

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ચુકાદો અનામત રાખ્યા તારીખ : ૨૭/૦૪/૨૦૨૬

ચુકાદો જાહેર કર્યા તારીખ : ૨૩/૦૭/૨૦૨૬

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૬૧૯/૨૦૨૬

ઈન

આર/સિવિલ અપીલ/૨૨/૨૦૨૩

વિથ

સિવિલ એપ્લિકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧/૨૦૨૬

ઈન

આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૬૧૯/૨૦૨૬

વિથ

આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૬૨૦/૨૦૨૬

ઈન

આર/સિવિલ અપીલ નં. ૨૧/૨૦૨૩

વિથ

સિવિલ એપ્લિકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧/૨૦૨૬

ઇન
આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૬૨૦/૨૦૨૬

ઇન
આર/સિવિલ અપીલ નં. ૨૧/૨૦૨૩

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી ન્યાયમૂર્તિ સુનિતા અગ્રવાલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી.એન. રે

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

મેસર્સ રાજ આભૂષણ ભંડાર

વિરુદ્ધ

ધ આસિસ્ટન્ટ રજિસ્ટ્રાર ઓફ ટ્રેડ માર્ક્સ અને અન્ય

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી પ્રતીક વાય. જસાણી (૫૩૨૫)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી અંકિત શાહ (૬૩૭૧)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફે સુશ્રી રુશ્મી એન. શાહ વિથ શ્રી જવાદ ઝેડ. શેખ
વિથ શ્રી અરબાઝ એ. સૈયદ

કોરમ: માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી ન્યાયમૂર્તિ સુનિતા અગ્રવાલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી.એન. રે

સી.એ.વી. ચુકાદો

(માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી ન્યાયમૂર્તિ સુનિતા અગ્રવાલ દ્વારા)

૧. ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલોનો આ સમૂહ ટ્રેડમાર્ક્સ રજિસ્ટ્રી, અમદાવાદ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૭.૦૨.૨૦૨૩ ના હુકમ વિરુદ્ધ ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ (સંક્ષિપ્તમાં "ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯" તરીકે) ની કલમ ૯૧ હેઠળની વૈધાનિક અપીલમાં આ કોર્ટના વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૧.૦૭.૨૦૨૫ ના સંયુક્ત ચુકાદા અને હુકમ સામે નિર્દેશિત છે.

૨. શરૂઆતમાં જ, અહીંના સામાવાળા તરફના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલની ચલાવવાપાત્રતાના સંબંધમાં પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવવામાં આવેલ છે, એવી દલીલ સાથે કે વૈધાનિક સત્તામંડળ સમક્ષ ઉદ્ભવેલી કાર્યવાહીના ચાલુ રહેવા રૂપે વૈધાનિક અપીલમાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાયેલ અધિકારક્ષેત્ર સ્વરૂપમાં અપીલીય હોવાથી, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ, કે જે હાઈકોર્ટના મૂળ અધિકારક્ષેત્રની અદાલતના ચુકાદા અથવા હુકમ સામેની ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ છે, તે ચલાવવાપાત્ર રહેશે નહીં.

૩. સામાવાળા નં. ૨ તરફના વિદ્વાન વકીલની રજૂઆત એવી છે કે જ્યાં

વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ મૂળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરે ત્યાં ઈન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ થઈ શકે છે અને વૈધાનિક અપીલમાં અપીલીય અધિકારક્ષેત્રમાં નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવેલ છે કે ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ હેઠળ ટ્રેડમાર્ક્સ રજિસ્ટ્રીના હુકમ સામે અપીલનો માત્ર એક જ તબક્કો પૂરો પાડવાનો ધારાસભાનો આશય સદર ૧૯૯૯ ના અધિનિયમની યોજના પરથી સ્પષ્ટ થાય છે, જેના દ્વારા ટ્રેડ એન્ડ મર્ચેન્ડાઈઝ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ (સંક્ષિપ્તમાં 'ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮' તરીકે) રદ કરવામાં આવેલ છે.

૪. ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ એ તેના પુરોગામી કાયદા, એટલે કે ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ ના વૈધાનિક માળખાથી એક ભિન્નતા છે. ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૧૦૯ ની પેટા-કલમ (૪) અને તેની પેટા-કલમ (૫) માં અપીલના બે સ્તરો પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા. કલમ ૧૦૯ ની પેટા-કલમ (૫) માં સદર અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ બનાવવામાં આવેલા નિયમો હેઠળ રજિસ્ટ્રારના હુકમ અથવા નિર્ણય સામે પેટા-કલમ (૪) હેઠળની અપીલમાં હાઈકોર્ટના એકલ ન્યાયમૂર્તિના નિર્ણય સામે હાઈકોર્ટની બેંચ સમક્ષ અપીલ કરવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. રજૂઆત એવી છે કે ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ હેઠળ ધારાસભાએ અપીલનું બીજું સ્તર બાકાત રાખ્યું છે, જે ૧૯૫૮ ના પુરોગામી અધિનિયમ હેઠળ પૂરું પાડવામાં આવ્યું હતું.

૫. ટ્રેડ એન્ડ મર્ચેન્ડાઈઝ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૧૦૯ અને ટ્રેડ

માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ આ તબક્કે નીચે મુજબ ટાંકવામાં આવે છે :-

ટ્રેડ એન્ડ મરેન્ડાઈઝ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮

“૧૦૯. અપીલો – (૧) કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા આ અધિનિયમ હેઠળ કરવામાં આવેલા અથવા જારી કરાયેલા કોઈપણ નિર્ણય, હુકમ કે નિર્દેશ સામે અથવા આવા કોઈપણ નિર્ણય, હુકમ કે નિર્દેશને અમલમાં લાવવાના હેતુથી રજિસ્ટ્રારના કોઈપણ કૃત્ય અથવા હુકમ સામે કોઈ અપીલ થઈ શકશે નહીં.

(૨) પેટા-કલમ (૧) માં અથવા આ અધિનિયમની અન્ય કોઈપણ જોગવાઈમાં સ્પષ્ટપણે અન્યથા જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય તે સિવાય, આ અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ બનાવેલા નિયમો હેઠળ રજિસ્ટ્રારના કોઈપણ હુકમ અથવા નિર્ણય સામે નિયત સમયગાળાની અંદર હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલ થઈ શકશે.

(૩) આવી દરેક અપીલ લેખિત અરજી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવશે અને તે નિયત નમૂનામાં હશે અને તેમાં નિયત કરવામાં આવે તેવી વિગતો સમાવિષ્ટ હશે.

(૪) આવી દરેક અપીલની સુનાવણી હાઈ-કોર્ટના એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા કરવામાં આવશે:પરંતુ જો આવા કોઈપણ ન્યાયમૂર્તિ યોગ્ય માને, તો તેઓ કાર્યવાહીના કોઈપણ તબક્કે અપીલને હાઈકોર્ટની બેંચ સમક્ષ મોકલી શકે છે.

(૫) જ્યાં અપીલની સુનાવણી એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા કરવામાં આવે છે, ત્યાં હાઈકોર્ટની બેંચ સમક્ષ વધુ અપીલ થઈ શકશે.

(૬) આ કલમ હેઠળની અપીલનો નિકાલ કરતી વખતે હાઈકોર્ટ પાસે એવો કોઈપણ હુકમ કરવાની સત્તા રહેશે જે આ અધિનિયમ હેઠળ રજિસ્ટ્રાર કરી શક્યા હોત.

(૭) કલમ ૧૭ અથવા કલમ ૧૮ અથવા કલમ ૨૧ હેઠળ રજિસ્ટ્રારના નિર્ણય સામે નોંધણી માટેના અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી અપીલમાં, અદાલતની સ્પષ્ટ પરવાનગી સિવાય, રજિસ્ટ્રાર અથવા અપીલનો વિરોધ કરનાર કોઈપણ પક્ષકાર માટે સદર નિર્ણયમાં નોંધાયેલા અથવા રજિસ્ટ્રાર સમક્ષની કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા ગ્રાઉન્ડ્સ સિવાયના અન્ય ગ્રાઉન્ડ્સ રજૂ કરવાનું ખુદ્દું રહેશે નહીં, અને જ્યાં આવા કોઈપણ વધારાના ગ્રાઉન્ડ્સ રજૂ કરવામાં આવે, ત્યાં નોંધણી માટેનો અરજદાર, નિયત રીતે નોટિસ આપીને, રજિસ્ટ્રાર અથવા તેની અરજીનો વિરોધ કરતા પક્ષકારોનાખર્ચ ચૂકવવા માટે જવાબદાર બન્યા વિના પોતાની અરજી પાછી ખેંચી શકે છે.

(૮) આ અધિનિયમ અને તે હેઠળ બનાવેલા નિયમોની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, આ અધિનિયમ હેઠળ હાઈકોર્ટ સમક્ષની અપીલોને કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ ની જોગવાઈઓ લાગુ પડશે.”

ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯

“૯૧. [હાઇકોર્ટ] ¹સમક્ષ અપીલો. – (૧) આ અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ બનાવેલા નિયમો હેઠળ રજિસ્ટ્રારના હુકમ અથવા નિર્ણયથી વ્યથિત કોઈપણ વ્યક્તિ જે તારીખે અપીલ કરવા માંગતા હુકમ અથવા નિર્ણયની જાણ અપીલ કરનાર આવી વ્યક્તિને કરવામાં આવે તે તારીખથી ત્રણ મહિનાની અંદર[હાઇકોર્ટ] સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી શકે છે.

(૨) જો પેટા-કલમ (૧) હેઠળ નિર્દિષ્ટ સમયગાળો પૂરો થયા પછી અપીલ દાખલ કરવામાં આવે તો કોઈ અપીલ દાખલ કરી શકાશે નહીં:

પરંતુ જો અપીલકર્તા [હાઇકોર્ટ] ને સંતોષ આપે કે નિર્દિષ્ટ સમયગાળામાં અપીલ દાખલ ન કરવા માટે તેની પાસે પૂરતું કારણ હતું, તો તે માટે નિર્દિષ્ટ સમયગાળો પૂરો થયા પછી પણ અપીલ દાખલ કરી શકાશે.

(૩) [હાઇકોર્ટ] સમક્ષની અપીલ નિયત નમૂનામાં હશે અને નિયત રીતે ચકાસાયેલી હશે અને તેની સાથે જે હુકમ કે નિર્ણય સામે અપીલ કરવામાં આવી હોય તેની નકલ અને નિયત ફી સામેલ હશે.”

૬. રજૂઆત એવી છે કે ઉત્તરોત્તર ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ માં સમાવિષ્ટ અપીલની અનુરૂપ જોગવાઈ, જે હાઇકોર્ટ સમક્ષ માત્ર એક જ સ્તરની અપીલની જોગવાઈ કરે છે, તે હાઇકોર્ટની ઉચ્ચ બેંચ સમક્ષ અપીલના બીજા સ્તરની સભાન બાકાતી છે, જે પુરોગામી ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ

¹ ટ્રિબ્યુનલ્સ રિફોર્મ્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ (૨૦૨૧ નો ૩૩), કલમ ૨૧(કે) દ્વારા "એપેલેટ બોર્ડ" ના સ્થાને દાખલ કરેલ (૦૪.૦૪.૨૦૨૧ ની અસરથી).

૧૦૯ ની પેટા-કલમ (૫) માં પૂરી પાડવામાં આવી હતી. આથી, હાલની લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ, વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના હુકમ સામે હાઈકોર્ટ સમક્ષ વધુ અપીલ પૂરી ન પાડવાના વૈધાનિક માળખા અને ધારાસભાના આશયથી બચવાનો અપીલકર્તાનો પ્રયાસ માત્ર છે.

૭. વધુમાં, કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ ની કલમ ૧૦૦એ રજૂ કરીને, એવી રજૂઆત કરવામાં આવેલ છે કે તારીખ ૦૧.૦૭.૨૦૦૨ થી અમલી બનેલા ૨૦૦૨ ના અધિનિયમ ૨૨ દ્વારા કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરમાં લાવવામાં આવેલા સુધારાએ સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરી છે કે કોઈપણ હાઈકોર્ટ માટેની લેટર્સ પેટન્ટમાં અથવા કાયદાનું બળ ધરાવતા કોઈપણ દસ્તાવેજમાં અથવા તે સમયે અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈપણ કાયદામાં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, જ્યાં કોઈ મૂળ અથવા અપીલીય હુકમનામા અથવા હુકમ સામેની કોઈ અપીલ હાઈકોર્ટના એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા સાંભળવામાં આવે અને નક્કી કરવામાં આવે, ત્યાં આવા એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા અને હુકમનામા સામે કોઈ વધુ અપીલ થઈ શકશે નહીં. વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા તેમના અપીલીય અધિકારક્ષેત્રમાં પસાર કરાયેલા હુકમ સામે અપીલનું બીજું સ્તર, આ રીતે, કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૧૦૦એ ના આધારે ખાસ કરીને બાકાત રાખવામાં આવેલ છે. આ જોગવાઈ નોન-ઓબસ્ટેન્ટે કલોઝ (વિશેષ બાધ્યકારી કલમ) થી શરૂ થાય છે અને "કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં" (નોટવિથસ્ટેન્ડિંગ) શબ્દપ્રયોગનો ઉપયોગ નિર્ણાયક મહત્વ ધરાવે છે, કારણ કે, તે આ જોગવાઈને લેટર્સ પેટન્ટ સહિતના અન્ય તમામ કાયદાઓ પર સર્વોપરી

અસર આપે છે, જેના હેઠળ આ કોર્ટમાં ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલો દાખલ કરવામાં આવે છે.

૮. સરળ સંદર્ભ માટે, કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ ની કલમ ૧૦૦એ નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે :—

“૧૦૦એ. અમુક કેસોમાં કોઈ વધુ અપીલ નહીં.—

કોઈપણ હાઈકોર્ટ માટેની કોઈપણ લેટર્સ પેટન્ટમાં અથવા કાયદાનું બળ ધરાવતા કોઈપણ દસ્તાવેજમાં અથવા તે સમયે અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈપણ કાયદામાં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, જ્યાં કોઈ મૂળ અથવા અપીલીય હુકમનામા અથવા હુકમ સામેની કોઈ અપીલ હાઈકોર્ટના એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા સાંભળવામાં આવે અને નક્કી કરવામાં આવે, ત્યાં આવા એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા અને હુકમનામા સામે કોઈ વધુ અપીલ થઈ શકશે નહીં.”

૯. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવેલ છે કે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ ની ભાષા પોતે જ સ્પષ્ટ છે જ્યારે તે કહે છે કે સદર હાઈકોર્ટની દેખરેખ હેઠળની અદાલત દ્વારા અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં કરવામાં આવેલા હુકમનામા અથવા હુકમના સંબંધમાં અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદો ન હોય તેવા ચુકાદા સામે હાઈકોર્ટમાં અપીલ થઈ શકશે. રજૂઆત એવી છે કે હાઈકોર્ટની દેખરેખની સત્તાઓના ઉપયોગમાં પસાર કરાયેલા હુકમ સહિત અપીલીય અથવા પુનરીક્ષણ અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં કરવામાં આવેલા હુકમનામા અથવા હુકમના સંબંધમાં ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલો ખાસ કરીને બાકાત

રાખવામાં આવેલ છે. એકલ ન્યાયમૂર્તિના હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ માત્ર ત્યારે જ ચલાવવાપાત્ર છે, જ્યારે એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા હુકમ હાઇકોર્ટના મૂળ અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હોય અને અપીલીય, પુનરીક્ષણ અથવા સુપરવાઇઝરી અધિકારક્ષેત્રમાં નહીં.

૧૦. લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ ના વધુ વાંચન દ્વારા, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આ કલમનો બીજો ભાગ જે "અને આમાં આગળ કંઈપણ જોગવાઈ કરવામાં આવી હોવા છતાં" શબ્દોથી શરૂ થાય છે તે આકર્ષાશે નહીં અને લાગુ થશે નહીં, તેમાં ઉપયોગમાં લેવાયેલી સ્પષ્ટ ભાષાને ધ્યાનમાં રાખીને કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિની રજા આપતા પ્રમાણપત્રની જરૂરિયાત સિવાય ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ આકર્ષાશે નહીં અથવા તેને લાગુ કરી શકાશે નહીં.

૧૧. તદુપરાંત, વર્ષ ૨૦૦૨ માં કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરમાં કલમ ૧૦૦એ દાખલ કરવા સાથે, હાઇકોર્ટના અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં કરવામાં આવેલા હુકમનામા અથવા હુકમના સંબંધમાં ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ જાળવી શકાતી નથી.

૧૨. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવેલ છે કે ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ હેઠળ રજિસ્ટ્રારનું કાર્ય ન્યાયનિર્ણયકારી છે કારણ કે તેમાં પક્ષકારો વચ્ચેના દીવાની અધિકારનું નિર્ધારણ સામેલ છે. રજિસ્ટ્રાર નોંધણી મંજૂર કરતી વખતે અથવા કરવાનો ઇનકાર કરતી વખતે અથવા નોંધણી રદ કરતી વખતે અથવા રદ કરવાનો ઇનકાર કરતી વખતે, રજૂઆતો ધ્યાને લે છે, પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરે છે

અને પક્ષકારોને સાંભળવા માટે સમન્સ પાઠવે છે અને કારણો સાથેનો નિર્ણય આપે છે. રજિસ્ટ્રારનું ન્યાયનિર્ણયકારી કાર્ય અર્ધ-ન્યાયિક સ્વરૂપનું છે અને વહીવટી નથી. આવા ન્યાયનિર્ણયકારી કાર્યોનો ઉપયોગ કરતા સત્તામંડળો કાયદામાં જેને "અદાલતના લક્ષણો" (ટ્રેપિંગ ઓફ અ કોર્ટ) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે તે ધરાવે છે. આ શબ્દપ્રયોગ એ આવશ્યક વિશેષતાઓનો ઉલ્લેખ કરે છે જે ન્યાયિક કાર્યવાહીનું લક્ષણ દર્શાવે છે, જેમાં પુરાવા મેળવવાની, પક્ષકારોને સમન્સ પાઠવવાની, તેમના અધિકારોને અસર કરતા બંધનકર્તા નિર્ણય દ્વારા પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદનો ન્યાયનિર્ણય કરવાની સત્તાનો સમાવેશ થાય છે. આવા લક્ષણોની હાજરી રજિસ્ટ્રાર સમક્ષની કાર્યવાહીને દીવાની અધિકારોના ન્યાયનિર્ણયના વ્યાપક માળખામાં લાવે છે. જ્યારે કલમ ૯૧ હેઠળ અપીલમાં આવું નિર્ધારણ કરવામાં આવે છે, ત્યારે વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ એવા નિર્ણય પર અપીલીય અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરે છે, જે સારાંશમાં દીવાની ન્યાયનિર્ણય સમાન છે.

૧૩. આમ, હાઈકોર્ટ સમક્ષની અપીલીય કાર્યવાહી મૂળ અધિકારક્ષેત્રના સ્વરૂપમાં નથી પરંતુ વૈધાનિક સત્તામંડળ (રજિસ્ટ્રાર) દ્વારા શરૂ કરાયેલ ન્યાયનિર્ણય કાર્યવાહીના ચાલુ રહેવા સમાન છે. આમ, આવા સંજોગોમાં લેટર્સ પેટન્ટ અપીલની મંજૂરી આપવાથી અપીલીય અધિકારક્ષેત્રમાં આપવામાં આવેલા ચુકાદામાં વધુ અપીલની મંજૂરી આપીને સીપીસીની કલમ ૧૦૦એ ના સ્પષ્ટ આદેશનો ભંગ થશે. તદુપરાંત, લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ પોતે વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા અપીલીય કાર્યવાહીમાં પસાર કરાયેલા હુકમોને સમર્થન આપતી

નથી અને ખાસ કરીને બાકાત રાખે છે, જે મૂળ સ્વરૂપના નથી, પરંતુ મૂળ કાર્યવાહીના ચાલુ રહેવા સમાન છે.

૧૪. લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળનો પ્રતિબંધ સીધો જ લાગુ પડે છે અને અપીલકર્તાઓ આ કોર્ટની એકલ બેંચના ચુકાદા સામે વધુ એક તબક્કાની અપીલ માંગી શકતા નથી. આથી, એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળના સ્પષ્ટ પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં રાખીને; ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની અગાઉની જોગવાઈના સ્થાને લાવવામાં આવેલ ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ ની યોજના, જેણે હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલના બે સ્તરો પૂરા પાડ્યા હતા; તેમજ સીપીસી ની કલમ ૧૦૦એ ને ધ્યાનમાં રાખીને, લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ દાખલ કરાયેલ ઈન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલોનો હાલનો સમૂહ ચલાવવાપાત્ર નથી અને તેથી, તે રીતે રદબાતલ થવાને પાત્ર છે.

૧૫. ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં, સામાવાળા નં. ૨ તરફના વિદ્વાન વકીલ શ્રી રુશ્વી શાહે નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે :—

૧. વિઠ્ઠલ બોગરા શેઠી વિ. બોર્ડ ઓફ ટ્રસ્ટીઝ, ૨૦૨૨ (૦)

એ.આઈ.જે.ઈ.એલ. — એચ.સી. ૨૪૪૫૮૪

૨. ઇટાલફાર્માકો એસ.પી.એ. વિ. કંટ્રોલર ઓફ પેટન્ટ્સ એન્ડ ડિઝાઈન્સ,

૨૦૨૫ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન મદ્રાસ ૧૩૧૪૮

૩. ગ્લોરિયસ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ લિમિટેડ વિ. ડનલપ ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ,

૨૦૨૫ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન કલકત્તા ૮૬૪૭

૪. નોર્ધન રેલ્વેઝ વિ. હરલીન કૌર, ૨૦૨૫ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન દિલ્હી

૧૩૧૭

૫. વિશાલ પ્રકુલસિંહ સોલંકી અને અન્ય વિ. કંટ્રોલર ઓફ પેટન્ટ એન્ડ ડિઝાઇન્સ અને અન્ય, ૨૦૨૬ –ઓએસ ૭૦૨૭–ડીબી

૧૬. તેના જવાબમાં, અપીલકર્તાઓ તરફના વિદ્વાન વકીલ શ્રી પ્રતીક વાય. જસાણીએ પ્રસ્થાપિત કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલો ચલાવવાપાત્ર ગણવી જોઈએ તેવો ભારપૂર્વક દાવો કરવા માટે નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો હતો :—

૧. નેશનલ સીવિંગ શ્રેડ કો. લિમિટેડ વિ. જેમ્સ ચેડવિક એન્ડ બ્રધર્સ લિમિટેડ, (૧૯૫૩) ૧ એસ.સી.સી. ૭૯૪

૨. શારદા દેવી વિ. સ્ટેટ ઓફ બિહાર, (૨૦૦૨) ૩ એસ.સી.સી. ૭૦૫

૩. સુબલ પોલ વિ. મલિના પોલ, (૨૦૦૩) ૧૦ એસ.સી.સી. ૩૬૧

૪. ફર્સ્ટ ડે લોસન લિમિટેડ વિ. જિંદાલ એક્સપોર્ટ્સ લિમિટેડ, (૨૦૧૧) ૮ એસ.સી.સી. ૩૩૩

૫. રામ કિશન ફૌજ વિ. સ્ટેટ ઓફ હરિયાણા, (૨૦૧૭) ૫ એસ.સી.સી. ૫૩૩

૬. પ્રોમોશર્ટ એસ.એમ. એસ.એ. વિ. અરમાસુઈસ, ૨૦૨૩ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન દિલ્હી ૫૫૩૧

૭. નાસિક હિંગ સપ્લાયિંગ કંપની વિ. અન્નપૂર્ણા ગૃહ ઉદ્યોગ ભંડાર, ૨૦૦૩ (૦) એ.આઇ.જે.ઇ.એલ. – એચ.સી. ૨૦૮૪૦૬

૮. ગુજરાત સ્ટેટ રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન વિ. ફિરોઝ એમ. મોગલ, ૨૦૧૩
એસ.સી.સી. ઓનલાઇન ગુજરાત ૮૬૩૮

૯. રેઝિલિયન્ટ ઇનોવેશન્સ (પી) લિમિટેડ વિ. ફોનપે (પી) લિમિટેડ,
૨૦૨૩ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન દિલ્લી ૨૯૭૨

૧૦. રાજધાની કો-ઓપરેટિવ હાઉસિંગ સોસાયટી લિમિટેડ વિ. સ્ટેટ ઓફ
ગુજરાત, ૨૦૨૪ (૦) એ.આઇ.જે.ઇ.એલ. – એચ.સી. ૦૨૪૮૫૭૩

**ચલાવવાપાત્રતા પર અપીલકર્તા તરફના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં
આવેલ ચુકાદાઓ**

૧૭. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે નેશનલ સીવિંગ શ્રેડ કો. લિમિટેડ
વિ. જેમ્સ ચેડવિક એન્ડ બ્રધર્સ લિમિટેડ [(૧૯૫૩) ૧ એસ.સી.સી. ૭૯૪]
માં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ વિશિષ્ટ પ્રશ્ન ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૪૦
(સંક્ષિપ્તમાં ટીએમ એક્ટ, ૧૯૪૦ તરીકે) ની કલમ ૭૬ હેઠળ વિદ્વાન એકલ
ન્યાયમૂર્તિના હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ અપીલની
ચલાવવાપાત્રતા વિશેનો હતો.

૧૮. તેમાં બોમ્બે હાઇકોર્ટની લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ લેટર્સ પેટન્ટ
અપીલ ટીએમ એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૭૬ હેઠળ હાઇકોર્ટ (એકલ બેંચ) ના
હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને સમગ્ર
ખર્ચ સાથે રજિસ્ટ્રારના હુકમને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૯. લેટર્સ પેટન્ટ અપીલમાં સદર હુકમ સામેના પડકારને ધ્યાનમાં લેતા,
નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે તેમાં લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ ના નીચેના ભાગની

નોંધ લીધી છે :—

“અને અમે વધુમાં આદેશ આપીએ છીએ કે ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટની કલમ ૧૦૮ ના અનુસંધાનમાં, સદર હાઇકોર્ટના એક ન્યાયમૂર્તિ અથવા કોઈપણ ડિવિઝન કોર્ટના એક ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે મુંબઈ ખાતેની નામદાર ન્યાયિક હાઇકોર્ટમાં અપીલ થઈ શકશે.”

૨૦. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૭૬ હેઠળ હાઇકોર્ટમાં કરવામાં આવેલી અપીલને કલમ ૧૫ ની જોગવાઈ આકર્ષાશે નહીં અને વધુમાં એ કે જ્યાં વાદગ્રસ્ત ચુકાદો ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, ૧૯૧૫ ની કલમ ૧૦૮ ના અનુસંધાનમાં આપવામાં આવ્યો હોવાનું કહી શકાય તેવા કેસમાં આ કલમ લાગુ પડશે નહીં. ટીએમ એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૭૬(૧) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ અને ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, ૧૯૧૫ ની કલમ ૧૦૮ ના હેતુ અને આશયની નોંધ લઈને આ બંને વાંધાઓ પાયાવિહોણા ગણીને ફગાવી દેવામાં આવ્યા હતા.

૨૧. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ટ્રેડમાર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૪૦ એ હાઇકોર્ટમાં તે અપીલના ભવિષ્યના સંચાલન માટે કોઈ પ્રક્રિયા પૂરી પાડી નથી અથવા નિર્ધારિત કરી નથી અને તેમાં રહેલી કલમ ૭૭ એ જોગવાઈ કરી હતી કે હાઇકોર્ટ આ બાબતમાં નિયમો બનાવી શકે છે. એકવાર અપીલ હાઇકોર્ટમાં પહોંચ્યા પછી તે અદાલતની પ્રેક્ટિસ અને પ્રક્રિયાના નિયમો અનુસાર અને તે અદાલત જે ચાર્ટર હેઠળ રચાયેલી છે અને જે તેને તે અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાની રીત અને

પદ્ધતિના સંબંધમાં સત્તા આપે છે તેની જોગવાઈઓ અનુસાર નક્કી થવી જોઈએ. આ નિયમ સુસ્થાપિત છે કે જ્યારે કોઈ કાયદો નિર્દેશ આપે છે કે પહેલેથી સ્થાપિત અદાલતમાં અપીલ થઈ શકશે, ત્યારે તે અપીલ તે અદાલતની પ્રેક્ટિસ અને પ્રક્રિયા દ્વારા નિયંત્રિત થવી જોઈએ.

૨૨. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, ૧૯૧૫ ની કલમ ૧૦૮ એ હાઈકોર્ટને તેના એકલ ન્યાયમૂર્તિઓ દ્વારા અથવા ડિવિઝન બેંચ દ્વારા તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે નિયમો બનાવવાની સત્તા આપતો એક સક્ષમ કાયદો છે. સદર કલમ દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તા કોઈપણ રીતે મર્યાદિત નથી અને સત્તાનું સ્વરૂપ એવું છે કે તેને સૌથી વ્યાપક કંપનવિસ્તારના શબ્દોના ઉપયોગ દ્વારા આપવી પડી હતી. જ્યારે ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટની અન્ય જોગવાઈઓમાં, એવી વિચારણા કરવામાં આવી હતી કે હાલનું અધિકારક્ષેત્ર ગવર્નર-જનરલની કાયદાકીય સત્તાને આધીન હતું અને હાઈકોર્ટને આપવામાં આવેલ અધિકારક્ષેત્ર સમય સમય પર ધારાસભા દ્વારા વિસ્તૃત, સંશોધિત અને ઘટાડવાને પાત્ર હતું, ત્યારે હાઈકોર્ટ પાસે પહેલેથી જ રહેલા અધિકારક્ષેત્ર પૂરતી તેને મર્યાદિત કરવામાં સત્તા આપતી વખતે કોઈ વિશિષ્ટ હેતુ કે ઉદ્દેશ્ય હોઈ શકે નહીં.

૨૩. તેમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, ૧૯૧૫ ની કલમ ૧૦૮ ના રદ્દીકરણ સાથે, અને ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, ૧૯૩૫ ની કલમ ૨૨૩ માં અને ત્યારબાદ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૫ માં તેની જોગવાઈઓના ઘડતર સાથે, લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ માં કોઈ અનુરૂપ

સુધારો થયો ન હતો અને તેથી લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ માં કલમ ૧૦૮ નો સંદર્ભ આ જોગવાઈઓ સાથે સંબંધિત ગણી શકાય નહીં. એમ હોવાથી, જ્યારે ૨૬ કરાયેલી કલમ હેઠળ ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ ઘડવામાં આવ્યો ત્યારે ૧૯૪૦ માં નિયમો બનાવવાની હાઈકોર્ટ પાસે કોઈ સત્તા નહોતી અને બોમ્બે હાઈકોર્ટના એકલ ન્યાયમૂર્તિનો અપીલમાંનો નિર્ણય કલમ ૧૦૮ ના અનુસંધાનમાં આપવામાં આવ્યો હોવાનું કહી શકાય નહીં.

૨૪. તેનું ખંડન કરતાં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૧૦૮ દ્વારા હાઈકોર્ટને આપવામાં આવેલી સત્તા હજુ પણ અસ્તિત્વમાં છે અને ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, ૧૯૩૫ દ્વારા અથવા ભારતના બંધારણ દ્વારા અનુગામી સુધારાઓથી તેને કોઈ અસર થઈ નથી. બીજી બાજુ, આ કાયદાઓ દ્વારા તેને જીવંત રાખવામાં આવી છે અને ખૂબ જ દૃઢતા સાથે પુનઃપુષ્ટ કરવામાં આવી છે. હાઈકોર્ટ હજુ પણ એ જ અબાધિત સત્તા ભોગવે છે જે તે ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, ૧૯૧૫ ની કલમ ૧૦૮ હેઠળ નિયમો બનાવવાની અને અપીલની સુનાવણી એક ન્યાયમૂર્તિ અથવા વધુ ન્યાયમૂર્તિઓ દ્વારા કે હાઈકોર્ટના બે કે તેથી વધુ ન્યાયમૂર્તિઓની બનેલી ડિવિઝન કોર્ટ દ્વારા થવાની છે કે કેમ તે પૂરી પાડવાની ભોગવતી હતી. વધુમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે હાઈકોર્ટ એ વિચારમાં સાચી હતી કે કલમ ૧૫ માં કલમ ૧૦૮ નો સંદર્ભ ૧૯૩૫ ના અધિનિયમ અને બંધારણની અનુરૂપ જોગવાઈઓના સંદર્ભ તરીકે વાંચવો જોઈએ. એવું માનવા માટે કોઈ વાજબી આધાર નથી કે અર્થઘટનના તે નિયમને વિવિધ હાઈકોર્ટના ચાર્ટર્સના અર્થઘટનમાં લાગુ કરવો જોઈએ નહીં, જે

ઈન્ટરપ્રિટેશન એક્ટની કલમ ૩૮ માં જણાવવામાં આવેલ છે અને જનરલ કલોઝીસ એક્ટની કલમ ૮ માં કેટલાક સુધારાઓ સાથે પુનરાવર્તિત કરવામાં આવેલ છે, જે સામાન્ય રીતે લાગુ પડે છે જ્યાં કાયદાઓ અથવા અધિનિયમોનું અર્થઘટન કરવાનું હોય છે. આ ચાર્ટર્સ વૈધાનિક સત્તાઓ હેઠળ આપવામાં આવ્યા હતા અને તે ભારતીય ધારાસભાની કાયદાકીય સત્તાને આધીન છે.

૨૫. વધુમાં, એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે જો કડક રીતે કહીએ તો, ઈન્ટરપ્રિટેશન એક્ટ અને જનરલ કલોઝીસ એક્ટની જોગવાઈઓ કોઈપણ કારણોસર લાગુ ન પડતી હોય તો પણ, એવું માનવા માટે કોઈ વાજબીપણું નહોતું કે તે જોગવાઈઓમાં દર્શાવેલ અર્થઘટનના સિદ્ધાંતો આ ચાર્ટર્સના અર્થઘટન માટે લાગુ પડતા નથી. આથી, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે પ્રાથમિક વાંધાને નકારી કાઢવામાં અને લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ બોમ્બે હાઈકોર્ટના એક ન્યાયમૂર્તિ અથવા એક ન્યાયમૂર્તિની બેંચના ચુકાદા સામે અપીલ સક્ષમ હોવાનું ઠરાવવામાં હાઈકોર્ટ સંપૂર્ણપણે વાજબી હતી.

૨૬. નેશનલ સીવિંગ શ્રેડ કો. લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલા અને ન્યાયનિર્ણય કરવામાં આવેલા વિવાદના પ્રકાશમાં, આપણે આ તબક્કે નોંધી શકીએ છીએ કે, આપણી સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલો મુદ્દો સંપૂર્ણપણે અલગ અને ભિન્ન છે, કારણ કે, આપણે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબો આપવા માટે કહેવામાં આવ્યું છે :—

(૧) લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ માં ઉપયોગમાં લેવાયેલી ભાષાને ધ્યાનમાં રાખીને ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ હેઠળની અપીલમાં આ કોર્ટના

એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ સામે અપીલનો બીજો તબક્કો ચલાવવાપાત્ર રહેશે કે કેમ?

(૨) લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ માં ઉપયોગમાં લેવાયેલી ભાષાને ધ્યાનમાં રાખીને, ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ હેઠળની અપીલમાં આ કોર્ટના એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ ને આકર્ષિત કરતો હાઇકોર્ટના મૂળ અધિકારક્ષેત્રમાં પસાર કરવામાં આવેલો હુકમ કહી શકાય કે કેમ?

(૩) શું ટ્રેડ માર્ક્સ એન્ડ મર્યેન્ડાઈઝ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ નું રદીકરણ, કે જેના હેઠળ ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ ઘડતી વખતે કલમ ૧૦૯(જ) માં પસાર કરાયેલા એકલ બેંચના હુકમ સામે હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ કલમ ૧૦૯(પ) હેઠળ તેમાં પૂરી પાડવામાં આવેલી વૈધાનિક અપીલનો બીજો તબક્કો ધારાસભાએ રદ કરી દીધો છે, તે બાબતને લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલની ચલાવવાપાત્રતાના પ્રશ્નનો જવાબ આપવા માટે અપીલના બીજા સ્તરના સભાન બાકાતીકરણ તરીકે ગણતરીમાં લઈ શકાય?

૨૭. શારદા દેવી (ઉપર મુજબ) માં, લેન્ડ એક્ટિવેશન એક્ટ, ૧૯૯૪ ની કલમ ૫૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલમાં હાઇકોર્ટના વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા અને હુકમનામા સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ચલાવવાપાત્ર છે કે કેમ તે પ્રશ્ન પરના પરસ્પર વિરોધી નિર્ણયોને ધ્યાનમાં રાખીને રેફરન્સ કરવામાં આવ્યો હતો. સદર પ્રશ્નનો ઉત્તર આપતાં, તેમાં ફક્ત ૯ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું :—

“૯. લેટર્સ પેટન્ટ એ ચાર્ટર છે જે હેઠળ હાઈકોર્ટની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. લેટર્સ પેટન્ટ હેઠળ હાઈકોર્ટને આપવામાં આવેલી સત્તાઓ હાઈકોર્ટની બંધારણીય સત્તાઓ સમાન છે. આમ જ્યારે લેટર્સ પેટન્ટ હાઈકોર્ટને એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે અપીલ કરવાની સત્તા આપે છે, ત્યારે જ્યાં સુધી સંબંધિત વૈધાનિક કાયદો લેટર્સ પેટન્ટ હેઠળની અપીલને બાકાત ન રાખે ત્યાં સુધી અપીલ સ્વીકારવાનો અધિકાર બાકાત થશે નહીં.”

૨૮. લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન એક્ટ, ૧૮૯૪ ની કલમ ૫૪ માં ઉપયોગમાં લેવાયેલી ભાષાને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન એક્ટ, ૧૮૯૪ ની કલમ ૫૪ એ લેટર્સ પેટન્ટ હેઠળની અપીલને બાકાત રાખતી નથી. કલમ ૫૪ માં નોન-ઓબસ્ટેન્ટે કલોઝ પછી તરત જ આવતા 'અપીલ માત્ર હાઈકોર્ટ સમક્ષ જ થશે' શબ્દપ્રયોગમાં 'માત્ર' શબ્દ અપીલના ફોરમનો સંદર્ભ આપે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, તે જોગવાઈ કરે છે કે અપીલ હાઈકોર્ટમાં થશે અને અન્ય કોઈ અદાલતમાં નહીં, દા.ત. ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટ. 'અપીલ' શબ્દ તેને હાઈકોર્ટમાં માત્ર એક જ અપીલ પૂરતો મર્યાદિત કરતો નથી. 'અપીલ' શબ્દ તેના વ્યાપમાં લેટર્સ પેટન્ટ અપીલને પણ સમાવી લેશે. જો અન્ય કોઈ રીતે વાંચવામાં આવે, તો કલમ ૫૪ અને લેટર્સ પેટન્ટની જોગવાઈઓ વચ્ચે સંઘર્ષ થશે. આથી, એવો નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવ્યો હતો કે લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન એક્ટ, ૧૮૯૪ ની કલમ ૫૪ હેઠળ, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલની ચલાવવાપાત્રતા પર કોઈ પ્રતિબંધ નથી. તેથી, બસંત કુમાર વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા [(૧૯૯૬) ૧૧

એસ.સી.સી. ૫૪૨] માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતની ત્રણ-ન્યાયમૂર્તિઓની બેંચને માન્ય રાખીને રેફરન્સનો ઉત્તર આપવામાં આવ્યો હતો. શારદા દેવી (ઉપર મુજબ) ના ફરિયાદ '૮' માં નોંધ્યા મુજબ બસંત કુમાર (ઉપર મુજબ) નો ફરિયાદો '૮' નીચે મુજબ વાંચે છે કે :—

“૮. હવે પછીનો પ્રશ્ન એ છે કે શું વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે એલપીએ થશે? તે એક સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન એક્ટની કલમ ૫૪ હેઠળ, હાઈકોર્ટમાં અપીલ થશે; જ્યારે નાણાકીય મૂલ્યના આધારે અપીલ એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવી હતી, ત્યારે અનિવાર્યપણે, તે એકલ ન્યાયમૂર્તિનો ચુકાદો હોવાથી, તે જ અદાલતમાં ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ એલપીએ ના સ્વરૂપમાં અપીલ થશે. એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે હાઈકોર્ટમાં એલપીએ થશે નહીં તેવું ઠરાવવામાં ડિવિઝન બેંચ સાચી ન હતી. તે હદ સુધી, હાઈકોર્ટનો અભિપ્રાય સાચો નથી.”

૨૯. આ તબક્કે, આપણે ફક્ત એટલું નોંધી શકીએ છીએ કે શારદા દેવી (ઉપર મુજબ) નો ચુકાદો નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન એક્ટ, ૧૯૮૪ ની કલમ ૫૪ માં ઉપયોગમાં લેવાયેલી ભાષા, એટલે કે સદર અધિનિયમની યોજના પર આપવામાં આવ્યો હતો.

૩૦. સુબલ પોલ (ઉપર મુજબ) માં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતની ત્રણ ન્યાયમૂર્તિઓની બેંચ સમક્ષ મુદ્દો એ હતો કે શું ઇન્ડિયન સક્સેસન એક્ટ, ૧૯૨૫ ની કલમ ૨૯૯ હેઠળ પસાર કરાયેલા હાઈકોર્ટના વિદ્વાન એકલ

ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ થઈ શકે કે કેમ. તેમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે આ પ્રશ્ન શારદા દેવી (ઉપર મુજબ) માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના અગાઉના નિર્ણય દ્વારા સીધો જ આવરી લેવાયેલો હતો. લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ અંગેના પ્રશ્નનું નિર્ધારણ કરતી વખતે, એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે અદાલતે એ જોવાની જરૂર છે કે જે હુકમ સામે અપીલ કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે તે તેના અર્થમાં ચુકાદો છે કે નહીં. એકવાર એવું માનવામાં આવે કે હુકમના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં લીધા વિના, એટલે કે વચગાળાનો કે અંતિમ, ચુકાદો આપવામાં આવ્યો છે, ત્યારે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ આકર્ષાશે.

૩૧. લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ ની ભાષા વાંચતા, એવું નોંધવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૧૫ એ બીજા ફોરમમાં હાઈકોર્ટના એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ સામે અપીલ કરવાની મંજૂરી આપે છે. ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૭૬ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતા હાઈકોર્ટના એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ચલાવવાપાત્ર રહેશે તેવું ઠરાવવા માટે નેશનલ સીવિંગ શ્રેડ કો. લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, જ્યારે એ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે સદર નિર્ણયને મહારાષ્ટ્ર સ્ટેટ ફાયનાન્સિયલ કોર્પોરેશન વિ. જોયસી ડ્રગ્સ એન્ડ ફાર્માસ્યુટિકલ્સ પ્રા. લિમિટેડ અને અન્ય [(૧૯૯૧) ૨ એસ.સી.સી. ૬૩૭] માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અનુસરવામાં આવ્યો હતો, જોકે, યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય વિ. આરાધના ટ્રેડિંગ કો. અને અન્ય [(૨૦૦૨) ૪ એસ.સી.સી. ૪૪૭] માં એવા કારણસર અલગ પાડવામાં

આવ્યો હતો કે આબિટ્રેશન એક્ટ હેઠળ, અપીલ સંબંધિત એક વિશિષ્ટ જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં છે.

૩૨. તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ઈન્ડિયન સક્સેસન એક્ટ, ૧૯૨૫ ની કલમ ૨૯૯ હેઠળ એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમ લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ અપીલપાત્ર હતો અને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલની ચલાવવાપાત્રતા અંગેના વાંધાને હાઈકોર્ટ દ્વારા યોગ્ય રીતે ફગાવી દેવામાં આવ્યો હતો.

૩૩. ફર્સ્ટ ડે લોસન લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં, પ્રશ્ન એ હતો કે શું આબિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિયેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૫૦ હેઠળ અપીલપાત્ર ન હોવા છતાં કોઈ હુકમ હાઈકોર્ટની લેટર્સ પેટન્ટની સંબંધિત જોગવાઈઓ હેઠળ અપીલને આધીન રહેશે કે કેમ. તેમાં ઘડવામાં આવેલો મુદ્દો એ હતો કે "જો આબિટ્રેશન એક્ટ હુકમ સામે અપીલની વિચારણા કરતો ન હોય અથવા પરવાનગી આપતો ન હોય તો પણ, શું તેનાથી વ્યથિત પક્ષકાર સદર અધિનિયમને બાયપાસ કરીને અને અન્ય અધિકારક્ષેત્રનો આશરો લઈને પોતાનો માર્ગ કાઢી શકે". તેમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે લેટર્સ પેટન્ટ હેઠળ હાઈકોર્ટનું અધિકારક્ષેત્ર એક સ્વતંત્ર અધિકારક્ષેત્ર છે અને જ્યાં સુધી હુકમ લેટર્સ પેટન્ટ હેઠળ અપીલ માટે લાયક ઠરે છે, ત્યાં સુધી તે હુકમ સામેની અપીલ નિઃશંકપણે હાઈકોર્ટ સમક્ષ ચલાવવાપાત્ર રહેશે.

૩૪. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે બંને પ્રશ્નોનો સાચો જવાબ ૧૯૯૬ ના અધિનિયમને કઈ રીતે જોવામાં આવે છે તેના પર નિર્ભર રહેશે. શું ૧૯૯૬ ના

અધિનિયમની જોગવાઈઓ આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહી, એવોર્ડ આપવા અને એવોર્ડના અમલીકરણમાંથી ઉદ્ભવતા મામલાઓ માટે એક સંપૂર્ણ સંહિતાની રચના કરે છે? જો પ્રશ્નનો જવાબ હકારાત્મક હોય, તો પછી, સ્પષ્ટપણે, હાઈકોર્ટના લેટર્સ પેટન્ટ અધિકારક્ષેત્ર સહિત અન્ય તમામ અધિકારક્ષેત્રો બાકાત રહેશે. પરંતુ જો જવાબ નકારાત્મક હોય, તો ઉપરોક્ત દલીલો સ્વીકારવી આવશ્યક છે.

૩૫. આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિયેશન એક્ટ, ૧૯૯૬, તેમજ ૧૯૪૦ ના ઇન્ડિયન આર્બિટ્રેશન એક્ટની સમગ્ર યોજનાને ધ્યાનમાં લેતાં, તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે, ૧૯૪૦ નો આર્બિટ્રેશન એક્ટ, તેની શરૂઆતથી લઈને ૨૦૦૪ સુધી (પી.એસ. સાથપ્પન વિ. આંધ્ર બેંક લિમિટેડ [(૨૦૦૪) ૧૧ એસ.સી.સી. ૬૭૨] માં) એક સ્વયં-સંપૂર્ણ સંહિતા હોવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું. આર્બિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬, જે આર્બિટ્રેશનને લગતા કાયદાને એકીકૃત કરે છે, સુધારે છે અને તેની રચના કરે છે, તેને શક્ય તેટલું યુનિફાઇડ મોડેલ સાથે સુસંગત બનાવવા માટે, તેને એક સ્વયં-સંપૂર્ણ અને સર્વગ્રાહી કાયદો ગણવો આવશ્યક છે. તે પોતાની સાથે એક નકારાત્મક અર્થ ધરાવે છે, કે માત્ર એવા જ કૃત્યો કરવાની છૂટ છે જેનો ઉદ્દેશ અધિનિયમમાં કરવામાં આવ્યો છે અને તેમાં જે કૃત્યો અથવા બાબતોનો ઉદ્દેશ કરવામાં આવ્યો નથી તે કરવાની છૂટ નથી.

૩૬. આમ, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ એ સિદ્ધાંત દ્વારા બાકાત રાખવામાં આવી હતી કે જ્યાં વિશેષ અધિનિયમ એક સ્વયં-સંપૂર્ણ સંહિતા નિર્ધારિત કરે છે, ત્યાં સામાન્ય કાયદાની પ્રક્રિયાની લાગુ પડતી બાબત ગર્ભિત રીતે બાકાત રહેશે.

આમ, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલને બાકાત રાખવા અંગેનો નિષ્કર્ષ બે રીતે આવ્યો છે; જેમ કહેવાયું છે, (૧) માઈક્રો આધારે, ૧૯૯૬ ના કાયદાની કલમો ૪૯ અને ૫૦ દ્વારા ઘડવામાં આવેલી યોજના અને ૧૯૬૧ ના અધિનિયમની કલમ ૬ હેઠળ અપીલની અગાઉની જોગવાઈમાં તે લાવેલા આમૂલ પરિવર્તનની ચકાસણી કરીને; અને (૨) બીજું મેક્રો આધારે, ૧૯૯૬ ના અધિનિયમના સ્વરૂપ અને લક્ષણને ધ્યાનમાં લઈને, જે પોતે જ એક સ્વયં-સંપૂર્ણ અને સર્વગ્રાહી સંહિતા છે. એવો નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવ્યો હતો કે આનિટ્રિશન એન્ડ કોન્સિલિયેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૫૦ હેઠળ અપીલપાત્ર ન હોય તેવા હુકમ સામે કોઈ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ થઈ શકશે નહીં.

૩૭. રામ કિશન ફૌજી (ઉપર મુજબ) માં, પ્રિવેન્શન ઓફ કર્પ્શન એક્ટ, ૧૯૮૮ ની જોગવાઈઓ હેઠળ ત્યાંના અરજદાર સામે એફઆઈઆર નોંધવાની ભલામણ કરતા લોકાયુક્ત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમોને રદ કરવા માટે સર્ટિઓરરીના સ્વરૂપમાં રિટ અરજીમાં હાઈકોર્ટના એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલની ચલાવવાપાત્રતા અંગેનો પ્રશ્ન હતો.

૩૮. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે લોકાયુક્ત અને ઉપ-લોકાયુક્ત દ્વારા ધરાવવામાં આવતું પદ અર્ધ-ન્યાયિક સ્વરૂપનું છે. તેમની કામગીરીને એ જ લક્ષણ આપવું પડશે અને એકવાર તેઓ આવી કામગીરીથી સજ્જ થઈ જાય અને તેમના દ્વારા લેવામાં આવેલી કાર્યવાહી સદર બાબતને રદ કરવા માટે સર્ટિઓરરીની રિટ માંગીને બંધારણના અનુચ્છેદ

૨૨૬ હેઠળ હાઈકોર્ટ સમક્ષ પડકારને આધીન હોય, ત્યારે ન્યાયનિર્ણયને દીવાની સ્વરૂપનો ગણવો પડશે. લોકાયુક્તના અભિપ્રાય અને ભલામણને રિટ કોર્ટમાં પડકારવામાં આવી હોવાથી, ઉપયોગમાં લેવા માંગતું અધિકારક્ષેત્ર ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળનું છે અને પરિણામે, તે ઈન્ડ્રા-કોર્ટ અપીલમાં સુધારણાને આધીન છે.

૩૯. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે તત્કાલીન પંજાબ અને લાહોર હાઈકોર્ટને લાગુ પડતી લેટર્સ પેટન્ટની કલમો ૧૫, ૧૭ અને ૧૮ અને ચાર્ટર્ડ હાઈકોર્ટની લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ ને સમકક્ષ લાહોર હાઈકોર્ટની સ્થાપના કરતી સદર લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૦ વાંચતી વખતે, ફરાર '૨૨' માં કલમ ૧૭ અને ૧૮ ની નીચે મુજબ નોંધ લીધી છે :—

“૨૨. કલમો ૧૭ અને ૧૮, સુસંગત હોવાથી, નીચે મુજબ ટાંકવામાં આવે છે :—

‘૧૭. અને અમે વધુમાં આદેશ આપીએ છીએ કે લાહોર ખાતેની નામદાર ન્યાયિક હાઈકોર્ટ પાસે તેની દેખરેખ હેઠળની કોઈપણ અદાલતના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળના સ્થળોમાં રહેતી તમામ વ્યક્તિઓ પર અસાધારણ મૂળ ફોજદારી અધિકારક્ષેત્ર રહેશે, અને કોઈપણ મેજિસ્ટ્રેટ અથવા તે વતી સરકાર દ્વારા વિશેષ સત્તા પ્રાપ્ત અન્ય અધિકારી દ્વારા મૂકવામાં આવેલા આરોપો પર તેની સમક્ષ લાવવામાં આવેલી આવી કોઈપણ વ્યક્તિઓ પર તેના વિવેકાધિકારથી કેસ ચલાવવાની સત્તા રહેશે.

૧૮. અને અમે વધુમાં આદેશ આપીએ છીએ કે સદર હાઇકોર્ટના એક અથવા વધુ ન્યાયમૂર્તિઓ દ્વારા રચી શકાય તેવી મૂળ ફોજદારી અધિકારક્ષેત્રની અદાલતો દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલી અથવા કરવામાં આવેલી કોઈપણ સજા અથવા હુકમ સામે લાહોર ખાતેની નામદાર ન્યાયિક હાઇકોર્ટમાં કોઈ અપીલ થશે નહીં. પરંતુ આવી કોઈપણ અદાલતના વિવેકાધિકારમાં રહેશે કે તે સદર હાઇકોર્ટના અભિપ્રાય માટે કાયદાનો કોઈપણ મુદ્દો અથવા મુદ્દાઓ અનામત રાખે.’”

૪૦. ત્યારબાદ એ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે ઉમાજી કેશવ મેશ્રામ અને અન્ય વિ. રાધિકાબાઈ અને અન્ય [૧૯૮૬ (પૂરક) એસ.સી.સી. ૪૦૧] માં બે ન્યાયમૂર્તિઓની બેંચે ઠરાવ્યું છે કે બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ અને હાઇકોર્ટના નિયમો હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજી, એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા સાંભળવામાં આવી હોવાથી, તે હાઇકોર્ટની લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ હાઇકોર્ટના અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગ વચ્ચેના તફાવતને ધ્યાનમાં રાખીને વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના નિર્ણય સામે ઈન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ સ્પષ્ટપણે પ્રતિબંધિત હતી. રાધે શ્યામ અને અન્ય વિ. છબી નાથ અને અન્ય [(૨૦૧૫) ૫ એસ.સી.સી. ૪૨૩] ની ચર્ચા કરતાં, તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે દીવાની અદાલતના હુકમને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ પડકારવામાં આવે છે, ત્યારે આવા પડકાર સામે કોઈ ઈન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ થઈ શકશે નહીં. લેટર્સ પેટન્ટની

કલમ ૧૫ હેઠળ અપીલની ચલાવવાપાત્રતા વિશે તેમાં તારવેલા સિદ્ધાંતો ફક્ત
'૪૨' માં નીચે મુજબ છે :—

“૪૨. આ તબક્કે, ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ પરથી તારવી શકાય તેવા તારણો
કાઢવા અત્યંત જરૂરી છે. તે આ મુજબ છે:
૪૨.૧. જો લેટર્સ પેટન્ટના દાયરા અને વ્યાપમાં આવી પરવાનગી
આપવામાં આવી હોય તો એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે હાઇકોર્ટની
ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ અપીલ થઈ શકશે.
૪૨.૨. લેટર્સ પેટન્ટ દ્વારા હાઇકોર્ટને આપવામાં આવેલી સત્તા યોગ્ય
કાયદો લાવીને સક્ષમ ધારાસભા દ્વારા નાબૂદ અથવા ઘટાડી શકાય છે.
૪૨.૩. હાઇકોર્ટમાં દીવાની અદાલતના હુકમને પડકારતી રિટ અરજીને,
તમામ સંજોગોમાં, બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળનો પડકાર અને
સદર અનુચ્છેદ હેઠળ હાઇકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલ નિર્ધારણ તરીકે
સમજવી પડશે અને તેથી, કોઈ ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ ગ્રાહ્ય નથી.
૪૨.૪. ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલની યોગ્યતા વિવાદનો ન્યાયનિર્ણય કરતી બેંચ
પર નિર્ભર રહેશે કે તે વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરાયેલા
હુકમને કેવી રીતે સમજે છે અને તેનું મૂલ્યાંકન કરે છે. તે માટે કોઈ
બીબાંઢાળ ફોર્મ્યુલા હોઈ શકે નહીં.”

૪૧. હાલના કેસની હકીકતોમાં, જોકે, એ નોંધતાં કે લોકાયુક્તની ભલામણને
રદ કરવા માટે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ રિટ અરજી દાખલ
કરવામાં આવી હતી, જ્યાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિએ હાઇકોર્ટના ફોજદારી

અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કર્યો છે, અને એ કે ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલની ચલાવવાપાત્રતાના નિર્ધારણ માટે મહત્વપૂર્ણ પરિબલ પક્ષકાર દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાયેલા અધિકારક્ષેત્રનું સ્વરૂપ અને વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ છે. આથી, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ માં સ્પષ્ટ બાકાતીને ધ્યાનમાં રાખીને, એકલ બેંચનો હુકમ ફોજદારી અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં કરવામાં આવેલો હુકમ હોવાથી, ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ચલાવવાપાત્ર નહોતી.

૪૨. પ્રોમોશર્ટ એસ.એમ. એસ.એ. (ઉપર મુજબ) માં, દિલ્હી હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેંચે ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ ના સંદર્ભમાં એકલ બેંચના હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલની ચલાવવાપાત્રતા અંગેના પ્રાથમિક વાંધાની વિચારણા કરી હતી. ત્યાંના સામાવાળાઓએ કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૧૦૦એ ના પ્રકાશમાં લેટર્સ પેટન્ટ અપીલની ચલાવવાપાત્રતા સામે પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવ્યો હતો. દલીલો ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ દ્વારા લાવવામાં આવેલા કાયદાકીય સુધારાઓ પર પડી હતી, જે ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૧૦૯(૫) થી એક ભિન્નતા છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૧૦૯(૫) જેવી જોગવાઈની ગેરહાજરી પણ અપીલીય અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા અને હુકમ સામે વધુ અપીલનો અધિકાર છીનવી લેવાના ધારાસભાના આશયને સમર્થન આપે છે.

૪૩. ઉપરોક્ત બાબતોના પ્રકાશમાં, ફરરા ૩૦ માં નીચે મુજબ અવલોકન

કરવામાં આવ્યું હતું :—

“૩૦. રજૂ કરવામાં આવેલી સામસામેની દલીલોની નોંધ લીધા પછી, અમને જણાય છે કે જે મુખ્ય મુદ્દો નિર્ધારણ માટે ઉપસ્થિત થાય છે તે એ છે કે શું સંહિતાની કલમ ૧૦૦-એ, જ્યારે તે નિર્ધારિત કરે છે કે હાઇકોર્ટના એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલા મૂળ અથવા અપીલીય હુકમનામા અથવા હુકમ સામે કોઈ વધુ અપીલ થશે નહીં, તે અપીલો સુધી પણ વિસ્તરશે જે લેટર્સ પેટન્ટની શરતો અનુસાર કરવામાં આવી શકે છે અને ૧૯૯૯ ના ટીએમ એક્ટની કલમ ૯૧ ની શરતો અનુસાર અદાલતના એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા અથવા હુકમ સાથે સંબંધિત છે. નિર્વિવાદપણે, ૧૯૯૯ ના ટીએમ એક્ટની કલમ ૯૧, ટ્રેડ માર્ક્સ રજિસ્ટ્રારના કોઈપણ હુકમ અથવા નિર્ણય સામે અપીલ દ્વારા હાઇકોર્ટનો સંપર્ક કરવાનો વ્યથિત વ્યક્તિને અધિકાર આપે છે. હાલમાં ૧૯૯૯ નો ટીએમ એક્ટ જેવો છે તેમાં ૧૯૫૮ ના ટીએમ એક્ટમાં અસ્તિત્વમાં હતી તેવી કલમ ૧૦૯(૫) ને સમાન (પારી મટીરીયા) કોઈ જોગવાઈ નથી. આથી અપીલની સ્થિતિ ૧૯૪૦ ના ટીએમ એક્ટમાં અસ્તિત્વમાં હતી તે સ્થિતિ પર પાછી ફરી હોવાનું જણાય છે. આમ જ્યાં સુધી ટ્રેડમાર્ક્સના વિષયનો સંબંધ છે, એકમાત્ર સમયગાળો જ્યાં બીજી અપીલ ખાસ પૂરી પાડવામાં આવી હતી તે ૧૯૫૮ ના ટીએમ એક્ટ હેઠળ હતો. વાસ્તવમાં કાયદાકીય બદલાવનું આ પાસું એવું હતું કે જેને શ્રી આનંદ દ્વારા તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં

પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું હતું કે આગળ કોઈ અપીલની વિચારણા કરવામાં આવી નથી. જોકે, અમે આ નિર્ણયના યોગ્ય તબક્કે તે રજૂઆતની વિચારણા કરીશું.”

૪૪. કાનૂની જોગવાઈઓ અને ઉપર નોંધ્યા મુજબ નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયો પર વિસ્તૃત વિચાર-વિમર્શ કર્યા પછી, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર દ્વારા સંચાલિત બાબતોની વાત આવે છે ત્યારે કલમ ૧૦૦એ એ લેટર્સ પેટન્ટ હેઠળ અન્યથા ઉપલબ્ધ હોઈ શકે તેવી ઇન્ડ્રા-કોર્ટ અપીલના ઉપાયને ઢાંકી દેવા અને બંધ કરવાના હેતુથી હોવાનું જણાય છે. સંહિતાની કલમ ૧૦૦એ નો આશય અપીલીય સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતા એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે બીજી અપીલ પૂરતો મર્યાદિત રહેશે, بشرط કે તે સંહિતા દ્વારા વ્યાખ્યાયિત હુકમનામા અથવા હુકમ સાથે સંબંધિત હોય. આમ, આ પ્રતિબંધ માત્ર ત્યારે જ લાગુ થશે જ્યાં એકલ ન્યાયમૂર્તિ સમક્ષ જે હુકમનામા અથવા હુકમ સામે અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી, તે દીવાની અદાલતનો હતો.

૪૫. ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૮૧ હેઠળ એકલ બેંચના હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલને પ્રતિબંધિત કરવા માટે કલમ ૧૦૦એ લાગુ કરવાનું વાજબી ઠેરવવા માટે ટ્રેડ માર્ક્સના રજિસ્ટ્રાર "અદાલતના લક્ષણો" ધરાવતા ટ્રિબ્યુનલના ધોરણોને પૂર્ણ કરશે તેવી દલીલો પર ગંભીર શંકા વ્યક્ત કરવામાં આવી હતી પરંતુ તેની વિચારણા કરવામાં આવી નહોતી.

૪૬. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ઉપરોક્ત ઉપરાંત, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલનો

ઉપાય ત્યાં પણ ઉપલબ્ધ રહેશે નહીં જ્યાં કોઈ વિશેષ કાયદો અપીલના ઉપાયને કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરમાં સમાવિષ્ટ અપીલોને લાગુ પડતા નિયમોને અનુસરવા માટે આધીન બનાવે છે. એકવાર અપીલને સંહિતામાં સમાવિષ્ટ નિયમોને આધીન બનાવવામાં આવે, પછી કલમ ૧૦૦એ સહિત અપીલ પરના તમામ પ્રતિબંધો આકર્ષાશે અને જોડાશે. આવા કિસ્સામાં અપીલની જોગવાઈ કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર હેઠળ મૂકવામાં આવેલા તમામ પ્રતિબંધોને સભાનપણે અપનાવી ચૂકી હોવાનું માનવામાં આવશે અને તે લેટર્સ પેટન્ટની જોગવાઈ પર સર્વોપરી રહેશે.

૪૭. અવતાર નારાયણ બહલ વિ. સુભાષ ચંદર બહલ [૨૦૦૮ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન દિલ્લી ૧૧૫૪] માં દિલ્લી હાઈકોર્ટની પૂર્ણ બેંચ પર આધાર રાખીને, એ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે તેમાં ઇન્ડિયન સક્સેસન એક્ટની કલમ ૨૯૯ ના સંદર્ભમાં સંહિતાની કલમ ૧૦૦એ હેઠળની બાકાતી લાગુ કરવામાં આવી છે, કારણ કે સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ શબ્દો "અપીલોને લાગુ પડતી કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ ની જોગવાઈઓ અનુસાર" હાઈકોર્ટમાં અપીલ પૂરી પાડે છે. આથી એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૨૯૯ ના સાદા વાંચન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે તેમ, અપીલના માર્ગને અપીલો સાથે કામ કરતી સંહિતાની જોગવાઈઓને આધીન બનાવવામાં આવ્યો હતો, તેથી કલમ ૧૦૦એ સ્પષ્ટપણે લાગુ પડે છે.

૪૮. ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૪૦ ની કલમ ૭૬, ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૧૦૯ અને ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ ની જોગવાઈઓના

તુલનાત્મક વિશ્લેષણ પર, ફક્ત 'જપ' માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

“જપ. તે વૈધાનિક જોગવાઈઓના વાંચન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે તેમ, એકમાત્ર સમય જ્યારે બીજી અપીલની સ્પષ્ટ જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી તે ત્યારે હતો જ્યારે ૧૯૫૮ નો ટીએમ એક્ટ અમલમાં હતો અને કલમ ૧૦૯(૫) ના આધારે આવી અપીલની વિચારણા કરવામાં આવી હતી. નિર્વિવાદપણે, કલમ ૧૦૯(૫) જેવી જોગવાઈ ન તો ૧૯૪૦ ના ટીએમ એક્ટમાં અસ્તિત્વમાં હતી અને ન તો ૧૯૯૯ ના ટીએમ એક્ટમાં આવી સમાન જોગવાઈ દેખાય છે. જોકે, નોંધપાત્ર બાબત એ છે કે, ૧૯૪૦ ના ટીએમ એક્ટ તેમજ ૧૯૫૮ ના ટીએમ એક્ટમાં અસ્તિત્વમાં હતી તે બંને અપીલ જોગવાઈઓએ સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરી હતી કે તે જોગવાઈઓ હેઠળ હાઈકોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરાયેલી અપીલો સંહિતાની જોગવાઈઓ દ્વારા સંચાલિત થશે. સંબંધિત કાયદાઓની કલમ ૭૬(૩) અને કલમ ૧૦૯(૮) પરથી આ સ્પષ્ટ થાય છે. તે પેટા-કલમોએ અસંદિગ્ધ શબ્દોમાં જોગવાઈ કરી હતી કે સંહિતાની જોગવાઈઓ હાઈકોર્ટ સમક્ષની અપીલોને લાગુ પડશે. જોકે, ૧૯૯૯ ના ટીએમ એક્ટની કલમ ૯૧ માં આવી કોઈ શરતનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો નથી. તે આપણને એ મુખ્ય પ્રશ્ન તરફ દોરી જાય છે કે શું સંહિતાની કલમ ૧૦૦-એ ને અપીલની લેટર્સ પેટન્ટ જોગવાઈ છીનવી લેતી તરીકે વાંચી અથવા અર્થઘટન કરી શકાય કે જે હાલમાં એકલ ન્યાયમૂર્તિનો ચુકાદો અપીલીય

અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં આપવામાં આવ્યો હોવા છતાં અમારી અદાલતની ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ અપીલ કરવાની વિચારણા કરે છે.”

૪૯. પ્રોમોશર્ટ એસ.એમ. એસ.એ. (ઉપર મુજબ) માં દિલ્લી હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેંચે ફરરા '૪૬' અને '૪૭' માં નીચે મુજબ નોંધવા માટે નેશનલ સીવિંગ શ્રેડ કંપની લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખ્યો છે :—

“૪૬. અમે નોંધીએ છીએ કે વર્ષ ૧૯૫૩ માં, જ્યારે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નેશનલ સીવિંગ શ્રેડ કો. નો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે એક પ્રશ્ન ઊભો થયો હતો કે શું ૧૯૪૦ ના ટીએમ એક્ટની કલમ ૭૬ માં કોઈ વિપરીત જોગવાઈ ન હોવાને કારણે બોમ્બે હાઇકોર્ટના એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ચલાવવાપાત્ર રહેશે. તે કાયદામાં અસ્તિત્વમાં હતી તે મુજબ કલમ ૭૬ માં કલમ ૧૦૯(૫) જેવી કોઈ જોગવાઈ નહોતી જે ૧૯૫૮ ના ટીએમ એક્ટનો ભાગ બની હતી. તેમ છતાં, ૧૯૪૦ ના ટીએમ એક્ટની કલમ ૭૬ માં આ સંદર્ભમાં મૌન હોવા છતાં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું :—

‘૬. અપીલકર્તાઓએ ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટની કલમ ૭૬ ની જોગવાઈઓ દ્વારા પરવાનગી મુજબ રજિસ્ટ્રારના હુકમ સામે બોમ્બે હાઇકોર્ટમાં અપીલ દાખલ કરી હતી. શાહ, જે. એ અપીલ મંજૂર કરી, રજિસ્ટ્રારનો હુકમ રદ કર્યો અને રજિસ્ટ્રારને અપીલકર્તાઓના માર્કને ટ્રેડ માર્ક તરીકે નોંધણી કરવાનો

નિર્દેશ આપ્યો. શાહ, જે. ના ચુકાદા સામે સામાવાળાઓ દ્વારા બોમ્બે હાઇકોર્ટની લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી. અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને સમગ્ર ખર્ચ સાથે રજિસ્ટ્રારનો હુકમ પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી આ અપીલ.

૯. ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ હાઇકોર્ટમાં તે અપીલના ભવિષ્યના સંચાલન અથવા માર્ગ માટે કોઈ પ્રક્રિયા પૂરી પાડતો નથી કે નિર્ધારિત કરતો નથી, વાસ્તવમાં અધિનિયમની કલમ ૭૭ જોગવાઈ કરે છે કે જો હાઇકોર્ટ ઈચ્છે તો આ બાબતમાં નિયમો બનાવી શકે છે. સ્પષ્ટપણે અપીલ હાઇકોર્ટમાં પહોંચ્યા પછી તે અદાલતની પ્રેક્ટિસ અને પ્રક્રિયાના નિયમો અનુસાર અને તે અદાલત જે ચાર્ટર હેઠળ ચલાવેલી છે અને જે તેને તે અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાની રીત અને પદ્ધતિના સંબંધમાં સત્તા આપે છે તેની જોગવાઈઓ અનુસાર નક્કી થવી જોઈએ. આ નિયમ સુસ્થાપિત છે કે જ્યારે કોઈ કાયદો નિર્દેશ આપે છે કે પહેલેથી સ્થાપિત અદાલતમાં અપીલ થઈ શકશે, ત્યારે તે અપીલ તે અદાલતની પ્રેક્ટિસ અને પ્રક્રિયા દ્વારા નિયંત્રિત થવી જોઈએ. આ નિયમ વિસ્કાઉન્ટ હાલ્ડેન, એલ.સી. દ્વારા નેશનલ ટેલિફોન કો. લિમિટેડ વિ. પોસ્ટમાસ્ટર જનરલ [નેશનલ ટેલિફોન કો. લિમિટેડ વિ. પોસ્ટમાસ્ટર જનરલ, [૧૯૧૩] એ.સી. ૫૪૬ (એચએલ)] માં આ શબ્દોમાં ખૂબ જ સંક્ષિપ્તમાં જણાવવામાં આવ્યો હતો : (એસી પૃ. ૫૫૨)

“...જ્યારે કોઈ પ્રશ્ન વધુ કંઈ કહ્યા વિના સ્થાપિત અદાલતને મોકલવાનું જણાવવામાં આવે છે, ત્યારે મારા મતે, તેનો અર્થ એ થાય છે કે તે અદાલતની પ્રક્રિયાના સામાન્ય લક્ષણો તેની સાથે જોડાવાના છે, અને તેના નિર્ણયો સામે અપીલનો કોઈપણ સામાન્ય અધિકાર પણ તે જ રીતે જોડાય છે.” પ્રિવિ કાઉન્સિલના તેમના ન્યાયમૂર્તિઓ દ્વારા અદાઈકપ્પા ચેટ્ટિયાર વિ. ચંદ્રશેખરા થેવર [અદાઈકપ્પા ચેટ્ટિયાર વિ. ચંદ્રશેખરા થેવર, ૧૯૪૭ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન પીસી ૫૩ : (૧૯૪૬-૪૭) ૭૪ આઈએ ૨૬૪] માં આ જ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં કહેવામાં આવ્યું હતું : (આઈએ પૃ. ૨૭૧)

“...જ્યાં કાનૂની અધિકાર વિવાદમાં હોય અને દેશની સામાન્ય અદાલતો આવા વિવાદથી અવગત હોય ત્યારે અદાલતો તેને લાગુ પડતા પ્રક્રિયાના સામાન્ય નિયમો દ્વારા સંચાલિત થાય છે અને જો આવા નિયમો દ્વારા અધિકૃત કરવામાં આવે તો અપીલ થઈ શકે છે, ભલે દાવો કરાયેલ કાનૂની અધિકાર કોઈ વિશેષ કાયદા હેઠળ ઉદ્ભવતો હોય જે શરતોમાં અપીલનો અધિકાર આપતો નથી....”

૧૦. ફ્રીથી, સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ ફોર ઇન્ડિયા ઇન કાઉન્સિલ વિ. ચેલિકાની રામા રાવ [સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ ફોર ઇન્ડિયા ઇન કાઉન્સિલ વિ. ચેલિકાની રામા રાવ, ૧૯૧૬ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન પીસી ૪૨ : (૧૯૧૫-૧૬) ૪૩ આઈએ ૧૯૨ : આઈએલઆર (૧૯૧૬) ૩૯ મદ્રાસ ૬૧૭] માં, મદ્રાસ ફોરેસ્ટ એક્ટ હેઠળના કેસની વિચારણા કરતી વખતે,

તેમના ન્યાયમૂર્તિઓએ નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું : (આઈએ પૃ. ૧૯૭)

“...અપીલકર્તા વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ભારતમાં અદાલતોમાં અથવા અપીલ દ્વારા આગળની તમામ કાર્યવાહીઓ હમણાં જ ટાંકવામાં આવેલા કાયદાની શરતો દ્વારા બાકાત કરવામાં આવી હોવાથી અસમર્થ હતી.”

“તેમના ન્યાયમૂર્તિઓના મતે આ વાંધો પાયાવિહોણો છે. તેમનો અભિપ્રાય એવો છે કે જ્યારે આ પ્રકારની કાર્યવાહી ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટમાં પહોંચે છે, ત્યારે તે અદાલત સમક્ષ દેશની સામાન્ય અદાલતોમાંની એક તરીકે અપીલ કરવામાં આવે છે, જેની પ્રક્રિયા, હુકમો અને હુકમનામાના સંબંધમાં સિવિલ પ્રોસિજર કોડના સામાન્ય નિયમો લાગુ પડે છે.” જોકે ઉપરોક્ત નિયમ નિર્ધારિત કરતા કેસોની હકીકતો હાલના કેસની હકીકતો સાથે બરાબર સમાન ન હતી, તેમ છતાં તેમાં જણાવેલ સિદ્ધાંત સામાન્ય ઉપયોગનો છે અને હાલના કેસની હકીકતો અને સંજોગો માટે યોગ્ય ઉપયોગ ધરાવે છે. ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટની કલમ ૭૬ હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલ કરવાનો અધિકાર આપે છે અને તે વિશે વધુ કંઈ કહેતી નથી. એમ હોવાથી, કલમ ૭૬ દ્વારા આપવામાં આવેલા અપીલીય અધિકારક્ષેત્રથી હાઈકોર્ટ આ રીતે અવગત હોવાથી તેણે તે અધિકારક્ષેત્રનો તે જ રીતે ઉપયોગ કરવો પડશે જે રીતે તે તેના અન્ય અપીલીય અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરે છે અને જ્યારે આવા અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ એકલ

ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા કરવામાં આવે છે, ત્યારે તેમનો ચુકાદો લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ અપીલને આધીન બને છે કારણ કે ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટમાં કંઈપણ વિપરીત નથી.’

૪૭. ઉપર ટાંકવામાં આવેલા ફકરાઓ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે તેમ, નેશનલ સીવિંગ શ્રેડ કો. એ ઠરાવ્યું હતું કે એકવાર અપીલ હાઈકોર્ટમાં પહોંચ્યા પછી, તેનો માર્ગ તે અદાલતની પ્રેક્ટિસ અને પ્રક્રિયાના નિયમો અનુસાર નક્કી કરવો પડશે. નેશનલ સીવિંગ શ્રેડ કો. માં સર્વોચ્ચ અદાલતે આમ ૧૯૪૦ ના ટીએમ એક્ટમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ વિપરીત બાબતની ગેરહાજરીમાં લાગુ પડતી લેટર્સ પેટન્ટ જોગવાઈની શરતો અનુસાર આગળની અપીલ દાખલ કરવાના પક્ષકારના અધિકારને માન્ય રાખ્યો હતો. તે નિર્ણયમાં જણાવેલા સિદ્ધાંતો આ રીતે એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા તરફ દોરી જશે કે જે કાયદામાંથી તે કાર્યવાહી ઉદ્ભવી છે તેમાં અથવા અન્ય કોઈપણ સામાન્ય કાયદામાં કોઈ વિપરીત જોગવાઈ અથવા આશય વ્યક્ત કરવામાં ન આવ્યો હોય તો લેટર્સ પેટન્ટ જોગવાઈની શરતો અનુસાર વધુ અપીલ ચલાવવાપાત્ર રહેશે. અલબત્ત આપણે ધ્યાનમાં રાખવું પડશે કે નેશનલ સીવિંગ શ્રેડ કો. નો ચુકાદો સંહિતાની કલમ ૧૦૦-એ ની રજૂઆત પહેલાં આપવામાં આવ્યો હતો.”

૫૦. હાલની અપીલને લાગુ પડતી લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ સાથે સમાન (પારી મટીરીયા) એવી દિલ્હી હાઈકોર્ટને લાગુ પડતી લેટર્સ પેટન્ટ જોગવાઈઓના વ્યાપ અંગે, ફકરા '૩૨' માં નીચે મુજબ નોંધવામાં આવ્યું હતું :—

“૩૨. લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૦ ના પહેલા ભાગના વાંચન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે તેમ, તે આ અદાલત સમક્ષ ત્રીજી અપીલ પર પ્રતિબંધ મૂકે છે. તેથી જે મુદ્દો ઉપસ્થિત થાય છે તે એ છે કે શું સંહિતાની કલમ ૧૦૦-એ ને અપીલીય અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતા એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા અથવા હુકમમાંથી ઉદ્ભવ્યો હોવા છતાં આ અદાલત સમક્ષ અન્યથા ચલાવવાપાત્ર એવી બીજી અપીલને પણ પ્રતિબંધિત કરતી તરીકે અર્થઘટન અથવા સમજાવી શકાય.”

૫૧. પ્રોમોશર્ટ એસ.એમ. એસ.એ. (ઉપર મુજબ) માં એવો નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવ્યો હતો કે કલમ ૯૧ સહિત ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની જોગવાઈઓની વિચારણા પર, ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કોઈ જોગવાઈ એવી શરત મૂકતી નથી કે કોઈ વધુ અપીલ થશે નહીં અથવા જ્યારે કોઈ અપીલ દાખલ કરવામાં આવે, ત્યારે તે અપીલોને લગતી બાબતો પૂરતી સંહિતાની જોગવાઈઓ દ્વારા સંચાલિત થશે. ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ માં અપીલના અધિકારનું નિયમન કરતી અથવા પ્રતિબંધિત કરતી આવી કોઈપણ જોગવાઈની ગેરહાજરીમાં, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલનો ઉપાય સંહિતાની કલમ ૧૦૦એ દ્વારા બાકાત રહેશે નહીં અને ઉપલબ્ધ રહેશે.

૫૨. નાસિક હિંગ સપ્લાયિંગ કંપની (ઉપર મુજબ) માં, આ હાઈકોર્ટ સમક્ષ ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૧૦૯(૫) હેઠળ ડિવિઝન બેંચ સમક્ષની અપીલની ચલાવવાપાત્રતા સામે એવા આધારે વાંધાઓની વિચારણા કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું કે અપીલ સીપીસી ની કલમ ૧૦૦એ દ્વારા પ્રતિબંધિત

રહેશે. ડિવિઝન બેંચે સદર વાંધાઓને નીચેના ગ્રાઉન્ડ્સ પર નકારી કાઢ્યા હતા :

—

(૧) કાયદામાં પૂરો પાડવામાં આવેલ અપીલનો મૂળભૂત અધિકાર માત્ર સ્પષ્ટ શબ્દો દ્વારા અથવા આવશ્યક આશય દ્વારા જ છીનવી શકાય છે.

(૨) સીપીસી ની કલમ ૧૦૦એ, નોન-ઓબસ્ટેન્ટે કલોઝથી શરૂ થતી હોવા છતાં, તે સામાન્ય પ્રક્રિયાગત કાયદાનો એક ભાગ છે અને ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ એ માત્ર અધિનિયમની જોગવાઈઓને આધીન અપીલની જોગવાઈ કરતો વિશેષ કાયદો છે.

(૩) ૨૦૦૨ ના સીપીસી સુધારા દ્વારા લાવવામાં આવેલી કલમ ૧૦૦એ એ વિશેષ કાયદા દ્વારા સ્પષ્ટપણે આપવામાં આવેલા અપીલના મૂળભૂત અધિકારને ઓછો કરતી નથી અને ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૧૦૯(૫) કલમ ૧૦૦એ દ્વારા રદ થતી નથી.

(૪) રજિસ્ટ્રારનું અર્ધ-ન્યાયિક સ્વરૂપ કોઈ ફરક પાડતું નથી કારણ કે ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ હેઠળના રજિસ્ટ્રાર એ સીપીસી દ્વારા વિચારણા કરાયેલ દીવાની અદાલત નથી. કલમ ૧૦૦એ, તે રીતે, દીવાની અદાલત ન હોય તેવા કોઈપણ સત્તામંડળ પર તેના અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં એકલ ન્યાયમૂર્તિના નિર્ણય સામે ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ વૈધાનિક અપીલને પ્રતિબંધિત કરી શકતી નથી.

૫૩. રાજધાની કો-ઓપરેટિવ હાઉસિંગ સોસાયટી લિમિટેડ વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત [૨૦૨૪ (૦) એ.આઈ.જે.ઈ.એલ.-એચ.સી. ૨૪૮૫૭૩] માં આ

અદાલતના નિર્ણય અને રેઝિલિયન્ટ ઇનોવેશન્સ (પી) લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં દિલ્હી હાઇકોર્ટના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે.

પ૪. ગુજરાત સ્ટેટ રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન (ઉપર મુજબ) માં આ અદાલતના પૂર્ણ બેંચના ચુકાદાનો ઉલ્લેખ કરતાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સદર કેસમાં, પૂર્ણ બેંચે માત્ર બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ મૂળ રિટ અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગ અને દીવાની અદાલત અથવા "અદાલતના લક્ષણો" ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલ પર બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ સુપરવાઇઝરી અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગ વચ્ચેના તફાવતને જ ધ્યાને લીધો છે. સદર નિર્ણયને અહીં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ પર કાયદાના બંધનકર્તા પૂર્વચુકાદા તરીકે ગણી શકાય નહીં.

પ૫. ઉપરોક્ત બાબતો સાથે, ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં નિર્ધારિત કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલની લેટર્સ પેટન્ટ અપીલની ચલાવવાપાત્રતા અંગે સામાવાળા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ પ્રાથમિક વાંધો નકારી કાઢવાને પાત્ર છે તેવી ભારપૂર્વક દલીલ કરવામાં આવી હતી.

સામાવાળાઓ તરફના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ ચુકાદાઓ
:—

પ૬. તેના જવાબમાં, પ્રાથમિક વાંધાઓના સમર્થનમાં વિઠ્ઠલ બોગરા શેઠી (ઉપર મુજબ), ઇટાલફાર્માકો એસ.પી.એ. (ઉપર મુજબ), ગ્લોરિયસ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ), નોર્ધન રેલ્વેઝ (ઉપર મુજબ) અને

વિશાલ પ્રફુલસિંહ સોલંકી (ઉપર મુજબ) ના નિર્ણયો પર આધાર રાખતાં સામાવાળા તરફના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧, સીપીસી ની કલમ ૧૦૦એ અને લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ ની યોજનાના પ્રકાશમાં, ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ હેઠળ વૈધાનિક અપીલમાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ સામે નિર્દેશિત હાલની લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ચલાવવાપાત્ર રહેશે નહીં.

૫૭. વિશાલ પ્રફુલસિંહ સોલંકી (ઉપર મુજબ) નો નિર્ણય પેટન્ટ અરજીને નામંજૂર કરતા આસિસ્ટન્ટ કંટ્રોલર ઓફ પેટન્ટ એન્ડ ડિઝાઇન્સ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાની અરજ કરતી પેટન્ટ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૭એ હેઠળ દાખલ કોમર્શિયલ મિસ. પિટિશનમાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે બોમ્બે હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ દાખલ કોમર્શિયલ કોર્ટ્સ એક્ટ, ૨૦૧૫ ની કલમ ૧૩ હેઠળની વ્યાપારી અપીલ, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલની કાર્યવાહીમાં આપવામાં આવ્યો હતો. તેમાં અપીલકર્તા તરફના વિદ્વાન વકીલની રજૂઆત એવી હતી કે :—

(૧) એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમ તેમને સોંપવામાં આવેલા મૂળ અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં છે.

(૨) કોમર્શિયલ કોર્ટ્સ એક્ટ, ૨૦૧૫ ની કલમ ૧૩(૧-એ) હેઠળ અપીલ ચલાવવાપાત્ર છે કારણ કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદો એ 'હુકમનામું' છે.

(૩) સીપીસી ની કલમ ૧૦૦એ હેઠળનો પ્રતિબંધ લાગુ પડતો નથી કારણ કે

આસિસ્ટન્ટ કંટ્રોલર ઓફ પેટન્ટ્સ એ કોઈ અદાલત નથી.

૫૮. બીજી તરફ, સામાવાળાએ કોમર્શિયલ કોર્સ એક્ટ, ૨૦૧૫ ની જોગવાઈઓ સાથે વાંચતા પેટન્ટ્સ એક્ટ હેઠળ ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ માટે કોઈ જોગવાઈ ન હોવાના આધારે કલમ ૧૩ હેઠળ અપીલની ચલાવવાપાત્રતા સામે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો. તેમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે અપીલ એ કાયદાનું સર્જન છે અને પેટન્ટ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૭એ હાઈકોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે કોઈ વધુ અપીલ અથવા કોઈ ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલની જોગવાઈ કરતી નથી. અપીલીય અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે, સ્પષ્ટ જોગવાઈની ગેરહાજરીમાં અપીલનો અધિકાર અનુમાનિત કે ગર્ભિત કરી શકાય નહીં.

૫૯. સદર મુદ્દાનો ઉત્તર આપતાં, બોમ્બે હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે પેટન્ટ્સ એક્ટની કલમ ૭૭ હેઠળ આસિસ્ટન્ટ કંટ્રોલર તેમની સમક્ષની કાર્યવાહીના સંદર્ભમાં કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર હેઠળ દાવો ચલાવતી વખતે દીવાની અદાલતની સત્તાઓથી સજ્જ છે અને આ સત્તાના ઉપયોગ દ્વારા, કંટ્રોલરને કાર્યવાહીના કોઈપણ પક્ષકારોને સાંભળવાની અથવા અરજદાર વિરુદ્ધ વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરતાં પહેલાં પેટન્ટ મંજૂર કરવા અથવા વિશિષ્ટતાના સુધારા માટે દાખલ કરેલી અરજીના સંબંધમાં આવા કોઈપણ પક્ષકારને સાંભળવાની તક આપવાની સત્તા આપવામાં આવી છે. એ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે કલમો ૭૯ અને ૮૦ સાથે વાંચતા કલમ ૭૭ સહિતના પ્રકરણ ૧૫ ની યોજના હેઠળ, કંટ્રોલર સમક્ષ સોગંદનામા પર પુરાવા રજૂ

કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવી છે, તેમના વિપરીત નિર્દેશોની ગેરહાજરીમાં, પરંતુ જ્યાં કંટ્રોલર તેમ કરવું યોગ્ય માને, ત્યાં તેઓ સોગંદનામા દ્વારા પુરાવાના બદલે અથવા તેના ઉમેરામાં મૌખિક પુરાવા લઈ શકે છે, અથવા કોઈપણ પક્ષકારને સોગંદનામાની વિગતોમાંથી ઊલટતપાસ કરવાની મંજૂરી આપી શકે છે.

૬૦. ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૩ હેઠળ નિયુક્ત કંટ્રોલર જનરલ ઓફ પેટન્ટ્સ, ડિઝાઇન્સ એન્ડ ટ્રેડ માર્ક્સને આપવામાં આવેલી વિશિષ્ટ સત્તાઓના પ્રકાશમાં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે કંટ્રોલરને સોંપવામાં આવેલી વ્યાપક સત્તાઓનું સ્વરૂપ, જેમાં કલમ ૧૮ માં વિચારણા કરાયેલ પૂર્વાનુમાનના કેસોમાં વિશિષ્ટ સત્તા તેમજ સંભવિત ઉદ્વેગનના કેસમાં તેમને આપવામાં આવેલી સત્તા તેમજ અરજદારોના સ્થાનાંતરણ અંગે હુકમો કરવાની સત્તાનો સમાવેશ થાય છે, તેમાં પેટન્ટ કંટ્રોલર મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે અને તેથી, પેટન્ટ મંજૂર કરવા અથવા નકારવાની સમગ્ર પ્રક્રિયામાં, પેટન્ટ મંજૂરી માટેની અરજીના સંબંધમાં તેમને દીવાની અદાલતની સત્તાઓ આપવામાં આવી છે અને તેમનો નિર્ણય હાઇકોર્ટ સમક્ષ અપીલપાત્ર છે.

૬૧. ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ હેઠળ રજિસ્ટ્રારની સત્તાઓ અંગે દિલ્લી હાઇકોર્ટનો દ્રષ્ટિકોણ કે તે દીવાની અદાલત નથી, જોકે, એવા અવલોકન સાથે અલગ પાડવામાં આવ્યો હતો કે ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ હેઠળ રજિસ્ટ્રારને આપવામાં આવેલી સત્તાઓ પેટન્ટ્સ એક્ટ, ૧૯૭૦ હેઠળ પેટન્ટ કંટ્રોલર દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી સત્તાઓને સમાંતર નથી અને કાયદાની યોજનામાં કંટ્રોલરને પોતાની સત્તાઓ

અને કાર્યોના નિકાલમાં "દીવાની અદાલતના લક્ષણો" ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલ તરીકે ગણવા પડશે.

૬૨. ઉપરોક્ત બાબતોના પ્રકાશમાં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલી પેટન્ટ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૭એ હેઠળની અપીલ પ્રથમ અપીલના સ્વરૂપમાં હોવાથી, કોમર્શિયલ કોર્સ એક્ટ, ૨૦૧૫ ની કલમ ૧૩ હેઠળ કોઈ બીજી અપીલ ચલાવવાપાત્ર નથી અને ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ બીજી અપીલ બાકાત રાખવાની જોગવાઈ કરતી સીપીસી ની કલમ ૧૦૦એ ને ધ્યાનમાં રાખીને, કોમર્શિયલ કોર્સ એક્ટ, ૨૦૧૫ ની કલમ ૧૩ સાથે વાંચતા કલમ ૧૦૦એ ના પ્રતિબંધના આધારે અપીલની ચલાવવાપાત્રતા અંગેના પ્રાથમિક વાંધાઓને માન્ય રાખવામાં આવ્યા હતા.

૬૩. ઇટાલફાર્માકો એસ.પી.એ. (ઉપર મુજબ) માં મદ્રાસ હાઈકોર્ટનો નિર્ણય પેટન્ટ્સ એક્ટ, ૧૯૭૦ ની કલમ ૧૧૭એ હેઠળ વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના હુકમ સામેની ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલમાં આપવામાં આવ્યો હતો. કોમર્શિયલ કોર્સ એક્ટ, ૨૦૧૫ ની કલમ ૧૩(૧) ની નોંધ લેતાં, તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે પેટન્ટ્સ એક્ટ, ૧૯૭૦ ની કલમ ૧૧૭એ હેઠળ હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલ પૂરી પાડવામાં આવી હોવાથી, અને કોમર્શિયલ કોર્સ એક્ટની કલમ ૧૩ એવી વિચારણા કરે છે કે કોમર્શિયલ ડિવિઝન દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા તેવા હુકમ સામે અપીલ થશે જે ખાસ કરીને કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરના ઓર્ડર ૪૩ માં પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે, તેથી પેટન્ટ્સ એક્ટ હેઠળની નિયમિત અપીલના હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળની ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ ચલાવવાપાત્ર નથી.

કોમર્શિયલ કોર્ટ્સ એક્ટના દાયરાનો કોઈપણ વિસ્તાર તેના ઉદ્દેશ્યોને નિષ્ફળ બનાવશે અને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૩ હેઠળ કોમર્શિયલ કોર્ટ્સ અને કોમર્શિયલ ડિવિઝનના હુકમનામા સામેની અપીલો અંગે કોઈ અસ્પષ્ટતા નથી.

૬૪. ગ્લોરિયસ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં, કલકત્તા હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ સમક્ષની અપીલ ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ હેઠળ વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના હુકમ સામે હતી. ત્યાંના સામાવાળા વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સંહિતાની કલમ ૧૦૦એ માં સમાવિષ્ટ પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં રાખીને, એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા અને હુકમનામા સામે કોઈ વધુ અપીલ થઈ શકશે નહીં.

૬૫. કમલ કુમાર દત્તા અને અન્ય વિ. રૂબી જનરલ હોસ્પિટલ લિમિટેડ અને અન્ય [(૨૦૦૬) ૭ એસ.સી. ૬૧૩] માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખીને કલકત્તા હાઇકોર્ટે નોંધ્યું છે કે અપીલ એ એક સ્થાપિત કાનૂની અધિકાર છે અને આવો અધિકાર અનુગામી કાયદા દ્વારા માત્ર સ્પષ્ટપણે અથવા આવશ્યક આશય દ્વારા જ છીનવી શકાય છે. સંસદે તારીખ ૦૧.૦૭.૨૦૦૨ થી અમલી બનેલા ૨૦૦૨ ના સુધારા અધિનિયમ ૨૨ દ્વારા સીપીસી ની કલમ ૧૦૦એ દાખલ કરતી વખતે વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના હુકમ સામે ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ અપીલ કરવાની બાબતમાં હાઇકોર્ટની લેટર્સ પેટન્ટ સત્તા છીનવી લીધી હતી. કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) નો નિર્ણય નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કંપનીઝ એક્ટની કલમ ૧૦એફ ના સંદર્ભમાં નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો, જે કંપની લો બોર્ડના કોઈપણ હુકમ સામે હાઇકોર્ટ સમક્ષ અપીલ

કરવાનો અધિકાર આપે છે.

૬૬. કંપની લો બોર્ડ એ દીવાની અદાલતના તમામ લક્ષણો ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલ હોવાનું શોધી કાઢીને સંહિતાની કલમ ૧૦૦એ ની જોગવાઈઓ લાગુ કરતાં, તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે કંપની લો બોર્ડની રચના વર્ષ ૧૯૯૧ માં કંપનીઝ એક્ટ, ૧૯૫૬ ના સુધારા પહેલાં હાઈકોર્ટની એકલ બેંચ જે કામ કરતી હતી તે જ ન્યાયિક કાર્ય સંભાળવા માટે કરવામાં આવી હતી અને વધુમાં ૧૯૫૬ ના અધિનિયમની સંબંધિત જોગવાઈઓ હેઠળ, કંપની લો બોર્ડ દીવાની અદાલતના કાર્યો સમાન કાર્યોનો નિકાલ કર્યો હતો. તેને અદાલતના તમામ લક્ષણો ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલ તરીકે ગણવી જોઈએ અને તેથી, કંપની લો બોર્ડના હુકમમાંથી ઉદ્ભવતા વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ, કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૧૦૦એ દ્વારા પ્રતિબંધિત હોવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું.

૬૭. ત્યાંની કલકત્તા હાઈકોર્ટે કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય અને અદાલત અને ટ્રિબ્યુનલ વચ્ચે તફાવત દર્શાવતા અન્ય નિર્ણયો પર આધાર રાખીને, એ પ્રશ્નની ચકાસણી કરી છે કે શું ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ હેઠળ રજિસ્ટ્રારને દીવાની અદાલતના લક્ષણો ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલ કહી શકાય કે કેમ.

૬૮. રજિસ્ટ્રારની સત્તાઓ પૂરી પાડતી ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૧૨૭ ને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે રજિસ્ટ્રાર પાસે પોતાના નિર્ણયની સમીક્ષા કરવાની અને ખર્ચ લાદવાની સત્તા સહિતની તમામ સત્તાઓ છે, જે

દીવાની અદાલત પાસે સદર કલમમાં દર્શાવેલ હેતુઓ માટે હોય છે. રજિસ્ટ્રાર દ્વારા પસાર કરાયેલા ખર્ચ અંગેના હુકમને દીવાની અદાલતના હુકમનામા તરીકે અમલમાં મૂકી શકાય તેવો બનાવવામાં આવ્યો છે. ૧૯૯૯ ના અધિનિયમના પ્રકરણ ૩ ની જોગવાઈઓ વધુમાં દર્શાવે છે કે રજિસ્ટ્રારે આખરે કોઈપણ પક્ષકાર દ્વારા તેની સમક્ષ દાખલ કરાયેલી અરજી પર તેનો વિરોધ, જો કોઈ હોય તો, ધ્યાનમાં લઈને અરજી સ્વીકારીને અથવા તેને નકારી કાઢીને નિર્ણય લેવાનો હોય છે. ૧૯૯૯ ના અધિનિયમની કલમ ૧૫૭ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગમાં ઘડવામાં આવેલા ટ્રેડમાર્ક્સ રુલ્સ, ૨૦૧૭ એ નોંધણી માટેની અરજીની ચકાસણી, તેના સામેના વાંધાઓની સુનાવણી અને તેની સ્વીકૃતિ પહેલાં રજિસ્ટ્રાર દ્વારા નિર્ણય આપવા માટેની વિગતવાર પ્રક્રિયા પૂરી પાડે છે.

૬૯. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ૧૯૯૯ ના અધિનિયમ અને તે હેઠળ બનાવેલા નિયમોની વિવિધ જોગવાઈઓનું સર્વગ્રાહી વાંચન શંકાને કોઈ સ્થાન આપતું નથી કે કોઈ વ્યક્તિની તરફેણમાં માર્કની નોંધણી થવી જોઈએ કે નહીં તે નક્કી કરવાના હેતુ માટે રજિસ્ટ્રાર પાસે અદાલતના લગભગ તમામ લક્ષણો છે. આવો નિર્ણય સંબંધિત વ્યક્તિ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાના આધારે અને વિરોધના સમર્થનમાં પુરાવા સાથે તે અરજીની નોંધણી સામેના વિરોધને ધ્યાનમાં લીધા પછી લેવામાં આવે છે.

૭૦. રજિસ્ટ્રારની ફરજ ન્યાયિક અને નિષ્પક્ષ રીતે કાર્ય કરવાની છે અને જો કોઈ વાંધો દાખલ કરવામાં ન આવ્યો હોય તો પણ, ૧૯૯૯ ના અધિનિયમ હેઠળ ટ્રેડમાર્ક નોંધણી માટેની આવશ્યકતાઓને પૂર્ણ કરે છે કે કેમ તે નિર્ધારિત કરવા

અને પછી નિર્ણય લેવા માટે પુરાવાની હકીકતોની ઉદ્દેશ્યપૂર્વક ચકાસણી કરવાની અને તપાસ કરવાની રજિસ્ટ્રારની ફરજ છે. નોંધણી માટેની વિનંતીને સ્વીકારવા અથવા તેને નકારવા માટે રજિસ્ટ્રાર દ્વારા લેવામાં આવેલ નિર્ણય સીધો જ અરજદારના કાનૂની અધિકારો અને જવાબદારીઓ બનાવે છે અને નક્કી કરે છે અને વિરોધના કિસ્સામાં બંને પક્ષકારોના અધિકારો અને જવાબદારીઓ નક્કી કરે છે. આ ન્યાયિક કાર્યનું આવશ્યક લક્ષણ છે.

૭૧. આમ, કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) ના સિદ્ધાંતને લાગુ કરતાં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે રજિસ્ટ્રાર અદાલતના લક્ષણો ધરાવતા હોવાથી, ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ હેઠળ પસાર કરાયેલા હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ચલાવવાપાત્ર રહેશે નહીં. વધુમાં, ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૧૦૯ નો સંદર્ભ આપતાં, ફક્ત '૩૩ અને ૩૪' માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું :—

“૩૩. ૧૯૯૯ ના અધિનિયમના પુરોગામી અધિનિયમે આમ ખાસ કરીને બીજી અપીલ માટે એક ફોરમ પૂરું પાડ્યું હતું. ૧૯૫૮ ના અધિનિયમના રદ્દીકરણ પર, ૧૯૯૯ ના અધિનિયમ હેઠળ અપીલોની સુનાવણી માટે એપેલેટ બોર્ડની રચના કરતી વખતે ધારાસભા દ્વારા સમાન જોગવાઈ સભાનપણે ટાળવામાં આવી હતી. શું આવી બાકાતી કારણો વિનાની ગણવી જોઈએ? તે સુસ્થાપિત કાયદો છે કે કાયદામાંથી કોઈ જોગવાઈને રદ કરવાને કાયદાકીય આશયની તપાસમાં યોગ્ય મહત્વ આપવું જોઈએ. પુરોગામી કાયદામાં જે અપીલ માટેની વિશિષ્ટ જોગવાઈ હતી તે અનુગામી

કાયદામાં નથી તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને અનુગામી કાયદાની વિચારણા કરતી વખતે સમાન વિચારણાને કેમ ગણતરીમાં ન લેવી જોઈએ?

૩૪. મૂળરૂપે (એટલે કે ૨૦૨૧ ના સુધારા પહેલાં) ૧૯૯૯ ના અધિનિયમની કલમ ૯૧ એ ઇન્ટેલેક્યુઅલ પ્રોપર્ટી એપેલેટ બોર્ડ (ત્યારબાદ "બોર્ડ") સમક્ષ રજિસ્ટ્રારના હુકમ સામે અપીલ કરવાની જોગવાઈ કરી હતી અને આગળ નહીં, બોર્ડ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમોને કાં તો બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ રિટ અરજી દ્વારા અથવા અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ પુનરીક્ષણ દ્વારા પડકારવામાં આવતા હતા. આ તમામ બંધારણીય ઉપાયો વિવેકાધીન સ્વરૂપના છે અને અધિકારની બાબત તરીકે તેનો ઉપયોગ કરી શકાતો નથી. એટલે કે, સુધારા પહેલાંનો ૧૯૯૯ નો અધિનિયમ પણ, ઓછામાં ઓછું દેખીતી રીતે, બીજી અપીલને પ્રોત્સાહિત કરતો ન હતો. ત્યારબાદ, ટ્રિબ્યુનલ્સ રિફોર્મ્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ ઘડવામાં આવ્યો હતો અને તેના દ્વારા ૧૯૯૯ ના અધિનિયમમાં ઘણા સુધારાઓ કરવામાં આવ્યા હતા. તેમાંથી એક કલમ ૯૧ હેઠળના અપીલ ફોર્મને બોર્ડમાંથી હાઈકોર્ટમાં બદલવાનો હતો. નોંધનીય રીતે, અપીલના ફોર્મના ફેરફાર સિવાય, કલમ ૯૧ નો અન્ય ભાગ અસ્પૃશ્ય રાખવામાં આવ્યો હતો. શું વિશેષ કાયદામાં સ્પષ્ટ કાયદાકીય આશયને લાંબી અર્થઘટન પ્રક્રિયા દ્વારા અને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલો માટે જગ્યા બનાવતી તરીકે વાંચીને સર્વોપરી થવાની મંજૂરી

આપવી જોઈએ? અમે એવું માનતા નથી. તે સુસ્થાપિત કાયદો છે કે તે માટે કોઈ જોગવાઈ ન હોય તો કોઈ અપીલ થઈ શકતી નથી. તે સમાન રીતે સ્થાપિત છે કે વિશેષ કાયદો સામાન્ય અપીલ જોગવાઈને સ્પષ્ટપણે તેમજ ગર્ભિત રીતે બાકાત રાખી શકે છે. અહીં કલમ ૧૦૦એ લાગુ કરીને બાકાતી સ્પષ્ટ છે અને વર્તમાન કાયદામાં બીજી અપીલ જોગવાઈને બાકાત રાખીને ગર્ભિત છે જે પુરોગામી કાયદામાં હતી.”

૭૨. દિલ્લી હાઈકોર્ટની પૂર્ણ બેંચના અવતાર નારાયણ બહલ (ઉપર મુજબ) ના નિર્ણયની પણ ફકરા ૩૯ માં નીચે મુજબ નોંધ લેવામાં આવી છે :—

“૩૯. અવતાર નારાયણ બહલ (ઉપર મુજબ) એ દિલ્લી હાઈકોર્ટનો પૂર્ણ બેંચનો ચુકાદો છે જેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે (આઈએલઆર રિપોર્ટના ફકરા ૨૨ ના અંતિમ ભાગમાં) કે “કલમ ૧૦૦એ ની ભાષા એવું સૂચવતી નથી કે લેટર્સ પેટન્ટ હેઠળ ઉપલબ્ધ અપીલના અધિકારની બાકાતી માત્ર સંહિતા હેઠળ ઉદ્ભવતા મામલાઓ પૂરતી જ મર્યાદિત છે અને કોઈપણ કાયદા હેઠળ નહીં.”

૭૩. ગુજરાત હાઈકોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા વિઠ્ઠલ બોગરા શેટ્ટી (ઉપર મુજબ) માં, બોમ્બે પબ્લિક પ્રિમિસિસ (એવિક્શન ઓફ અનઓથોરાઈઝ્ડ ઓક્યુપન્ટ્સ) એક્ટ, ૧૯૭૧ હેઠળ સક્ષમ સત્તામંડળ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમની પુષ્ટિ કરતા રેગ્યુલર સિવિલ સ્યુટમાં એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને પડકારતી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ દાખલ અરજીમાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના હુકમ સામે લેટર્સ

પેટન્ટ અપીલની ચલાવવાપાત્રતા વિશેનો પ્રશ્ન હતો. એકલ બેંચ સામે ઈન્ડ્રા-કોર્ટ અપીલ ચલાવવાપાત્ર છે કે કેમ તે પ્રશ્ન નક્કી કરતી વખતે, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે :—

“૧૩. લેટર્સ પેટન્ટ એક્ટની કલમ ૧૫ અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળની અરજીમાં આ અદાલતના વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અથવા હુકમ સામે અપીલ પૂરી પાડતી નથી અને જો ચુકાદો અથવા હુકમ અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની અરજીમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હોય તો અપીલ થશે. જ્યાં ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ બંને હેઠળ અરજી દાખલ કરવામાં આવી હોય, ત્યાં એ ધ્યાનમાં લેવું પડશે કે શું અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલો મુદ્દો હાઈકોર્ટ સમક્ષ પ્રથમ વખત ન્યાયનિર્ણય માટે ઉદ્ભવ્યો હતો. જો અરજીમાંનો પડકાર તાબાની અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પહેલેથી જ ન્યાયનિર્ણય કરાયેલા મુદ્દાઓના સંબંધમાં હોય, તો એવું માનવું પડશે કે હાઈકોર્ટના સુપરવાઈઝરી અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો અને મૂળ અધિકારક્ષેત્રનો નહીં. અદાલત દ્વારા માંગવામાં આવેલી અને મંજૂર કરવામાં આવેલી રાહત પણ એક પરિબળ છે જે દર્શાવે છે કે અરજી અનુચ્છેદ ૨૨૬ કે ૨૨૭ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવી હતી. એવા કિસ્સામાં જ્યાં એવું કહી શકાય કે અરજી અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને અનુચ્છેદ ૨૨૭ બંને હેઠળ આવશે, તો સદર અરજીને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી તરીકે ગણવી યોગ્ય

રહેશે અને તે કેસોમાં લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ એક્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ અપીલ થશે.

૧૪. અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની કાર્યવાહી એ મૂળ કાર્યવાહી છે અને જ્યારે તે દીવાની અધિકાર સાથે સંબંધિત હોય છે, ત્યારે તે મૂળ દીવાની કાર્યવાહી છે. અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળની કાર્યવાહી એ મૂળ કાર્યવાહી નથી. જ્યારે તાબાની અદાલતના હુકમની ચકાસણી કરીને દેખરેખની સત્તાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે ત્યારે વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે ઈન્ડ્રા-કોર્ટ અપીલ થઈ શકતી નથી. ઉપર સંદર્ભિત એલઆઈસી ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે પીપી એક્ટની કલમ ૯ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે એક અપીલીય અધિકારી પર્સોના ડેક્લિનેટા તરીકે નહીં પરંતુ જિલ્લામાં પૂર્વ-અસ્તિત્વ ધરાવતી ન્યાયિક સત્તા તરીકેની તેમની ક્ષમતામાં કાર્ય કરે છે (આવશ્યક લાયકાત ધરાવતા ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ અથવા ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ દ્વારા નિયુક્ત ન્યાયિક અધિકારી હોવાને કારણે). વધુમાં, પીપી એક્ટ હેઠળ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમ અપીલીય અદાલતની ક્ષમતામાં છે અને તે તાબાની અદાલતના હુકમનો ભાગ બનશે, તેથી તે સામેનો પડકાર સામાન્ય રીતે ભારતના બંધારણના માત્ર અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ જ આગળ વધવો જોઈએ અને તેના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ નહીં. તેથી, વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ચલાવવાપાત્ર રહેશે નહીં.”

૭૪. દિલ્હી હાઇકોર્ટ સમક્ષ નોર્ધન રેલ્વેઝ વિ. હરલીન કૌર (ઉપર મુજબ) નો તાજેતરનો નિર્ણય અમારી સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યો છે જે રજૂ કરવા માટે કે દિલ્હી હાઇકોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ હાઇકોર્ટને ઉપલબ્ધ અધિકારક્ષેત્ર મુખ્યત્વે દેખરેખના સ્વરૂપનું હોવાથી, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળની અરજીમાં એકલ ન્યાયમૂર્તિના નિર્ણય સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ થઈ શકશે નહીં.

૭૫. અમારી સમક્ષ કરવામાં આવેલી રજૂઆતોના પ્રકાશમાં પક્ષકારો તરફના વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડનું અવલોકન કર્યા પછી, અમારી વિચારણા માટે નીચેના પ્રશ્નો ઉપસ્થિત થાય છે :—

(૧) શું ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ હેઠળ પોતાની ન્યાયનિર્ણય સત્તાઓ અને કાર્યોના ઉપયોગમાં રજિસ્ટ્રારને દીવાની અદાલતના લક્ષણો ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલ કહી શકાય, એટલે કે, દીવાની અદાલત સમાન ટ્રિબ્યુનલ કહી શકાય?

(૨) જો પ્રશ્ન નં. (૧) નો ઉત્તર હકારાત્મક હોય, તો હાલની કાર્યવાહીમાં કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૧૦૦એ નો પ્રભાવ અને અસર શું રહેશે?

(૩) પરિણામી પ્રશ્ન એ રહેશે કે શું ટ્રેડમાર્ક એક્ટની કલમ ૯૧ હેઠળ અપીલીય અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતા વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ ઈન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ ચલાવવાપાત્ર રહેશે?

૭૬. આ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપવા માટે, અમે સૌપ્રથમ ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની

યોજનામાંથી પસાર થવા માંગીએ છીએ, જે એક વિશેષ અધિનિયમ છે, જે ટ્રેડમાર્ક્સ સંબંધિત કાયદામાં સુધારો કરવા અને એકીકૃત કરવા, માલ અને સેવાઓ માટે ટ્રેડમાર્ક્સની નોંધણી અને વધુ સારા રક્ષણ માટે અને કપટપૂર્ણ માર્કના ઉપયોગને અટકાવવા માટે ઘડવામાં આવ્યો છે. અધિનિયમના પ્રકરણ ૨ માં સમાવિષ્ટ કલમ ૩ કેન્દ્ર સરકારના જાહેરનામા દ્વારા અધિનિયમના હેતુઓ માટે ટ્રેડમાર્ક્સના રજિસ્ટ્રારની નિમણૂકની જોગવાઈ કરે છે જેઓ અધિનિયમ હેઠળ રજિસ્ટ્રારના કાર્યોનો નિકાલ કરવા માટે અધિકૃત રહેશે.

૭૭. કલમ ૫ એ ટ્રેડમાર્ક રજિસ્ટ્રીની સ્થાપનાની જોગવાઈ કરે છે અને જોગવાઈ કરે છે કે ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ હેઠળ સ્થપાયેલી ટ્રેડમાર્ક રજિસ્ટ્રી આ અધિનિયમ હેઠળની ટ્રેડમાર્ક રજિસ્ટ્રી રહેશે. પેટા-કલમ (૩) હેઠળ, કેન્દ્ર સરકાર સરકારી ગેઝેટમાં જાહેરનામા દ્વારા તે પ્રાદેશિક મર્યાદાઓ નિર્ધારિત કરી શકે છે જેની અંદર ટ્રેડમાર્ક્સ રજિસ્ટ્રીની કચેરી તેના કાર્યોનો ઉપયોગ કરી શકે છે. કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૪) મુજબ ટ્રેડમાર્ક્સ રજિસ્ટ્રીની એક મુદ્રા (સીલ) રહેશે.

૭૮. પ્રકરણ ૨ માંની અન્ય જોગવાઈઓ ટ્રેડમાર્ક્સનું રજિસ્ટર રાખવા, નોંધણી નકારવાના કારણો, અમુક કિસ્સાઓમાં નોંધણી પર પ્રતિબંધ અને ટ્રેડમાર્કના ભાગોની અને શ્રેણી તરીકે ટ્રેડમાર્ક્સની નોંધણી, સંકળાયેલા ટ્રેડમાર્ક તરીકે નોંધણી અને માર્કના ભાગોની નોંધણીની અસર માટે જોગવાઈ કરે છે.

૭૯. પ્રકરણ ૩ નોંધણીની પ્રક્રિયા અને અવધિ પૂરી પાડે છે. પ્રકરણ ૩ માં સમાવિષ્ટ નોંધણી માટેની પ્રક્રિયા પૂરી પાડતી કલમો ૧૯ થી ૨૨ નીચે મુજબ

નોંધવી સુસંગત છે :—

“૧૯. સ્વીકૃતિ પાછી ખેંચવી.—જ્યાં, ટ્રેડ માર્કની નોંધણી માટેની અરજી સ્વીકાર્યા પછી પરંતુ તેની નોંધણી પહેલાં, રજિસ્ટ્રારને સંતોષ થાય કે—
(એ) અરજી ભૂલથી સ્વીકારવામાં આવી છે; અથવા
(બી) કેસના સંજોગોમાં ટ્રેડ માર્કની નોંધણી થવી જોઈએ નહીં અથવા
શરતો કે મર્યાદાઓને આધીન રહીને અથવા અરજી જે શરતો કે
મર્યાદાઓને આધીન સ્વીકારવામાં આવી હતી તેનાથી વધારાની કે ભિન્ન
શરતોને આધીન નોંધણી થવી જોઈએ,
ત્યાં રજિસ્ટ્રાર, જો અરજદાર ઈચ્છે તો તેને સાંભળ્યા પછી, સ્વીકૃતિ પાછી
ખેંચી શકે છે અને જાણે અરજી સ્વીકારવામાં આવી ન હોય તે રીતે આગળ
વધી શકે છે.

૨૦. અરજીની જાહેરાત.—(૧) જ્યારે ટ્રેડ માર્કની નોંધણી માટેની કોઈ
અરજી સ્વીકારવામાં આવી હોય, પછી ભલે તે સંપૂર્ણપણે હોય કે શરતો કે
મર્યાદાઓને આધીન હોય, રજિસ્ટ્રાર, સ્વીકૃતિ પછી બને તેટલી વહેલી
તકે, સ્વીકારાયેલ અરજીને નિયત રીતે જાહેરાત કરાવશે, જે શરતો કે
મર્યાદાઓને આધીન તે સ્વીકારવામાં આવી હોય તે શરતો કે મર્યાદાઓ
સાથે, જો કોઈ હોય તો:
પરંતુ રજિસ્ટ્રાર સ્વીકૃતિ પહેલાં અરજીની જાહેરાત કરાવી શકે છે જો તે
એવા ટ્રેડ માર્ક સાથે સંબંધિત હોય જેને કલમ ૯ ની પેટા-કલમ (૧) અને
કલમ ૧૧ ની પેટા-કલમો (૧) અને (૨) લાગુ પડે છે, અથવા અન્ય

કોઈપણ કેસમાં જ્યાં તેમને જણાય કે કોઈ અસાધારણ સંજોગોના કારણે તેમ કરવું યોગ્ય છે.

(૨) જ્યાં—

(એ) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સ્વીકૃતિ પહેલાં કોઈ અરજીની જાહેરાત કરવામાં આવી હોય; અથવા

(બી) અરજીની જાહેરાત પછી,—

(૧) અરજીમાં કોઈ ભૂલ સુધારવામાં આવી હોય; અથવા

(૨) કલમ ૨૨ હેઠળ અરજીમાં સુધારો કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હોય

ત્યાં રજિસ્ટ્રાર પોતાના વિવેકાધિકારથી અરજીની ફરીથી જાહેરાત કરાવી શકે છે અથવા કલોઝ (બી) હેઠળ આવતા કોઈપણ કેસમાં, અરજીની ફરીથી જાહેરાત કરાવવાને બદલે, અરજીમાં કરવામાં આવેલા સુધારાની નિયત રીતે સૂચના આપી શકે છે.

૨૧. નોંધણી સામે વિરોધ.—૧[(૧) કોઈપણ વ્યક્તિ, નોંધણી માટેની અરજીની જાહેરાત અથવા પુનઃ-જાહેરાતની તારીખથી ચાર મહિનાની અંદર, નિયત રીતે અને નિયત કરવામાં આવે તેવી ફી ચૂકવીને, નોંધણી સામે વિરોધની લેખિત નોટિસ રજિસ્ટ્રારને આપી શકે છે.]

(૨) રજિસ્ટ્રાર નોંધણી માટેના અરજદાર પર નોટિસની નકલની બજાવણી કરશે અને વિરોધની નોટિસની આવી નકલ અરજદારને મળ્યાના બે મહિનાની અંદર, અરજદાર પોતાની અરજી માટે જે આધારો પર આધાર

રાખે છે તેનું કાઉન્ટર-સ્ટેટમેન્ટ નિયત રીતે રજિસ્ટ્રારને મોકલશે, અને જો તે તેમ ન કરે તો તેણે પોતાની અરજી છોડી દીધી હોવાનું માનવામાં આવશે.

(૩) જો અરજદાર આપું કાઉન્ટર-સ્ટેટમેન્ટ મોકલે, તો રજિસ્ટ્રાર તેની એક નકલ વિરોધની નોટિસ આપનાર વ્યક્તિ પર બજાવશે.

(૪) સામાવાળો અને અરજદાર જે પુરાવા પર આધાર રાખી શકે તે નિયત રીતે અને નિયત સમયની અંદર રજિસ્ટ્રારને સુપરત કરવામાં આવશે, અને જો તેઓ ઈચ્છે તો રજિસ્ટ્રાર તેમને સાંભળવાની તક આપશે.

(૫) જો જરૂરી હોય તો પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી અને પુરાવા ધ્યાને લીધા પછી રજિસ્ટ્રાર નક્કી કરશે કે નોંધણીની પરવાનગી આપવી કે કેમ અને કઈ શરતો કે મર્યાદાઓને આધીન આપવી, અને સામાવાળા દ્વારા વાંધાના જે આધાર પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હોય કે ન હોય તેને ધ્યાનમાં લઈ શકે છે.

(૬) જ્યાં વિરોધની નોટિસ આપનાર વ્યક્તિ અથવા આવી નોટિસની નકલ મળ્યા પછી કાઉન્ટર-સ્ટેટમેન્ટ મોકલનાર અરજદાર ભારતમાં રહેતા નથી કે વેપાર કરતા નથી, ત્યાં રજિસ્ટ્રાર તેમની સમક્ષની કાર્યવાહીના ખર્ચ માટે તેની પાસેથી જામીન માંગી શકે છે, અને આવા જામીન યોગ્ય રીતે આપવામાં ન આવે તો વિરોધ અથવા અરજીને, જે સ્થિતિ હોય તે મુજબ, છોડી દીધેલ ગણી શકે છે.

(૭) રજિસ્ટ્રાર, વિનંતી પર, વિરોધની નોટિસ અથવા કાઉન્ટર-

સ્ટેટમેન્ટમાં કોઈપણ ભૂલ સુધારવાની અથવા કોઈપણ સુધારો કરવાની પરવાનગી એવી શરતો પર આપી શકે છે જે તેઓ ન્યાયી માને. ૨૨. ભૂલ સુધારણા અને સુધારો.—રજિસ્ટ્રાર, કલમ ૧૮ હેઠળ નોંધણી માટેની અરજી સ્વીકારતા પહેલાં કે પછી કોઈપણ સમયે, તેઓ જે શરતો ન્યાયી માને તે શરતો પર, અરજીમાં અથવા તેના સંબંધમાં કોઈપણ ભૂલ સુધારવાની પરવાનગી આપી શકે છે અથવા અરજીમાં સુધારો કરવાની પરવાનગી આપી શકે છે:

પરંતુ જો કલમ ૧૮ ની પેટા-કલમ (૨) માં સંદર્ભિત એકલ અરજીમાં સુધારો કરવામાં આવે જેમાં આવી અરજીનું બે કે તેથી વધુ અરજીઓમાં વિભાજન સામેલ હોય, તો મૂળ અરજી કરવાની તારીખને તે રીતે વિભાજિત કરાયેલી અરજીઓ કરવાની તારીખ ગણવામાં આવશે.”

૮૦. નોંધણીની અસર તરીકે, એટલું નોંધવું પૂરતું છે કે પ્રકરણ ૪ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ નોંધણી દ્વારા આપવામાં આવેલા અધિકારો અને ઉદ્વંધન વગેરેનો દાવો કરવા માટે નોંધાયેલા ટ્રેડમાર્કની અસર પૂરી પાડે છે. અન્ય પ્રકરણોમાં વિવિધ ટ્રેડમાર્ક્સની નોંધણી અને રદ્દીકરણ અથવા ફેરફાર વગેરે અને ઉદ્વંધન માટેના દાવાની વિશિષ્ટ જોગવાઈઓ સમાવિષ્ટ છે. ટ્રેડમાર્ક્સના રજિસ્ટ્રારની સત્તાઓની જોગવાઈ કરતી ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૧૨૭ નીચે મુજબ વાંચે છે :—

“૧૨૭. રજિસ્ટ્રારની સત્તાઓ.—રજિસ્ટ્રાર સમક્ષ આ અધિનિયમ હેઠળની તમામ કાર્યવાહીમાં,—

(એ) પુરાવા મેળવવા, શપથ લેવડાવવા, સાક્ષીઓની હાજરી અમલમાં લાવવા, દસ્તાવેજોની શોધ અને રજૂઆત ફરજિયાત કરવા અને સાક્ષીઓની તપાસ માટે કમિશન જારી કરવાના હેતુઓ માટે રજિસ્ટ્રાર પાસે દીવાની અદાલતની તમામ સત્તાઓ રહેશે;

(બી) રજિસ્ટ્રાર, કલમ ૧૫૭ હેઠળ આ સંબંધમાં બનાવેલા કોઈપણ નિયમોને આધીન રહીને, ખર્ચ અંગે એવા હુકમો કરી શકે છે જે તેઓ વાજબી માને, અને આવો કોઈપણ હુકમ દીવાની અદાલતના હુકમનામા તરીકે અમલમાં મૂકી શકાય તેવો રહેશે:

પરંતુ માલ પ્રમાણિત કરવા અથવા સેવાઓ પૂરી પાડવા અથવા માર્કના ઉપયોગને અધિકૃત કરવા માટે પ્રમાણપત્ર ટ્રેડ માર્કના માલિકના ઇનકાર સામે તેમની સમક્ષ કરવામાં આવેલી અપીલ પર કોઈપણ પક્ષકારને અથવા તેની વિરુદ્ધ ખર્ચ આપવાની રજિસ્ટ્રાર પાસે કોઈ સત્તા રહેશે નહીં;"

૮૧. ટ્રેડમાર્ક્સ રજિસ્ટ્રાર દ્વારા જે રીતે કાર્યવાહી ચલાવી શકાય તેની જોગવાઈ કરતી કલમો ૧૨૮ થી ૧૩૨ પણ નીચે મુજબ નોંધવી સુસંગત છે :—

"૧૨૮. રજિસ્ટ્રાર દ્વારા વિવેકાધીન સત્તાનો ઉપયોગ.—કલમ ૧૩૧ ની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, રજિસ્ટ્રાર આ અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ બનાવેલા નિયમો દ્વારા તેમને સોંપવામાં આવેલી કોઈપણ વિવેકાધીન અથવા અન્ય સત્તાનો ઉપયોગ તે સત્તાના ઉપયોગ માટે અરજી કરનાર વ્યક્તિની વિરુદ્ધમાં (જો તે વ્યક્તિ દ્વારા નિયત સમયની અંદર માંગ

કરવામાં આવે તો) તે વ્યક્તિને સાંભળવાની તક આપ્યા વિના કરશે નહીં.

૧૨૯. રજિસ્ટ્રાર સમક્ષ પુરાવા.—રજિસ્ટ્રાર સમક્ષ આ અધિનિયમ હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહીમાં, પુરાવા સોગંદનામા દ્વારા આપવામાં આવશે: પરંતુ રજિસ્ટ્રાર, જો તેઓ યોગ્ય માને તો, સોગંદનામા દ્વારા આવા પુરાવાના બદલે અથવા તેના ઉમેરામાં મૌખિક પુરાવા લઈ શકે છે.

૧૩૦. કાર્યવાહીના પક્ષકારનું મૃત્યુ.—જો આ અધિનિયમ હેઠળની કાર્યવાહીનો પક્ષકાર હોય તેવી વ્યક્તિ (એપેલેટ બોર્ડ અથવા અદાલત સમક્ષની કાર્યવાહી સિવાયની) કાર્યવાહી પેલિંગ હોય તે દરમિયાન મૃત્યુ પામે, તો રજિસ્ટ્રાર, વિનંતી પર અને મૃતક વ્યક્તિના હિતના સંક્રમણ અંગે પોતાના સંતોષ અનુસાર સાબિતી મળ્યેથી, કાર્યવાહીમાં તેના સ્થાને તેના કાનૂની વારસદારને મૂકી શકે છે, અથવા જો રજિસ્ટ્રારનો એવો અભિપ્રાય હોય કે મૃતક વ્યક્તિના હિતનું પૂરતું પ્રતિનિધિત્વ થાય છે, તો તે વ્યક્તિની ગેરહાજરીમાં પણ કાર્યવાહી ચાલુ રાખી શકે છે.

૧૩૧. સમય લંબાવવો.—(૧) જો રજિસ્ટ્રારને નિયત રીતે અને નિયત ફી સાથે કરવામાં આવેલી અરજી પર સંતોષ થાય કે કોઈપણ કાર્ય કરવા માટેનો સમય લંબાવવા માટે પૂરતું કારણ છે (આ અધિનિયમમાં સ્પષ્ટપણે પૂરો પાડવામાં આવેલ સમય ન હોય તેવો સમય), પછી ભલે તે રીતે નિર્દિષ્ટ સમય પૂરો થઈ ગયો હોય કે નહીં, તેઓ જે શરતો લાદવી યોગ્ય માને તે શરતોને આધીન રહીને સમય લંબાવી શકે છે અને

પક્ષકારોને તે મુજબ જાણ કરી શકે છે.

(૨) પેટા-કલમ (૧) માંની કોઈપણ બાબત રજિસ્ટ્રારને પક્ષકારોને નોટિસ આપ્યા વિના સમય લંબાવવાની જરૂરિયાત કરતી હોવાનું માનવામાં આવશે નહીં.

૧૩૨. ત્યાગ (એબેન્ડનમેન્ટ).—જ્યાં, રજિસ્ટ્રારના અભિપ્રાયમાં, કોઈ અરજદાર આ અધિનિયમ અથવા આ અધિનિયમની શરૂઆત પહેલાં અમલમાં રહેલા ટ્રેડ માર્ક્સ સંબંધિત કોઈપણ અધિનિયમ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજીના સંચાલનમાં કસૂરવાર હોય, ત્યાં રજિસ્ટ્રાર નોટિસ દ્વારા નિર્દિષ્ટ સમયની અંદર કસૂર સુધારવા માટે અરજદાર પાસેથી માંગ કરી શકે છે અને જો તે ઈચ્છે તો તેને સાંભળવાની તક આપ્યા પછી, અરજીને ત્યજી દેવાયેલી ગણી શકે છે, સિવાય કે નોટિસમાં નિર્દિષ્ટ સમયની અંદર કસૂર સુધારી લેવામાં આવે.”

૮૨. ટીએમ એક્ટની કલમ ૧૫૭ ની પેટા-કલમ (૪) હેઠળની સત્તાઓના ઉપયોગમાં કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ઘડવામાં આવેલા ટ્રેડમાર્ક રુલ્સ, ૨૦૧૭ એ અરજી કરવા અને ટ્રેડમાર્ક્સ અરજીની નોંધણી માટે વિસ્તૃત પ્રક્રિયા નિર્ધારિત કરે છે. નિયમ ૩૩ જોગવાઈ કરે છે કે રજિસ્ટ્રાર ટ્રેડ માર્કની નોંધણી માટેની અરજીની ચકાસણી કેવી રીતે કરાવશે અને તે અરજદાર દ્વારા રજૂ કરવા માટે કોઈપણ અન્ય બાબતની વિશિષ્ટતાના ઉપયોગના કોઈપણ પુરાવાની માંગ કરી શકે છે. જો તપાસ અહેવાલનો પ્રત્યુત્તર સંતોષકારક ન હોય, અથવા જ્યાં અરજદારે સુનાવણી માટે વિનંતી કરી હોય, તો રજિસ્ટ્રારે અરજદારને સુનાવણીની તક પૂરી

પાડવી પડશે.

૮૩. નિયમ ૩૯ એ જર્નલમાં ટ્રેડમાર્કની નોંધણી માટેની દરેક અરજીની જાહેરાત કરવાની જોગવાઈ કરે છે, તેમાંની પ્રક્રિયા મુજબ વિરોધ અંગેની નોટિસ, કાઉન્ટર-સ્ટેટમેન્ટ અને વિરોધના સમર્થનમાં અને અરજીના સમર્થનમાં પુરાવા કેવી રીતે દાખલ કરી શકાય છે.

૮૪. નિયમો ૪૫, ૪૬, ૪૭, ૫૦ જ્યારે સાથે વાંચવામાં આવે ત્યારે દર્શાવે છે કે :—

(૧) વિરોધના સમર્થનમાં અથવા અરજીના સમર્થનમાં પુરાવા રજિસ્ટ્રાર સમક્ષ સોગંદનામા દ્વારા દાખલ કરવાના હોય છે અને પક્ષકારોએ તેમના પુરાવાની આપ-લે કરવી જરૂરી છે.

(૨) રજિસ્ટ્રાર સમક્ષની કોઈપણ કાર્યવાહીમાં કોઈપણ પક્ષ દ્વારા કોઈ વધારાના પુરાવા દાખલ કરી શકાતા નથી, પરંતુ જો તેઓ યોગ્ય માને તો ખર્ચ અથવા અન્યથા શરતો પર કોઈપણ સમયે કોઈપણ પુરાવા દાખલ કરવા/રજૂ કરવા માટે બંનેમાંથી કોઈપણ પક્ષકારને પરવાનગી આપી શકે છે.

(૩) પુરાવા બંધ થયા પછી, રજિસ્ટ્રાર સુનાવણીની પ્રથમ તારીખ માટે પક્ષકારોને નોટિસ આપશે અને પક્ષકારોની ગેરહાજરીના કિસ્સામાં કેસને ત્યજી દીધેલ અથવા કાર્યવાહીના અભાવે ફગાવી દેવાયેલ ગણી શકે છે અને પ્રક્રિયા પૂર્ણ થયા પછી યોગ્ય હુકમ કરી શકે છે.

૮૫. ટ્રેડ માર્ક્સ રુલ્સ, ૨૦૧૭ હેઠળ ટ્રેડમાર્ક અરજીની નોંધણીની પ્રક્રિયાને લગતા પ્રકરણ ૨ માં સમાવિષ્ટ નિયમો ૩૩, ૪૫ થી ૫૦ પણ નીચે મુજબ

ટાંકવા સુસંગત છે :—

“૩૩. ચકાસણી, સ્વીકૃતિ સામે વાંધો, સુનાવણી.—

(૧) રજિસ્ટ્રાર અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર અરજીની ચકાસણી કરાવશે, જેમાં અગાઉ નોંધાયેલા અથવા નોંધણી માટે અરજી કરાયેલા ટ્રેડમાર્ક્સ વચ્ચે પણ શોધ હાથ ધરવામાં આવશે, જેથી એ જાણી શકાય કે સમાન માલ અથવા સેવાઓ અથવા સમાન માલ કે સેવાઓના સંબંધમાં અરજી કરાયેલા ટ્રેડમાર્ક સાથે મેળ ખાતો અથવા છેતરામણી રીતે મળતો આવતો કોઈ ટ્રેડમાર્ક રેકૉર્ડ પર છે કે નહીં. રજિસ્ટ્રાર અરજી સ્વીકારતા પહેલાં કોઈપણ સમયે અગાઉના ટ્રેડમાર્ક્સની શોધ સહિત અરજીની પુનઃ—ચકાસણી કરાવી શકે છે પરંતુ તેમ કરવા માટે બંધાયેલા રહેશે નહીં.

(૨) જો, ટ્રેડમાર્કની નોંધણી માટેની અરજી અને ઉપયોગના અથવા વિશિષ્ટતાના અથવા અન્ય કોઈપણ બાબતના પુરાવાની વિચારણા પર, જે અરજદાર રજૂ કરી શકે અથવા તેને રજૂ કરવાની જરૂર પડી શકે, રજિસ્ટ્રારને અરજીની સ્વીકૃતિ સામે કોઈ વાંધો હોય અથવા કલમ ૧૮ ની પેટા-કલમ (૪) હેઠળ તેઓ જે શરતો, સુધારાઓ, ફેરફારો અથવા મર્યાદાઓ લાદવી યોગ્ય માને તેને આધીન તેને સ્વીકારવાનો પ્રસ્તાવ મૂકે, તો રજિસ્ટ્રાર આવા વાંધા અથવા પ્રસ્તાવની લેખિતમાં ચકાસણી અહેવાલ (એક્ઝામિનેશન રિપોર્ટ) ના રૂપમાં અરજદારને જાણ કરશે.

(૩) જો, ટ્રેડમાર્કની નોંધણી માટેની અરજી અને ઉપયોગના અથવા વિશિષ્ટતાના અથવા અન્ય કોઈપણ બાબતના પુરાવાની વિચારણા પર,

- જે અરજદાર રજૂ કરી શકે અથવા તેને રજૂ કરવાની જરૂર પડી શકે, રજિસ્ટ્રાર નોંધણી માટેની અરજીને સંપૂર્ણપણે સ્વીકારે, તો તેઓ અરજદારને આવી સ્વીકૃતિની જાણ કરશે અને કલમ ૨૦ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સ્વીકારાયેલ તરીકે અરજીની જાહેરાત કરાવશે.
- (૪) જો, ચકાસણી અહેવાલ મળ્યાની તારીખથી એક મહિનાની અંદર, અરજદાર સંચારનો જવાબ આપવામાં નિષ્ફળ જાય, તો રજિસ્ટ્રાર અરજીને ત્યજી દેવાયેલી ગણી શકે છે.
- (૫) જો ચકાસણી અહેવાલનો જવાબ ઉપરોક્ત સમયની અંદર પ્રાપ્ત થાય, તો તે યોગ્ય રીતે ધ્યાને લેવામાં આવશે અને જો રજિસ્ટ્રાર નોંધણી માટેની અરજી સ્વીકારે, તો તેઓ અરજદારને આવી સ્વીકૃતિની જાણ કરશે અને કલમ ૨૦ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સ્વીકારાયેલ તરીકે અરજીની જાહેરાત કરાવશે.
- (૬) જો ચકાસણી અહેવાલનો જવાબ સંતોષકારક ન હોય અથવા જ્યાં અરજદારે સુનાવણી માટે વિનંતી કરી હોય, તો રજિસ્ટ્રાર અરજદારને સુનાવણીની તક આપશે અને તે નિયમ ૧૧૫ મુજબ ચલાવવામાં આવશે.
- (૭) જો અરજદાર સુનાવણીની નિર્ધારિત તારીખે હાજર થવામાં નિષ્ફળ જાય અને કચેરીના વાંધા અંગે અરજદાર દ્વારા કોઈ જવાબ સુપરત કરવામાં ન આવ્યો હોય, તો રજિસ્ટ્રાર અરજીને ત્યજી દેવાયેલી ગણી શકે છે.
- (૮) જ્યાં અરજદારે ઉપરોક્ત સમયગાળામાં ચકાસણી અહેવાલનો

પોતાનો જવાબ સુપરત કર્યો હોય અથવા સુનાવણીમાં હાજર થઈને પોતાની રજૂઆતો કરી હોય, ત્યાં રજિસ્ટ્રાર યોગ્ય હુકમ પસાર કરશે.”

“૪૫. વિરોધના સમર્થનમાં પુરાવા.—

(૧) કાઉન્ટર-સ્ટેટમેન્ટની નકલની બજવણીના બે મહિનાની અંદર, સામાવાળાએ કાં તો રજિસ્ટ્રાર સમક્ષ સોગંદનામા દ્વારા એવા પુરાવા રજૂ કરવા પડશે જે તેઓ પોતાના વિરોધના સમર્થનમાં રજૂ કરવા માંગતા હોય અથવા રજિસ્ટ્રાર અને અરજદારને લેખિતમાં જાણ કરવી પડશે કે તેઓ પોતાના વિરોધના સમર્થનમાં પુરાવા રજૂ કરવા માંગતા નથી પરંતુ વિરોધની નોટિસમાં જણાવેલી હકીકતો પર આધાર રાખવા માંગે છે. તેઓ આ પેટા-નિયમ હેઠળ રજિસ્ટ્રાર સમક્ષ રજૂ કરેલા કોઈપણ પુરાવાની નકલો, જો કોઈ હોય તો, અરજદારને પહોંચાડશે અને આવી ડિલિવરીની રજિસ્ટ્રારને લેખિતમાં જાણ કરશે.

(૨) જો કોઈ સામાવાળો તેમાં દર્શાવેલા સમયની અંદર પેટા-નિયમ (૧) હેઠળ કોઈ પગલાં ન લે, તો તેણે પોતાના વિરોધનો ત્યાગ કર્યો હોવાનું માનવામાં આવશે.”

“૫૦. સુનાવણી અને નિર્ણય.—

(૧) પુરાવા બંધ થયા પછી રજિસ્ટ્રાર પક્ષકારોને સુનાવણીની પ્રથમ તારીખની નોટિસ આપશે. સુનાવણીની તારીખ પ્રથમ નોટિસની તારીખ પછી ઓછામાં ઓછી એક મહિના પછીની તારીખ માટે રહેશે.

(૨) કાર્યવાહીનો કોઈ પક્ષકાર સુનાવણીની તારીખના ઓછામાં ઓછા

ત્રણ દિવસ પહેલાં નિયત ફી સાથે ફોર્મ ટીએમ-એમ માં વાજબી કારણ સાથે સુનાવણી મુલતવી રાખવા માટે વિનંતી કરી શકે છે અને રજિસ્ટ્રાર, જો તેઓ તેમ કરવું યોગ્ય માને, અને તેઓ નિર્દેશ આપે તેવી શરતો પર, સુનાવણી મુલતવી રાખી શકે છે અને પક્ષકારોને તે મુજબ જાણ કરી શકે છે: પરંતુ કોઈપણ પક્ષકારને બે કરતાં વધુ મુલતવી રાખવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં અને દરેક મુલતવી ત્રીસ દિવસ કરતાં વધુ સમય માટે રહેશે નહીં.

(૩) જો અરજદાર સુનાવણીની મુલતવી રાખેલી તારીખે અને નોટિસમાં જણાવેલા સમયે હાજર ન હોય, તો અરજીને ત્યજી દેવાયેલી ગણી શકાય છે.

(૪) જો સામાવાળો સુનાવણીની મુલતવી રાખેલી તારીખે અને નોટિસમાં જણાવેલા સમયે હાજર ન હોય, તો વિરોધને કાર્યવાહીના અભાવે ફગાવી શકાય છે અને કલમ ૧૮ ને આધીન રહીને અરજી નોંધણી માટે આગળ વધી શકે છે.

(૫) જો કાર્યવાહીના પક્ષકાર દ્વારા લેખિત દલીલો રજૂ કરવામાં આવે તો રજિસ્ટ્રાર તેને ધ્યાનમાં લેશે.

(૬) રજિસ્ટ્રારનો નિર્ણય બજવણી માટે આપેલા સરનામે લેખિતમાં પક્ષકારોને જણાવવામાં આવશે."

૮૬. ઉપર નોંધેલી જોગવાઈઓનું સાદું વાંચન સૂચવે છે કે ટ્રેડમાર્ક્સના રજિસ્ટ્રારને નીચે મુજબની સત્તાઓ આપવામાં આવી છે :—

- (૧) પુરાવા મેળવવા, શપથ લેવડાવવા, સાક્ષીઓની હાજરી અમલમાં લાવવા, દસ્તાવેજોની શોધ અને રજૂઆત ફરજિયાત કરવા અને સાક્ષીઓની તપાસ માટે કમિશન જારી કરવાના હેતુઓ માટે દીવાની અદાલતની સત્તાઓ;
- (૨) તેઓ વાજબી માને તેવો ખર્ચ લાદવા માટે આવો હુકમ કરીને, જે દીવાની અદાલતના હુકમનામા તરીકે અમલમાં મૂકી શકાય તેવો રહેશે;
- (૩) નિયત રીતે કરવામાં આવેલી અરજી પર પોતાના નિર્ણયની સમીક્ષા કરવી;
- (૪) રજિસ્ટ્રાર સમક્ષની કાર્યવાહીમાં, સોગંદનામા પર પુરાવા આપવામાં આવશે. જોકે, જો તેઓ યોગ્ય માને તો, સોગંદનામા દ્વારા આપવામાં આવેલા આવા પુરાવાના બદલામાં અથવા તેના ઉમેરામાં મૌખિક પુરાવા રજૂ કરી શકાય છે.

૮૭. ૧૯૯૯ ના અધિનિયમ અને તે હેઠળ બનાવેલા નિયમો હેઠળ આપવામાં આવેલી રજિસ્ટ્રારની ઉપરોક્ત સત્તાઓના પ્રકાશમાં, હવે પછીનું પગલું એ તપાસવાનું રહેશે કે "અદાલતના લક્ષણો" શું બનાવે છે.

૮૮. એસોસિયેટેડ સિમેન્ટ કંપનીઝ લિમિટેડ વિ. પી.એન. શર્મા [૧૯૬૪ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન એસ.સી. ૬૨] માં ગજેન્દ્રગડકર મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિએ, બંધારણીય બેંચ સમક્ષ એ પ્રશ્નનો ઉત્તર આપ્યો છે કે શું પંજાબ વેલફેર ઓફિસર્સ રિફ્રૂટમેન્ટ એન્ડ કન્ડિશન ઓફ સર્વિસ રુલ્સ, ૧૯૫૨ ના નિયમ ૬(૬) હેઠળ પોતાના અપીલીય અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતું પંજાબ રાજ્ય બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૩૬(૧) ના અર્થમાં ટ્રિબ્યુનલ છે કે કેમ. અદાલતો અને ટ્રિબ્યુનલ

બંને માટે સામાન્ય એવું મૂળભૂત અને પાયાનું લક્ષણ શું હશે તે ધ્યાનમાં લેતાં, ફક્ત ૯ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું :—

“૯. અનુચ્છેદ ૧૩૬(૧) ના દાયરામાં આવતી ટ્રિબ્યુનલો આપણા બંધારણની યોજના હેઠળ પોતાનું એક વિશેષ સ્થાન ધરાવે છે. તેમના નિર્ણય માટે વિશેષ બાબતો અને પ્રશ્નો તેમને સોંપવામાં આવે છે અને તે અર્થમાં, તેઓ અદાલતો સાથે એક સામાન્ય લક્ષણ ધરાવે છે; અદાલતો અને ટ્રિબ્યુનલો બંને “રાજ્ય દ્વારા રચાયેલી છે અને શુદ્ધ વહીવટી અથવા કારોબારી કાર્યોથી ભિન્ન એવા ન્યાયિક કાર્યોથી સજ્જ છે”, (જુઓ દુર્ગા શંકર મહેતા વિ. ઠાકુર રઘુરાજ સિંહ [(૧૯૫૫) ૧ એસ.સી.આર. ૨૬૭, પૃ. ૨૭૨ પર]). તેઓ બંને ન્યાયનિર્ણય કરતી સંસ્થાઓ છે અને તેઓ પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદોની વિચારણા કરે છે અને અંતિમ નિર્ણય કરે છે જે તેમના અધિકારક્ષેત્રને સોંપવામાં આવે છે. અદાલતો દ્વારા અનુસરવામાં આવતી પ્રક્રિયા નિયમિતપણે નિર્ધારિત કરવામાં આવે છે અને તેમના કાર્યોનો નિકાલ કરતી વખતે અને તેમની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે, અદાલતોએ તે પ્રક્રિયાને અનુરૂપ રહેવું પડે છે. ટ્રિબ્યુનલોએ જે પ્રક્રિયાને અનુસરવી પડે છે તે કદાચ હંમેશા આટલી સખત રીતે નિર્ધારિત ન હોય, પરંતુ અદાલતો અને ટ્રિબ્યુનલો બંને દ્વારા અપનાવવામાં આવેલો અભિગમ નોંધપાત્ર રીતે સમાન હોય છે, અને તેઓ જે કાર્યોનો નિકાલ કરે છે તેની વચ્ચે કોઈ આવશ્યક તફાવત નથી. જેમ અદાલતોના કિસ્સામાં છે, તેમ ટ્રિબ્યુનલોના કિસ્સામાં પણ, તે

રાજ્યની સહજ ન્યાયિક સત્તા છે જે સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવી છે અને સદર સત્તાના આધારે, તે રાજ્યનું સહજ ન્યાયિક કાર્ય છે જે તેઓ બજાવે છે. ન્યાયિક કાર્યો અને ન્યાયિક સત્તાઓ એ સાર્વભૌમ રાજ્યના આવશ્યક લક્ષણોમાંનું એક છે, અને નીતિગત વિચારણાઓ પર, રાજ્ય તેના ન્યાયિક કાર્યો અને સત્તાઓ મુખ્યત્વે બંધારણ દ્વારા સ્થાપિત અદાલતોને સ્થાનાંતરિત કરે છે; પરંતુ તે પક્ષકારો વચ્ચેની વિશેષ બાબતો અને વિવાદો પર ન્યાયનિર્ણય કરવાનું કાર્ય ટ્રિબ્યુનલોને સોંપીને યોગ્ય પગલાં દ્વારા પોતાની ન્યાયિક સત્તાઓ અને કાર્યોનો એક ભાગ ટ્રિબ્યુનલોને સ્થાનાંતરિત કરવાની રાજ્યની સક્ષમતાને અસર કરતું નથી. ટ્રિબ્યુનલો અને અદાલતો માટે સમાન લક્ષણો અને જે લક્ષણો વિશિષ્ટ અને અલગ છે તેનું સર્વગ્રાહી વર્ણન કરવાનો પ્રયાસ કરવો ખરેખર શક્ય કે યોગ્ય પાછા નથી. અદાલતો અને ટ્રિબ્યુનલો બંને માટે સમાન એવું મૂળભૂત અને પાયાનું લક્ષણ એ છે કે તેઓ ન્યાયિક કાર્યો બજાવે છે અને ન્યાયિક સત્તાઓનો ઉપયોગ કરે છે જે સહજ રીતે સાર્વભૌમ રાજ્યમાં નિહિત હોય છે.”

૮૯. તેમાં વધુમાં નોંધવામાં આવ્યું હતું કે ઈન્ડો-ચાઇના સ્ટીમ નેવિગેશન કો. લિમિટેડ વિ. એડિશનલ કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ [(૧૯૬૪) ૩૪ કમ્પ કેસ ૪૩૫ : ૧૯૬૪ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન એસ.સી. ૪૨] માં, સી કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૮૭૮ હેઠળ પોતાની અપીલીય સત્તાનો ઉપયોગ કરતા સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ રેવન્યુ અને કલમ ૧૯૧ હેઠળ પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી કેન્દ્ર સરકારના

દરજ્ઞાની ચકાસણી કરવામાં આવી હતી. સર્વોચ્ચ અદાલતે અદાલતના લક્ષણોની કસોટીનો ઉદ્દેશ કર્યો છે જે પ્રશ્નાસ્પદ સત્તામંડળ સમક્ષની કાર્યવાહી ન્યાયિક છે કે નહીં તે નક્કી કરવામાં મદદ કરી શકે છે, આ મૂળભૂત કસોટી ઉપરાંત કે પ્રશ્નાસ્પદ સત્તામંડળની રચના રાજ્ય દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને તેને રાજ્યની સહજ ન્યાયિક સત્તાઓનો એક ભાગ આપવામાં આવ્યો હતો. આથી, ફક્ત '૨૫ અને ૨૬' માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું :—

“૨૫. આમ એ જોઈ શકાશે કે નિયમ ૬(૬) હેઠળ પોતાની અપીલીય સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે સામાવાળા ૨ અનુચ્છેદ ૧૩૬(૧) હેઠળ ટ્રિબ્યુનલ છે કે કેમ તે પ્રશ્નની વિચારણા કરતી વખતે, આપણે તપાસ કરવી જોઈએ કે શું સામાવાળા ૨ ને પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદોની વિચારણા કરવા અને ગુણદોષ પર ન્યાયી અને ઉદ્દેશ્યપૂર્ણ રીતે તેનો નિર્ણય કરવા માટે રાજ્યની સહજ ન્યાયિક સત્તાથી સજ્જ કરવામાં આવ્યા છે. તે એવી કસોટી છે જે અનુચ્છેદ ૧૩૬(૧) હેઠળ ટ્રિબ્યુનલ તરીકે કોઈપણ સંસ્થા અથવા સત્તામંડળના દરજ્ઞા વિશેના પ્રશ્નની વિચારણા કરતી વખતે આ અદાલત દ્વારા સતત લાગુ કરવામાં આવી છે. નિયમ ૬(૬) હેઠળ સામાવાળા ૨ ના દરજ્ઞા પર આ કસોટી લાગુ કરવા આગળ વધીએ તે પહેલાં, અમે વિચારીએ છીએ કે બાબતના એક પાસાનો ઉદ્દેશ કરવો જરૂરી છે જે ક્યારેક થોડી મૂંઝવણ ઊભી કરે છે.

૨૬. અમે સાર્વભૌમ રાજ્યના ત્રણ આવશ્યક લક્ષણોનો ઉદ્દેશ કર્યો છે અને દર્શાવ્યું છે કે આ લક્ષણોમાંનું એક રાજ્યની કાયદાકીય સત્તા અને

કાયદાકીય કાર્ય છે, અને આપણે એ પણ જોયું છે કે વિવાદો સાથે કામ કરતા સત્તામંડળનો દરજ્જો નક્કી કરતી વખતે, આપણે પૂછપરછ કરવી પડશે કે શું સદર સત્તામંડળ અથવા સંસ્થાને આપવામાં આવેલી સત્તાને કાયદા અથવા વૈધાનિક નિયમના માધ્યમથી રાજ્ય દ્વારા તેને આપવામાં આવેલી ન્યાયિક સત્તા કહી શકાય. આ સંદર્ભમાં “ન્યાયિક સત્તા” શબ્દપ્રયોગનો ઉપયોગ રાજકીય વિજ્ઞાનના સુસ્થાપિત ખ્યાલ પર આગળ વધે છે કે કાયદાકીય અને કારોબારી સત્તાઓની સાથે સાથે ન્યાયિક સત્તા પણ સાર્વભૌમ રાજ્યમાં નિહિત હોય છે. એવા દેશોમાં જ્યાં લેખિત બંધારણો દ્વારા સત્તાઓનું કડક વિભાજન અમલમાં મૂકવામાં આવ્યું છે, ત્યાં સ્થિતિ ઘણી અલગ છે. ઉદાહરણ તરીકે, ઓસ્ટ્રેલિયન બંધારણ લો. કોમનવેલ્થ ઓફ ઓસ્ટ્રેલિયા કન્સ્ટીટ્યુશન એક્ટ (૬૩ અને ૬૪ વિક્ટ. પ્રકરણ ૧૨) ની કલમ ૭૧ જોગવાઈ કરે છે કે કોમનવેલ્થની ન્યાયિક સત્તા ફેડરલ સુપ્રીમ કોર્ટમાં નિહિત રહેશે, જેને હાઈકોર્ટ ઓફ ઓસ્ટ્રેલિયા કહેવાશે, અને એવી અન્ય ફેડરલ અદાલતોમાં જેને સંસદ રચે છે, અને એવી અન્ય અદાલતોમાં જેને તે ફેડરલ અધિકારક્ષેત્ર સોંપે છે. હાઈકોર્ટમાં એક મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ અને સંસદ નિર્ધારિત કરે તેટલા અન્ય ન્યાયમૂર્તિઓ, ઓછામાં ઓછા બે, સમાવિષ્ટ રહેશે. તે સ્પષ્ટ છે કે સદર બંધારણના પ્રકરણ ૩ નો ભાગ બનતી કલમો ૭૧ થી ૮૦ ની યોજના એ છે કે રાજ્યની ન્યાયિક સત્તા ફક્ત સદર પ્રકરણની જોગવાઈઓ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત અદાલતોને જ આપી શકાય છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો,

ઓસ્ટ્રેલિયામાં ધારાસભા માટે પ્રકરણ ૩ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત અદાલતો સિવાય અથવા તેનાથી અલગ કોઈપણ સંસ્થા અથવા સત્તામંડળ પર યોગ્ય રીતે કહેવાતી ન્યાયિક સત્તા આપવી સક્ષમ નથી અને તેથી, “ન્યાયિક સત્તા” શબ્દપ્રયોગનો ઉપયોગ અથવા યોગ્ય રીતે અદાલતો ન હોય તેવી ટ્રિબ્યુનલોના સંબંધમાં તેની સોંપણી ઓસ્ટ્રેલિયન બંધારણ હેઠળ સંપૂર્ણપણે અયોગ્ય રહેશે. જો અદાલતો સિવાયની કોઈપણ ટ્રિબ્યુનલોની સ્થાપના કરવામાં આવે અને તેમને પક્ષકારો વચ્ચેના વિશેષ વિવાદોની વિચારણા કરવાની અને નિર્ણય કરવાની સત્તા આપવામાં આવે, તો આવી ટ્રિબ્યુનલો જે સત્તાનો ઉપયોગ કરશે તેને ન્યાયિક સત્તા તરીકે વર્ણવી શકાતી નથી, પરંતુ તેને અર્ધ-ન્યાયિક સત્તા કહેવી પડશે.”

૯૦. “અદાલતના લક્ષણો” ખરેખર શું બનાવે છે તે સમજાવતી વખતે, ફક્ત ‘૩૩’ માં નીચે મુજબ વધુ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું :—

“૩૩. હાલની અપીલમાં આપણે જે પ્રશ્ન નક્કી કરવાનો છે તે એ છે કે શું રાજ્ય સરકાર જ્યારે નિયમ ૬(૫) અથવા નિયમ ૬(૬) હેઠળ પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરે છે ત્યારે તે ટ્રિબ્યુનલ છે કે નહીં. આ બે પેટા-નિયમો હેઠળ અપીલની વિચારણા કરતી વખતે રાજ્ય સરકારે કઈ પ્રક્રિયા અનુસરવી જોઈએ તે નિર્ધારિત કરતા કોઈ નિયમો બનાવવામાં આવ્યા નથી, અને અદાલતોમાં કેસ ચલાવવા સાથે સામાન્ય રીતે સંકળાયેલી અને અદાલતને તેના નિર્ણયો પર પહોંચવામાં મદદ કરવાના હેતુવાળી

કોઈ ચોક્કસ સત્તાઓ રાજ્ય સરકારને આપતી કોઈ વૈધાનિક જોગવાઈ નથી. અદાલતોમાં અનુસરવામાં આવતી પ્રક્રિયાની જરૂરિયાતો અને અદાલતો સમક્ષના કેસો ચલાવવા માટે અદાલતોને આપવામાં આવતી ગૌણ સત્તાઓનો કબજો, તેને અદાલતોના લક્ષણો તરીકે વર્ણવવામાં આવે છે, અને તેથી, એ સ્વીકારી શકાય છે કે નિયમ ૬(૫) અને નિયમ ૬(૬) હેઠળ અપીલો સાંભળતી રાજ્ય સરકારના કેસમાં આ લક્ષણો અસ્તિત્વમાં હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું નથી. પરંતુ જેમ આપણે પહેલેથી જ કહ્યું છે તેમ, અદાલતના તમામ અથવા કેટલાક લક્ષણોની હાજરી વિશેની વિચારણા ખરેખર નિર્ણાયક નથી. કેટલાક લક્ષણોની હાજરી એ પ્રશ્ન નક્કી કરવામાં મદદ કરી શકે છે કે સદર લક્ષણો ધરાવતી સત્તામંડળ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી સત્તા રાજ્યની ન્યાયિક સત્તા છે કે નહીં. જોકે, મુખ્ય અને મૂળભૂત કસોટી એ છે કે જે ન્યાયનિર્ણય સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે ચોક્કસ સત્તામંડળ સક્ષમ છે, તે તેને કાયદા દ્વારા આપવામાં આવી છે અને તેના ન્યાયિક કાર્યના નિકાલમાં ઉપયોગમાં લેવાતી રાજ્યની સહજ સત્તાના ભાગ તરીકે વર્ણવી શકાય છે કે નહીં. આ કસોટી લાગુ કરતાં, તેમાં કોઈ શંકા હોઈ શકે નહીં કે રાજ્ય સરકાર નિયમ ૬(૫) અને નિયમ ૬(૬) હેઠળ જે સત્તાનો ઉપયોગ કરે છે તે રાજ્યની ન્યાયિક સત્તાનો એક ભાગ છે. તે વૈધાનિક નિયમ દ્વારા રાજ્ય સરકારને આપવામાં આવી છે અને તેનો ઉપયોગ વ્યવસ્થાપન અને તેના કલ્યાણ અધિકારીઓ વચ્ચેના વિવાદોના સંબંધમાં થઈ શકે છે. તે અર્થમાં, એક

વિવાદ (લિસ) છે; એક પક્ષ દ્વારા સમર્થન છે અને બીજા પક્ષ દ્વારા ઈનકાર છે, અને આ વિવાદમાં અનિવાર્યપણે તેના પક્ષકારોના અધિકારો અને જવાબદારીઓ સામેલ છે. રાજ્ય સરકાર આખરે જે હુકમ પસાર કરે છે તેને તેનો નિર્ણય તરીકે વર્ણવવામાં આવે છે અને તેને અંતિમ અને બંધનકર્તા બનાવવામાં આવે છે. ઉપરાંત, તે અપીલ પર પસાર કરાયેલ હુકમ છે. નિયમ ૬(૫) અને નિયમ ૬(૬) દ્વારા રાજ્ય સરકારને આપવામાં આવેલી સત્તાના આ વિશિષ્ટ લક્ષણોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે ઠરાવવામાં કોઈ ખચકાટ અનુભવતા નથી કે તે અનુચ્છેદ ૧૩૬(૧) ના અર્થમાં એક ટ્રિબ્યુનલ છે.”

૯૧. આમ બંધારણીય બેંચ દ્વારા ભારપૂર્વક જણાવવામાં આવ્યું હતું કે મુખ્ય અને મૂળભૂત કસોટી એ છે કે શું ન્યાયનિર્ણય સત્તા જેનો ઉપયોગ કરવા માટે ચોક્કસ સત્તામંડળ અધિકૃત છે તે કાયદા દ્વારા આપવામાં આવી છે અને તેના ન્યાયિક કાર્યના નિકાલમાં ઉપયોગમાં લેવાતી રાજ્યની સહજ સત્તાના ભાગ તરીકે વર્ણવી શકાય છે કે નહીં. અદાલતના તમામ અથવા કેટલાક લક્ષણોની હાજરી વિશેની વિચારણા ખરેખર નિર્ણાયક નથી. જોકે, કેટલાક લક્ષણોની હાજરી એ પ્રશ્ન નક્કી કરવામાં મદદ કરી શકે છે કે સદર લક્ષણો ધરાવતી સત્તામંડળ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી સત્તા રાજ્યની ન્યાયિક સત્તા છે કે નહીં.

૯૨. કિહોતો હોલોહન વિ. ઝાયિલહુ [૧૯૯૨ પૂરક (૨) એસ.સી.સી. ૬૫૧] માં અનુગામી ચુકાદામાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ફકરા '૯૮' માં નોંધ્યું છે કે :

—

“૯૮. પરંતુ શું પેરાગ્રાફ ૬(૧) હેઠળ કાર્ય કરતા સ્પીકર અથવા ચેરમેન એક ટ્રિબ્યુનલ છે? “તમામ ટ્રિબ્યુનલો અદાલતો નથી, જોકે તમામ અદાલતો ટ્રિબ્યુનલો છે”. “અદાલતો” શબ્દનો ઉપયોગ સંગઠિત રાજ્યમાં ન્યાય વહીવટ માટે સ્થાપવામાં આવેલી ટ્રિબ્યુનલોને નિર્દેશિત કરવા માટે થાય છે. ન્યાય વહીવટ દ્વારા અધિકારો જાળવી રાખવા અને સમર્થન આપવા અને “ખોટા કાર્યો” ને દંડિત કરવા માટે રાજ્યની ન્યાયિક સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનો અર્થ થાય છે. જ્યારે પણ કોઈ અધિકારનું ઉલ્લંઘન અથવા નુકસાન થાય છે, ત્યારે અદાલતો ત્યાં કાનૂની સંબંધ (વિન્કુલમ જ્યુરીસ) પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે હોય છે, જે ખલેલ પહોંચેલ હોય છે. (જુઓ હરિનાગર સુગર મિલ્સ લિમિટેડ વિ. શ્યામ સુંદર ઝુનઝુનવાલા [(૧૯૬૨) ૨ એસ.સી.આર. ૩૩૯ : એ.આઈ.આર. ૧૯૬૧ એસ.સી. ૧૬૬૯ : (૧૯૬૧) ૩૧ કમ્પ કેસ ૩૮૭]). તે કેસમાં હિદાયતુલ્લાહ, જે. એ કહ્યું હતું: (એસ.સી.આર. પૃ. ૩૬૨) “...‘અદાલતો’ દ્વારા દીવાની ન્યાયતંત્રની અદાલતોનો અર્થ થાય છે અને ‘ટ્રિબ્યુનલો’ દ્વારા, તે વ્યક્તિઓના જૂથો જે ચોક્કસ વિશેષ કાયદાઓ હેઠળ ઉદ્ભવતા વિવાદોનો નિર્ણય કરવા માટે નિયુક્ત કરવામાં આવે છે. રાજ્યની સત્તાઓમાં આવા વિવાદોનો નિર્ણય કરવાની સત્તાનો સમાવેશ થાય છે. આ નિઃશંકપણે

રાજ્યના લક્ષણોમાંનું એક છે, અને તેને યોગ્ય રીતે રાજ્યની ન્યાયિક સત્તા કહેવામાં આવે છે. આ સત્તાના ઉપયોગમાં, એક સ્પષ્ટ વિભાજન આ રીતે નોંધપાત્ર છે. વ્યાપક રીતે કહીએ તો, કેટલીક વિશેષ બાબતો ટ્રિબ્યુનલો સમક્ષ જાય છે, અને બાકીની દીવાની ન્યાયતંત્રની સામાન્ય અદાલતો સમક્ષ જાય છે. તેમની પ્રક્રિયાઓ ભિન્ન હોઈ શકે છે પરંતુ કાર્યો અનિવાર્યપણે ભિન્ન નથી. તેમને શું અલગ પાડે છે તે ક્યારેય સફળતાપૂર્વક સ્થાપિત થયું નથી. લોર્ડ સ્ટેમ્પે કહ્યું હતું કે વાસ્તવિક તફાવત એ છે કે અદાલતો પાસે ‘અલિપ્તતાનું વાતાવરણ’ હોય છે. પરંતુ આ વધુ પડતી ઉંમર અને પરંપરાની બાબત છે અને તે અનિવાર્ય બાબત નથી. તાજેતરના વર્ષોમાં ઘણી ટ્રિબ્યુનલોએ પોતાને એટલી સારી રીતે અને આવી અલિપ્તતા સાથે કામ કર્યું છે કે આ કસોટી અપર્યાપ્ત બની જાય છે.”

૯૩. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત વિ. ગુજરાત રેવન્યુ ટ્રિબ્યુનલ બાર એસોસિએશન [(૨૦૧૨) ૧૦ એસ.સી.સી. ૩૫૩] માં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે વિસ્તૃત રીતે જણાવ્યું હતું કે ટ્રિબ્યુનલોની રચના મુખ્યત્વે વિશેષ કાયદાઓ હેઠળના કેસો સાથે કામ કરવા માટે કરવામાં આવી છે અને તેથી, અદાલતોની સાથે વિશિષ્ટ ન્યાયનિર્ણય પૂરો પાડે છે. તેથી, ચોક્કસ અધિનિયમ/નિયમોનો સમૂહ નક્કી કરશે કે શું કોઈ ચોક્કસ ટ્રિબ્યુનલના કાર્યો અદાલતોના કાર્યો સમાન છે, જે મૂળભૂત ન્યાય વહીવટ પૂરો પાડે છે. જ્યાં બે વિરોધી પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ વિવાદ

(લિસ્) હોય અને વૈધાનિક સત્તામંડળે તેમની વચ્ચેના આવા વિવાદનો નિર્ણય કરવાનો હોય, તો આવા સત્તામંડળને અર્ધ-ન્યાયિક સત્તામંડળ કહી શકાય, એટલે કે એવી પરિસ્થિતિ જ્યાં, (એ) કોઈ વૈધાનિક સત્તામંડળને કાયદા હેઠળ કોઈપણ કૃત્ય કરવાની સત્તા આપવામાં આવી હોય; (બી) વૈધાનિક સત્તામંડળનો હુકમ વિષયવસ્તુ/વ્યક્તિને પ્રતિકૂળ અસર કરતો હોય; અને (સી) ભલે કોઈ વિવાદ (લિસ્) અથવા બે વિરોધી પક્ષકારો ન હોય, અને વિવાદ સત્તામંડળ અને વિષયવસ્તુ/વ્યક્તિ વચ્ચે હોય; અને (ડી) વૈધાનિક સત્તામંડળે કાયદા હેઠળ ન્યાયિક રીતે કાર્ય કરવાનું હોય, તો સદર સત્તામંડળનો નિર્ણય અર્ધ-ન્યાયિક નિર્ણય છે. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે કોઈ સત્તામંડળ અમુક લક્ષણો અથવા “અદાલતના લક્ષણો” ધરાવતું હોય, પરંતુ તમામ નહીં, ત્યારે તેને અર્ધ-ન્યાયિક સત્તામંડળ તરીકે વર્ણવી શકાય છે. જો કોઈ સત્તામંડળને સીપીસી અથવા સીઆરપીસી હેઠળ અમુક સત્તાઓ આપવામાં આવી હોય, પરંતુ તેને રાજ્યની ન્યાયિક સત્તાઓ સોંપવામાં આવી ન હોય, તો તેને અદાલત ગણી શકાય નહીં.

૯૪. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે કોઈ ટ્રિબ્યુનલ અદાલત હોવી જરૂરી નથી, તે હકીકત હોવા છતાં પણ કે તેની અધ્યક્ષતા ન્યાયિક અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવી શકે છે, અથવા અન્ય લાયકાત ધરાવતી વ્યક્તિઓની પણ આવી ફરજ બજાવવા માટે નિમણૂક થઈ શકે છે. ટ્રિબ્યુનલ એ અદાલત છે કે નહીં તે નક્કી કરવા માટેની કસોટીઓમાંની એક એ તપાસવાની છે કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદાઓ અને હુકમો સંબંધે હાઈકોર્ટ પાસે પુનરીક્ષણ

અધિકારક્ષેત્ર છે કે નહીં. 'અદાલત' અને 'ટ્રિબ્યુનલ' વચ્ચે તફાવત દર્શાવતી વખતે, ફરર '૧૯ અને ૨૦' માં નીચે મુજબ નોંધવામાં આવ્યું હતું :—

“૧૯. હરિનાગર સુગર મિલ્સ લિમિટેડ વિ. શ્યામ સુંદર ઝુનઝુનવાલા [એ.આઈ.આર. ૧૯૬૧ એસ.સી. ૧૬૬૯] માં હિદાયતુલ્લાહ, જે. (જેમ તેઓ તે સમયે માનનીય ન્યાયમૂર્તિ હતા) એ “અદાલત” અને “ટ્રિબ્યુનલ” વચ્ચે તફાવત કર્યો હતો જે નીચે મુજબ સમજાવવામાં આવ્યો છે : (એ.આઈ.આર. પૃ. ૧૬૮૦, ફરરો ૩૨)

“૩૨. ... આ ટ્રિબ્યુનલો પાસે મૂલ્યવાન અધિકારો પર ચુકાદો આપવાની કાયદાકીય સત્તા છે; તેઓ ન્યાયિક રીતે અને શપથ પરના પુરાવા પર પણ કાર્ય કરે છે, પરંતુ તેઓ દીવાની ન્યાયતંત્રની સામાન્ય અદાલતોનો ભાગ નથી. તેઓ રાજ્યની ન્યાયિક સત્તાના ઉપયોગમાં સહભાગી બને છે, પરંતુ કોઈ વહીવટી નીતિનો અમલ કરવા અથવા કોઈ વહીવટી કાયદામાંથી ઉદ્ભવતા વિવાદો નક્કી કરવા માટે તેમને અસ્તિત્વમાં લાવવામાં આવ્યા છે. તેઓ અદાલતો સાથે ઘણી મળતી આવે છે, પરંતુ અદાલતો નથી. જ્યારે બંધારણ અનુચ્છેદ ૧૩૬, ૨૨૭ અથવા ૨૨૮ માં અથવા અનુચ્છેદ ૨૩૩ થી ૨૩૭ માં અથવા ચાદીઓમાં ‘અદાલતો’ ની વાત કરે છે, ત્યારે તે દીવાની ન્યાયતંત્રની અદાલતોની વિચારણા કરે છે પરંતુ આવી અદાલતો સિવાયની ટ્રિબ્યુનલોની નહીં. આ જ કારણ છે કે અનુચ્છેદ ૧૩૬ અને ૨૨૭ માં બંને શબ્દપ્રયોગોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. ‘અદાલતો’ દ્વારા દીવાની ન્યાયતંત્રની અદાલતોનો અર્થ થાય છે અને

‘ટ્રિબ્યુનલો’ દ્વારા, તે વ્યક્તિઓના જૂથો જે ચોક્કસ વિશેષ કાયદાઓ હેઠળ ઉદ્ભવતા વિવાદોનો નિર્ણય કરવા માટે નિયુક્ત કરવામાં આવે છે. રાજ્યની સત્તાઓમાં આવા વિવાદોનો નિર્ણય કરવાની સત્તાનો સમાવેશ થાય છે. આ નિઃશંકપણે રાજ્યના લક્ષણોમાંનું એક છે, અને તેને યોગ્ય રીતે રાજ્યની ન્યાયિક સત્તા કહેવામાં આવે છે. આ સત્તાના ઉપયોગમાં, એક સ્પષ્ટ વિભાજન આ રીતે નોંધપાત્ર છે. વ્યાપક રીતે કહીએ તો, કેટલીક વિશેષ બાબતો ટ્રિબ્યુનલો સમક્ષ જાય છે, અને બાકીની દીવાની ન્યાયતંત્રની સામાન્ય અદાલતો સમક્ષ જાય છે.”(ભારપૂર્વક ઉમેરેલ)

૨૦. અદાલત અને ટ્રિબ્યુનલ વચ્ચેનો તફાવત સમજાવવા માટે, તેમના માનનીય ન્યાયમૂર્તિએ વધુમાં શેલ કો. ઓફ ઓસ્ટ્રેલિયા લિમિટેડ વિ. ફેડરલ કમિશનર ઓફ ટેક્સેશન [૧૯૩૧ એ.સી. ૨૭૫ : ૧૯૩૦ ઓલ ઇ.આર. રેપ. ૬૭૧ (પીસી)] ના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો જેમાં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે : (એસી પૃ. ૨૯૭) “તે સંદર્ભમાં આ વિષય પર કેટલીક નકારાત્મક દરખાસ્તોની ગણતરી કરવી ઉપયોગી થઈ શકે છે : (૧) ટ્રિબ્યુનલ આ કડક અર્થમાં અદાલત હોવી જરૂરી નથી કારણ કે તે અંતિમ નિર્ણય આપે છે. (૨) કે ન તો એટલા માટે કે તે શપથ પર સાક્ષીઓને સાંભળે છે. (૩) કે ન તો એટલા માટે કે બે કે તેથી વધુ વિરોધી પક્ષકારો તેની સમક્ષ હાજર થાય છે જેમની વચ્ચે તેણે નિર્ણય કરવાનો હોય છે. (૪) કે ન તો એટલા માટે કે તે એવા નિર્ણયો આપે છે જે નાગરિકોના અધિકારોને અસર કરે છે. (૫) કે ન તો એટલા

માટે કે અદાલત સમક્ષ અપીલ થાય છે. (૬) કે ન તો એટલા માટે કે તે એવી સંસ્થા છે જેને અન્ય સંસ્થા દ્વારા બાબત મોકલવામાં આવે છે.”

૯૫. ઉપર નોંધેલા તમામ ચુકાદાઓની કલકત્તા હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ (લેટર્સ પેટન્ટ બેંચ) દ્વારા ગ્લોરિયસ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં તેના ફક્ત '૨૩ થી ૨૫' માં વિચારણા કરવામાં આવી છે.

૯૬. શેલ કો. ઓફ ઓસ્ટ્રેલિયા લિમિટેડ વિ. ફેડરલ કમિશનર ઓફ ટેક્સેશનમાં પ્રિવિ કાઉન્સિલના નિર્ણયની મદદથી, કલકત્તા હાઇકોર્ટે વધુમાં નોંધ્યું હતું કે ન્યાયિક સત્તા શું વ્યાખ્યાયિત કરે છે અને શેલ કો. માં તેમના ન્યાયમૂર્તિઓએ આ વિષયના સંબંધમાં કેટલીક નકારાત્મક બાબતોની ગણતરી કરી હતી; (૧) ટ્રિબ્યુનલ આ કડક અર્થમાં અદાલત હોવી જરૂરી નથી કારણ કે તે અંતિમ નિર્ણય આપે છે; (૨) કે ન તો એટલા માટે કે તે શપથ પર સાક્ષીઓને સાંભળે છે; (૩) કે ન તો એટલા માટે કે બે કે તેથી વધુ વિરોધી પક્ષકારો તેની સમક્ષ હાજર થાય છે જેમની વચ્ચે તેણે નિર્ણય કરવાનો હોય છે; (૪) કે ન તો એટલા માટે કે તે એવા નિર્ણયો આપે છે જે નાગરિકોના અધિકારોને અસર કરે છે; (૫) કે ન તો એટલા માટે કે અદાલતમાં અપીલ થાય છે; (૬) કે ન તો એટલા માટે કે તે એવી સંસ્થા છે જેને અન્ય સંસ્થા દ્વારા બાબત મોકલવામાં આવે છે.

૯૭. ભારત બેંક લિમિટેડ વિ. એમ્પ્લોઈઝ [૧૯૫૦ એસ.સી.સી. ૪૭૦] માં ન્યાયિક ટ્રિબ્યુનલની કસોટી નીચે મુજબ નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે :—

“(૧) વિવાદના પક્ષકારો દ્વારા તેમના કેસની રજૂઆત (મૌખિક હોવી

જરૂરી નથી);

(૨) જો તેમની વચ્ચેનો વિવાદ હકીકતનો પ્રશ્ન હોય, તો વિવાદના પક્ષકારો દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવા દ્વારા અને ઘણીવાર પુરાવા પર પક્ષકારો દ્વારા અથવા તેમના વતી દલીલની સહાયથી હકીકતની ખાતરી કરવી;

(૩) જો તેમની વચ્ચેનો વિવાદ કાયદાનો પ્રશ્ન હોય, તો પક્ષકારો દ્વારા તેમના સમર્થનમાં રજૂ કરાયેલા કાનૂની મુદ્દાઓ પર દલીલની સહાયથી કાયદાની ખાતરી કરવી; અને

(૪) એક એવો નિર્ણય જે પક્ષકારોના અધિકારોનો નિકાલ કરે છે અને જે પક્ષકારો પર બંધનકર્તા છે.”

૯૮. આમ, ૧૯૯૯ ના અધિનિયમ અને તે હેઠળ બનાવેલા નિયમોની વિવિધ જોગવાઈઓના સર્વગ્રાહી વાંચન પર, ગ્લોરિયસ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં કલકત્તા હાઈકોર્ટે ફક્ત '૨૮-૩૦' માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે :—

“૨૮. આમ ૧૯૯૯ ના અધિનિયમની કલમ ૧૨૭ માં દર્શાવેલ હેતુઓ માટે દીવાની અદાલત પાસે હોય તેવી પોતાના નિર્ણયની સમીક્ષા કરવાની અને ખર્ચ લાદવાની સત્તા સહિતની તમામ સત્તાઓ રજિસ્ટ્રાર પાસે છે. રજિસ્ટ્રાર દ્વારા પસાર કરાયેલા ખર્ચ અંગેના હુકમને દીવાની અદાલતના હુકમનામા તરીકે અમલમાં મૂકી શકાય તેવો બનાવવામાં આવ્યો છે.

૨૯. ૧૯૯૯ ના અધિનિયમના પ્રકરણ ૩ ની જોગવાઈઓમાંથી પસાર

થતાં એ સ્પષ્ટ થશે કે ટ્રેડમાર્કની નોંધણીની પ્રક્રિયા કલમ ૧૮ અનુસાર “ટ્રેડ માર્કના માલિક હોવાનો દાવો કરતી અથવા તેના દ્વારા ઉપયોગ કરવા માટે પ્રસ્તાવિત વ્યક્તિ” દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજી દ્વારા શરૂ થાય છે. ૧૯૯૯ ના અધિનિયમની કલમ ૨૦ અરજીની જાહેરાત ફરજિયાત બનાવે છે અને તેની કલમ ૨૧ નોંધણી માટેની અરજીનો વિરોધ કરવા માંગતી કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા વિરોધ/કાઉન્ટર-સ્ટેટમેન્ટ દાખલ કરવાની જોગવાઈ કરે છે. ૧૯૯૯ ના અધિનિયમની કલમ ૨૨ રજિસ્ટ્રારને નોંધણી માટેની અરજીમાં સુધારો કરવાની મંજૂરી આપવાની સત્તા આપે છે. રજિસ્ટ્રારે આખરે તેની સમક્ષ દાખલ કરાયેલી અરજી પર તેનો વિરોધ, જો કોઈ હોય તો, ધ્યાનમાં લઈને અરજી સ્વીકારીને અથવા તેને નકારી કાઢીને નિર્ણય લેવાનો હોય છે. ટ્રેડમાર્ક્સ રુલ્સ, ૨૦૧૭ (ત્યારબાદ “નિયમો”) સરકાર દ્વારા ૧૯૯૯ ના અધિનિયમની કલમ ૧૫૭ હેઠળની તેની સત્તાઓના ઉપયોગમાં ઘડવામાં આવ્યા છે, જે નોંધણી માટેની અરજીની ચકાસણી, તેના સામેના વાંધાઓની સુનાવણી અને તેની સ્વીકૃતિ પહેલાં રજિસ્ટ્રાર દ્વારા નિર્ણય આપવા માટેની વિગતવાર પ્રક્રિયા પૂરી પાડે છે.

૩૦. ૧૯૯૯ ના અધિનિયમ અને તે હેઠળ બનાવેલા નિયમોની વિવિધ જોગવાઈઓનું સર્વગ્રાહી વાંચન શંકાને કોઈ સ્થાન આપતું નથી કે કોઈ વ્યક્તિની તરફેણમાં માર્કની નોંધણી થવી જોઈએ કે નહીં તે નક્કી કરવાના હેતુ માટે રજિસ્ટ્રાર પાસે અદાલતના લગભગ તમામ લક્ષણો છે.

અમે સભાન છીએ કે ૧૯૯૯ ના અધિનિયમમાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે જેના દ્વારા રજિસ્ટ્રાર સમક્ષની કાર્યવાહીને કોડ ઓફ કિમિનલ પ્રોસિજર અથવા પીનલ કોડ, ૧૮૬૦ ના અર્થમાં ન્યાયિક કાર્યવાહી ગણવામાં આવી હોય, જેમ કે સુધારા પહેલાંના ૧૯૯૯ ના અધિનિયમ હેઠળ ભૂતપૂર્વ ઇન્ટેલેક્ચ્યુઅલ પ્રોપર્ટી લો એપેલેટ બોર્ડ અથવા ૧૯૫૬ ના અધિનિયમ હેઠળ સીએલબી ના સંબંધમાં હતી, પરંતુ તે પોતે જ અમને એ નિષ્કર્ષ પરથી વિચલિત કરશે નહીં કે કોઈ વ્યક્તિની તરફેણમાં માર્કની નોંધણી થવી જોઈએ કે નહીં તે નક્કી કરવાના હેતુ માટે રજિસ્ટ્રાર પાસે દીવાની અદાલતના તમામ લક્ષણો છે. નોંધણી કરવાનો નિર્ણય સંબંધિત વ્યક્તિને ૧૯૯૯ ના અધિનિયમની કલમ ૨૮ અનુસાર નોંધાયેલા ટ્રેડમાર્કનો વિશિષ્ટ માલિક બનાવે છે. આપો નિર્ણય સંબંધિત વ્યક્તિ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાના આધારે અને વિરોધના સમર્થનમાં પુરાવા સાથે અરજી સામેના વિરોધને ધ્યાનમાં લીધા પછી લેવામાં આવે છે. આમ રજિસ્ટ્રારની ફરજ ન્યાયિક અને નિષ્પક્ષ રીતે કાર્ય કરવાની છે. વિરોધ દાખલ ન થયો હોય તો પણ, ૧૯૯૯ ના અધિનિયમ હેઠળ ટ્રેડમાર્ક નોંધણી માટેની આવશ્યકતાઓને પૂર્ણ કરે છે કે કેમ તે નિર્ધારિત કરવા અને પછી નિર્ણય લેવા માટે રજૂ કરાયેલા પુરાવાના પ્રકાશમાં હકીકતોની ઉદ્દેશ્યપૂર્વક ચકાસણી કરવાની રજિસ્ટ્રારની ફરજ છે. દીવાની અદાલત માટે પણ આપો જ કેસ બન્યો હોત જ્યાં પ્રતિવાદીએ પોતાની લેખિત રજૂઆત દાખલ કરી ન હોય અને કેસ એકતરફી (એક્સ-પાર્ટી)

ચાલતો હોય. આવા કિસ્સામાં અદાલતે પણ વાદી પોતાનો કેસ સાબિત કરે તે પછી જ વાદીની તરફેણમાં ચુકાદો આપવો જરૂરી બને છે. નોંધણી માટેની વિનંતીને સ્વીકારવા અથવા તેને નકારવા માટે રજિસ્ટ્રાર દ્વારા લેવાયેલો નિર્ણય સીધો જ અરજદારના કાનૂની અધિકારો અને જવાબદારીઓને અસર કરે છે અને નક્કી કરે છે અને વિરોધના કિસ્સામાં બંને પક્ષકારોના અધિકારો અને જવાબદારીઓ નક્કી કરે છે. આ ન્યાયિક કાર્યનું આવશ્યક લક્ષણ છે.”

૯૯. ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ અને તે હેઠળ બનાવેલા ટ્રેડમાર્ક રુલ્સ, ૨૦૧૭ ની યોજનામાંથી પસાર થયા પછી, નોંધણી માટેની અરજી અથવા તેની સામેના વિરોધ પર તપાસ કરવા માટે ટ્રેડમાર્ક્સના રજિસ્ટ્રારને આપવામાં આવેલી સત્તાઓના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં લેતાં, અમે ગ્લોરિયસ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ્સ (ઉપર મુજબ) માં કલકત્તા હાઇકોર્ટ દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલા અભિપ્રાય સાથે સંપૂર્ણ સહમતિમાં છીએ કે ટ્રેડમાર્ક્સના રજિસ્ટ્રાર ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ હેઠળ સત્તાઓ અને કાર્યોનો ઉપયોગ કરતી વખતે “અદાલતના લક્ષણો” ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલ તરીકે કાર્ય કરે છે. વધુમાં, એસોસિયેટેડ સિમેન્ટ કંપનીઝ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં ગજેન્દ્રગડકર મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા નિર્ધારિત કરાયેલી કસોટીઓ, જે મુખ્ય અને મૂળભૂત કસોટીઓ છે, તેને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે પણ એ અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ પર પહોંચીએ છીએ કે કેન્દ્રીય કાયદા (ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯) દ્વારા ટ્રેડમાર્ક્સના રજિસ્ટ્રારને આપવામાં આવેલી ન્યાયનિર્ણયની સત્તાને તેના

ન્યાયિક કાર્યના નિકાલમાં ઉપયોગમાં લેવાતી રાજ્યની સહજ સત્તાના ભાગ તરીકે વર્ણવી શકાય છે અને તેમની સમક્ષના કેસો ચલાવવા માટે દીવાની અદાલતોને આપવામાં આવેલી ગૌણ સત્તાઓ ધરાવતી એ રજિસ્ટ્રારને, જે વૈધાનિક સત્તામંડળ છે, “અદાલતોના લક્ષણો ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલ” બનાવે છે.

૧૦૦. ટ્રેડમાર્ક્સના રજિસ્ટ્રારને આપવામાં આવેલી સત્તાઓના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખીને, શંકાને કોઈ સ્થાન નથી કે સત્તામંડળ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી સત્તા રાજ્યની ન્યાયિક સત્તા હોવાની મુખ્ય અને મૂળભૂત કસોટી અને આવી ન્યાયિક સત્તાના નિકાલમાં “અદાલતના લક્ષણો” ની હાજરીની સહાયક કસોટી ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ અને તે હેઠળ બનાવેલા નિયમો, ૨૦૧૭ ની યોજનાના પ્રકાશમાં હાલના કેસમાં સંતોષાય છે. આમ પ્રથમ પ્રશ્નનો ઉત્તર હકારાત્મક રીતે આપવામાં આવે છે.

૧૦૧. પ્રથમ પ્રશ્નનો ઉત્તર આપ્યા પછી, હવે આપણે બીજા મુદ્દા તરફ આગળ વધી શકીએ છીએ કે જ્યાં એકલ ન્યાયમૂર્તિ ટ્રિબ્યુનલ (હાલના કેસમાં ટ્રેડમાર્ક્સના રજિસ્ટ્રાર) ના હુકમ સામે વૈધાનિક અપીલ નક્કી કરે છે તેવા મામલામાં લેટર્સ પેટન્ટ અધિકારક્ષેત્રને બાકાત રાખતી કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૧૦૦એ ની લાગુ પડતી યોગ્યતા વિશે. ૧૯૯૯ ના અધિનિયમની કલમ ૯૧ હેઠળ પસાર કરાયેલા હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલનો કોઈપણ માર્ગ રજિસ્ટ્રાર એ “અદાલતના લક્ષણો” ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલ

હોવાને કારણે બાકાત છે તેવું ઠરાવવા માટે, આપણે કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય તરફ ધ્યાન આપવું પડશે.

૧૦૨. કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે કંપની ન્યાયમૂર્તિના હુકમ સામેના પડકારની વિચારણા કરતી વખતે પ્રાથમિક વાંધાનો ઉત્તર આપ્યો હતો કે ત્યાંના અપીલકર્તાઓ પાસે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ કલકત્તા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ જવાનો વૈકલ્પિક ઉપાય હતો અને તેથી સર્વોચ્ચ અદાલત અપીલ સ્વીકારી શકે નહીં.

૧૦૩. પ્રાથમિક વાંધાના જવાબમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરમાં નવીનતમ સુધારાને ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યારે વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિએ અપીલીય અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કર્યો હોય ત્યારે લેટર્સ પેટન્ટ અથવા ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ થઈ શકશે નહીં. તેમાં એવી વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે આ સુધારો મલીમથ સમિતિના અહેવાલની ભલામણો પર લાવવામાં આવ્યો હોવાનું જણાય છે કે અપીલનો અધિકાર ઘટાડવો જોઈએ અને માત્ર એક જ અપીલીય ફોરમ ઉપલબ્ધ હોવું જોઈએ.

૧૦૪. વધુમાં, અપીલ એ એક સ્થાપિત અધિકાર છે તેવી દલીલની વિચારણા કરતાં, તેમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે કાયદાની સદર સામાન્ય દરખાસ્ત સાથે કોઈ વિવાદ હોઈ શકે નહીં પરંતુ આવો અધિકાર અનુગામી સુધારા

દ્વારા સ્પષ્ટપણે અથવા આવશ્યક આશય દ્વારા છીનવી શકાય છે. સંસદે તારીખ ૧.૭.૨૦૦૨ થી અમલી બનેલા ૨૦૦૨ ના સુધારા અધિનિયમ ૨૨ દ્વારા કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૧૦૦-એ માં સુધારો કરતી વખતે, વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના હુકમ સામે ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ અપીલ કરવાની બાબતમાં હાઈકોર્ટની લેટર્સ પેટન્ટ સત્તા છીનવી લીધી હતી.

૧૦૫. તેથી, જ્યાં એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા મૂળ હુકમ સામેની અપીલ નક્કી કરવામાં આવી હોય, ત્યાં આગળ કોઈ (બીજી) અપીલ પૂરી પાડવામાં આવી નથી અને હાઈકોર્ટની લેટર્સ પેટન્ટ હેઠળ જે સત્તા રહેતી હતી તે ત્યારબાદ પાછી ખેંચી લેવામાં આવી છે. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે કંપની લો બોર્ડ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને કંપનીઝ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૧૦-એફ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી હાઈકોર્ટ સમક્ષની અપીલમાં પડકારવામાં આવ્યો હતો, અને તે અપીલ મૂળ હુકમ સામેની અપીલ છે, તે કિસ્સામાં, વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે કોઈ વધુ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ થઈ શકશે નહીં.

૧૦૬. પી.એસ. સાથપ્પન વિરુદ્ધ આંધ્ર બેંક લિમિટેડ [(૨૦૦૪) ૧૧ એસ.સી.સી. ૬૭૨] માં બંધારણીય બેંચના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપતાં, એ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે ૨૦૦૨ ના સુધારા અધિનિયમ દ્વારા, એક વિશિષ્ટ બાકાતી પૂરી પાડવામાં આવી છે કારણ કે ધારાસભા જાણતી હતી કે આવી જોગવાઈની ગેરહાજરીમાં, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ પ્રતિબંધિત રહેશે નહીં.

૧૦૭. ધારાસભા વાકેફ હતી કે તેણે કલમ ૧૦૪(૧) માં સેવિંગ્સ કલોઝ સામેલ કર્યો હતો અને સીપીસી ની કલમ ૪ સામેલ કરી હતી. આમ, હવે એક વિશિષ્ટ બાકાતી પૂરી પાડવામાં આવી હતી.

૧૦૮. સુબલ પોલ (ઉપર મુજબ) ની વિચારણા કરતાં, કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) ના ફરરા '૨૭' માં નીચે મુજબ નોંધવામાં આવ્યું હતું :—

“૨૭. તે જ રીતે, સુબલ પોલ વિ. મલિના પોલ [(૨૦૦૩) ૧૦ એસ.સી.સી. ૩૬૧] માં તેમના ન્યાયમૂર્તિઓએ નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું: (એસ.સી.સી. પૃ. ૩૬૮, ફરરો ૨૦) “જ્યારે પણ કાયદો આવો પ્રતિબંધ પૂરો પાડે છે, ત્યારે તે સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવે છે, જેમ કે કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૧૦૦—એ પરથી સ્પષ્ટ થશે.””

૧૦૯. ફરરા '૨૮' માં તારણો નીચે મુજબ નોંધવામાં આવ્યા છે :—

“૨૮. ગાંડલા પન્નાલા ભૂલક્ષ્મી વિ. મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, એ.પી. એસઆરટીસી [એ.આઈ.આર. ૨૦૦૩ એપી ૪૫૮ (એફબી)] માં આંધ્રપ્રદેશ હાઈકોર્ટની પૂર્ણ બેંચે આ બાબતમાં સમાન અભિપ્રાય લીધો છે. કેશવ પિલ્લઈ શ્રીધરન પિલ્લઈ વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળ [એ.આઈ.આર. ૨૦૦૪ કેરળ ૧૧૧ (એફબી)] માં કેરળ હાઈકોર્ટની પૂર્ણ બેંચ દ્વારા પણ આ જ અભિપ્રાય લેવામાં આવ્યો છે. તેથી, બાબતના આ ટ્રાંસિકોણથી, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે શ્રી નરીમન દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ

પ્રાથમિક વાંધો ટકી શકે નહીં.”

૧૧૦. કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) માં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલનો અધિકાર છીનવી લેવાનો ધારાસભા / સંસદનો આશય કલમ ૧૦૦-એ ની જોગવાઈઓ અને સીપીસી માં સુધારાના કારણો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. જ્યાં એકલ ન્યાયમૂર્તિએ મૂળ હુકમ સામેની અપીલ નક્કી કરી હોય તેવા મામલામાં લેટર્સ પેટન્ટનો ઉપયોગ કરવાની હાઈકોર્ટની સત્તા છીનવી લેવામાં આવી છે. સદર બાબતના સંદર્ભમાં જ્યાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિએ કંપની લો બોર્ડના હુકમ સામે કંપનીઝ એક્ટ, ૧૯૫૬ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કર્યો હતો, ત્યાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે કંપની લો બોર્ડે મૂળ સત્તામંડળ તરીકે અર્ધ-ન્યાયિક સત્તાનો ઉપયોગ કર્યો હતો. તે કદાચ અદાલત ન હોય પરંતુ તે અદાલતના તમામ લક્ષણો ધરાવે છે. કંપની લો બોર્ડે અધિનિયમની કલમ ૩૯૭ અને ૩૯૮ હેઠળ પોતાના મૂળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને હુકમ પસાર કર્યો હતો અને તે હુકમ સામે હાઈકોર્ટના વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ સમક્ષ અપીલ થાય છે અને, તેથી, આગળ કોઈ વધુ અપીલ દાખલ કરી શકાતી નથી.

૧૧૧. કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) માં લાગુ કરાયેલી "અદાલતના લક્ષણો" ની આ કસોટી કલકત્તા હાઈકોર્ટ દ્વારા ગ્લોરિયસ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં ફરરા '૧૭ અને ૧૮' માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવા માટે વધુ લાગુ

કરવામાં આવી છે :—

“૧૭. દિલ્હી હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા પહોંચેલું તારણ કે સંહિતાની કલમ ૧૦૦એ માં સમાવિષ્ટ પ્રતિબંધ માત્ર અદાલતના હુકમ સામે કરવામાં આવેલી અપીલને જ લાગુ પડશે તે એકદમ યોગ્ય છે. જોકે, જ્યારે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં કંપની લો બોર્ડ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ સુધી પણ સદર જોગવાઈમાં સમાવિષ્ટ પ્રતિબંધને લંબાવ્યો છે, એવા ગ્રાઉન્ડ પર કે તે “અદાલતના તમામ લક્ષણો” ધરાવે છે, ત્યારે જો આપણે રજિસ્ટ્રાર પાસે અદાલતના તમામ લક્ષણો છે કે નહીં તેની તપાસ કરવાનું ચૂકી જઈએ તો આપણે આપણી ફરજમાં નિષ્ફળ જઈશું. દિલ્હી હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ “શંકાસ્પદ હતી કે સામાન્ય રીતે ઘડવામાં આવેલી ‘અદાલતના લક્ષણો’ ની કસોટી લાગુ પડશે કે કેમ.” ઉપર ટાંકવામાં આવેલા ફકરામાં દિલ્હી હાઇકોર્ટનું પછીનું અવલોકન કે “જોકે, જો આપણે એવા આધારે આગળ વધીએ કે કલમ ૧૦૦એ ના હેતુઓ માટે આવી કસોટી વાજબી રીતે લાગુ કરી શકાય છે, તો પણ ટ્રેડમાર્ક્સના રજિસ્ટ્રાર નિર્ધારિત ધોરણોને પૂર્ણ કરશે નહીં.” – એ એવા આધારે પહોંચેલું તારણ છે કે ૧૯૯૯ ના અધિનિયમમાં એવી કોઈ અનુમાનિત જોગવાઈ નહોતી કે જેના હેઠળ રજિસ્ટ્રારને અદાલત ગણી શકાય. તેથી આપણે આ કસોટી હાથ ધરવાની જરૂર છે.

૧૮. આગળ વધતાં પહેલાં, એ દર્શાવવાની જરૂર છે કે નેશનલ સીવિંગ

શ્રેડ કો. લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં અગાઉનો ચુકાદો જે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતની મોટી બેંચ (એટલે કે ત્રણ ન્યાયમૂર્તિઓની બેંચ) દ્વારા નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો તે કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) માં ધ્યાને લેવાયો નથી. આનાથી વર્તમાન મુદ્દા પર એક પૂર્વચુકાદા તરીકે કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) ની સત્તા ઓછી થઈ ગઈ હોત પરંતુ તે સંહિતાની કલમ ૧૦૦એ ના આધારે નક્કી કરવામાં આવ્યો હોવાથી જે નેશનલ સીવિંગ શ્રેડ કો. લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) નક્કી કરવામાં આવ્યો ત્યારે અસ્તિત્વમાં નહોતી, તેથી, કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) નો પૂર્વચુકાદા તરીકેનો પ્રભાવ અકબંધ રહે છે.”

૧૧૨. તેમાં યોગ્ય રીતે નોંધવામાં આવ્યું હતું કે જે સમયે નેશનલ સીવિંગ શ્રેડ કંપની લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) નો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો, તે સમયે સંહિતામાં કલમ ૧૦૦એ નહોતી. સદર જોગવાઈના સમાવેશ સાથે, કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) માં ઠરાવ્યા મુજબ, કલમ ૧૦૦એ ના આધારે ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલનો અધિકાર છીનવી લેવામાં આવ્યો છે, જ્યાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિનો હુકમ અદાલતના અથવા કોર્ટના લક્ષણો ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલના મૂળ હુકમ સામે નિર્દેશિત હોય.

૧૧૩. આમ, એવો નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવ્યો હતો કે ત્યાંના અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા નેશનલ સીવિંગ શ્રેડ કંપની લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં

નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર મૂકવામાં આવેલો ભારે આધાર કંઈ મદદરૂપ નથી, અને કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરમાં ૨૦૦૨ ના સુધારા પછીના કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) ના પાછળના નિર્ણયને ધ્યાને રાખીને તેને અલગ તારવવાનો રહે છે.

૧૧૪. અહીંના અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ પ્રોમોશર્ટ એસએમ એસએ (ઉપર મુજબ) માં દિલ્લી હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચના નિર્ણય પર આવતાં, અમે નોંધી શકીએ છીએ કે સંહિતાની કલમ ૧૦૦એ, હાઈકોર્ટના વિદ્વાન ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરાયેલા મૂળ અથવા અપીલીય હુકમનામા અથવા હુકમ સામે કોઈ વધુ અપીલ થઈ શકશે નહીં તેવી જોગવાઈ કરતી વખતે, શું ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ ની રૂએ હાઈકોર્ટની સિંગલ બેંચ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા સામે લેટર્સ પેટન્ટની રૂએ દાખલ કરવામાં આવતી અપીલો સુધી પણ વિસ્તરશે કે કેમ તે પ્રશ્નનો ઉત્તર આપતી વખતે, દિલ્લી હાઈકોર્ટે એ મુદ્દાની તપાસ કરી નથી કે ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતા ટ્રેડમાર્કના રજિસ્ટ્રારને “અદાલતના લક્ષણો” ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલ કહી શકાય કે નહીં.

૧૧૫. દિલ્લી હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ માત્ર એ આધાર પર આગળ વધી છે કે ટ્રેડમાર્કના રજિસ્ટ્રાર એ દીવાની અદાલત નથી, ભલે દીવાની અદાલત પાસે અન્યથા ઉપલબ્ધ હોય તેવી કેટલીક સત્તાઓ તેના હાથમાં સોંપવામાં આવી હોય

અને તેના દ્વારા વાપરવામાં આવતી હોય. તેમાં ફક્ત એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે ખોડે ડિસ્ટિલરીઝ લિમિટેડ વિ. સ્કોચ વિહસ્કી એસોસિએશન [(૨૦૦૮) ૧૦ એસ.સી.સી. ૭૨૩] માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત અને ધી એંગ્લો ફ્રેન્ચ ડ્રગ કંપની (ઈસ્ટર્ન) પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિ. આર.ડી. તિનઈકર [૧૯૫૭ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન બોમ્બે ૧૬૫] માં બોમ્બે હાઇકોર્ટના નિર્ણયોના પ્રકાશમાં રજિસ્ટ્રારને આપવામાં આવેલી સત્તાઓ 'અદાલતના લક્ષણો' ની કસોટી પૂર્ણ કરતી નથી અને ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ અપીલીય ઉપાયને કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની જોગવાઈઓ દ્વારા સંચાલિત થવાનું નિર્ધારિત કરતી ન હોવાથી, કલમ ૯૧ નો ઉપયોગ કરતી વખતે એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ બાધિત થશે નહીં.

૧૧૬. પ્રોમોશર્ટ એસએમ એસએ (ઉપર મુજબ) માં દિલ્લી હાઇકોર્ટે, ઉપરોક્ત અવલોકનો કરતી વખતે, કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૧૦૦એ ની લાગુ પડતી યોગ્યતાના મુદ્દાનો જવાબ એ વિચાર સાથે આપ્યો છે કે તેમાં રહેલી બાકાતી માત્ર કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી અપીલીય સત્તાનો ઉપયોગ કરતા એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામેની અપીલને જ લાગુ પડશે અથવા જ્યાં વિશેષ કાયદો સંહિતામાં સમાવિષ્ટ અપીલોને લાગુ પડતા નિયમોનું પાલન કરવા માટે અપીલના ઉપાયને આધીન બનાવે છે, એટલે કે જ્યાં અપીલને કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરમાં સમાવિષ્ટ નિયમોને આધીન

કરવામાં આવી હોય.

૧૧૭. દિલ્હી હાઇકોર્ટ એ આધાર પર આગળ વધી હતી કે ટ્રિબ્યુનલ એ દીવાની અદાલત નથી, અને ખોડે ડિસ્ટિલરીઝ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત અને ઍંગ્લો ફ્રેન્ચ ડ્રગ કંપની (ઇસ્ટર્ન) પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં બોમ્બે હાઇકોર્ટના નિર્ણયને ધ્યાને રાખીને, ટ્રેડ માર્ક્સના રજિસ્ટ્રારને માત્ર એટલા માટે દીવાની અદાલત તરીકે ગણી શકાય નહીં કારણ કે તેને અમુક હેતુઓ માટે દીવાની અદાલતની સત્તાઓ આપવામાં આવી છે.

૧૧૮. પ્રોમોશર્ટ એસએમ એસએ (ઉપર મુજબ) માં દિલ્હી હાઇકોર્ટ દ્વારા કમલ કુમાર દત્તા (ઉપર મુજબ) માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયની બિલકુલ કોઈ ચર્ચા કે વિચારણા કરવામાં આવી નથી, જ્યાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે કંપની લો બોર્ડ “અદાલતના લક્ષણો” ધરાવતું હોવાથી, કંપનીઝ એક્ટ, ૧૯૮૬ હેઠળ આપવામાં આવેલી વૈધાનિક સત્તાઓ હેઠળ વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ સમક્ષ તેના હુકમને પડકારવામાં આવે ત્યારે, કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૧૦૦એ દ્વારા બાકાત રાખવામાં આવ્યા હોવાના કારણે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ચલાવવાપાત્ર રહેશે નહીં.

૧૧૯. દિલ્હી હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેંચે કાયદાઓના બે જૂથો વચ્ચે તફાવત કરતી વખતે—જ્યાં અપીલનો ઉપાય સંહિતામાં સમાવિષ્ટ અપીલોને લાગુ પડતા

નિયમોનું પાલન કરવાનો હોય અને જ્યાં કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરમાંથી ઉછીની લઈને મર્યાદિત હદ સુધી દીવાની અદાલતની સત્તાઓ આપવામાં આવી હોય—બાબતના એક મહત્વપૂર્ણ પાસાની અવગણના કરી છે કે વિશેષ કાયદાઓ હેઠળ રચવામાં આવેલી ટ્રિબ્યુનલો રાજ્યની ન્યાયિક સત્તાઓના ઉપયોગમાં કાયદા હેઠળ વિશેષ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે દીવાની અદાલતના વિકલ્પ તરીકે હોય છે.

૧૨૦. તેણે એ બાબતની અવગણના કરી છે કે જ્યારે વિવાદના ન્યાયનિર્ણય માટે ટ્રિબ્યુનલને સત્તાઓ આપવા માટે સીપીસી હેઠળની પ્રક્રિયાઓ ઉછીની લેવામાં આવે છે, ત્યારે તેનો અર્થ એ થાય છે કે આવી ટ્રિબ્યુનલો પાસે અદાલતના તમામ લક્ષણો છે, અને તેને દીવાની અદાલત સમાન ગણવામાં આવે છે.

૧૨૧. રાધે શ્યામ (ઉપર મુજબ) માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ માં હાઈકોર્ટનું અસાધારણ સુપરવાઈઝરી અધિકારક્ષેત્ર દીવાની અદાલત અને હાઈકોર્ટને તાબાની અદાલતના લક્ષણો ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલોના હુકમ સામે ઉપલબ્ધ રહેશે. અને આ જ કારણોસર, ઉમાજી કેશવ મેશ્રામ (ઉપર મુજબ) માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ માં હાઈકોર્ટની સિંગલ બેંચના નિર્ણય સામે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ માં લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ સ્પષ્ટપણે પ્રતિબંધિત છે.

૧૨૨. આ તબક્કે, આપણે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ માં વપરાયેલી ભાષાને પણ ધ્યાને લેવાની જરૂર છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે :—

“૧૫. મૂળ અધિકારક્ષેત્રની અદાલતોમાંથી તેના અપીલીય અધિકારક્ષેત્રમાં હાઇકોર્ટ સમક્ષ અપીલ.— અને અમે વધુમાં આદેશ આપીએ છીએ કે [મદ્રાસ], [બોમ્બે], ફોર્ટ વિલિયમ ઇન બંગાળ ખાતેની સદર હાઇકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચરમાં, સદર હાઇકોર્ટના એક ન્યાયમૂર્તિ અથવા ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટની કલમ ૧૦૮ અનુસાર કોઈપણ ડિવિઝન કોર્ટના એક ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે અપીલ થશે (જે સદર હાઇકોર્ટની દેખરેખને આધીન અદાલત દ્વારા અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં કરવામાં આવેલા હુકમનામા અથવા હુકમના સંબંધમાં અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં પસાર કરવામાં આવેલો ચુકાદો ન હોય અને પુનરાવલોકન અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં કરવામાં આવેલો હુકમ ન હોય, અને ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટની કલમ ૧૦૭ ની જોગવાઈઓ હેઠળ દેખરેખની સત્તાના ઉપયોગમાં પસાર કરાયેલી અથવા કરવામાં આવેલી સજા અથવા હુકમ ન હોય, અથવા ફોજદારી અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં ન હોય), અને તેમાં અગાઉ જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય તે છતાં પણ, સદર હાઇકોર્ટની દેખરેખને આધીન અદાલત દ્વારા અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં કરવામાં આવેલા હુકમનામા અથવા હુકમના સંબંધમાં અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં

ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટની કલમ ૧૦૮ અનુસાર સદર હાઇકોર્ટના એક ન્યાયમૂર્તિ અથવા કોઈપણ ડિવિઝન કોર્ટના એક ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા સામે સદર હાઇકોર્ટમાં [ફેબ્રુઆરી, ૧૯૨૯ ના પ્રથમ દિવસે અથવા તે પછી] અપીલ થશે જ્યાં ચુકાદો પસાર કરનાર ન્યાયમૂર્તિ જાહેર કરે છે કે કેસ અપીલ માટે યોગ્ય છે; પરંતુ સદર હાઇકોર્ટના અથવા આવી ડિવિઝન કોર્ટના ન્યાયમૂર્તિઓના અન્ય ચુકાદાઓ સામે અપીલ કરવાનો અધિકાર અમારી સમક્ષ, અમારા વારસદારો અથવા ઉત્તરાધિકારીઓની અમારી અથવા તેમની પ્રિવિ કાઉન્સિલ સમક્ષ રહેશે, જે હવે પછી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.”

૧૨૩. કલમ ૧૫ ના શીર્ષક પરથી જ, એવું જણાય છે કે તે મૂળ અધિકારક્ષેત્રની અદાલતમાંથી હાઇકોર્ટ સમક્ષ તેના અપીલીય અધિકારક્ષેત્રમાં અપીલની જોગવાઈ કરે છે, જેનો અર્થ એ થાય છે કે હાઇકોર્ટના એક ન્યાયમૂર્તિના પોતાના મૂળ અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં આવેલા ચુકાદા અને હુકમ સામે ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ;

(એ) સદર હાઇકોર્ટની દેખરેખને આધીન અદાલત દ્વારા અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં કરવામાં આવેલા હુકમનામા અથવા હુકમના સંબંધમાં અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં પસાર કરાયેલો ચુકાદો ન હોય,

(બી) અને પુનરાવલોકન અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં કરવામાં આવેલો હુકમ

ન હોય,

(સી) અને ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટની કલમ ૧૦૭ ની જોગવાઈઓ હેઠળ દેખરેખની સત્તાના ઉપયોગમાં અથવા ફોજદારી અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં પસાર કરાયેલી અથવા કરવામાં આવેલી સજા અથવા હુકમ ન હોય.

૧૨૪. બાકાતીની પ્રથમ કલમ, “સદર હાઈકોર્ટની દેખરેખને આધીન અદાલત દ્વારા અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં કરવામાં આવેલા હુકમનામા અથવા હુકમના સંબંધમાં અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં પસાર કરાયેલો ચુકાદો ન હોય,” હાલના કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં આપણી વિચારણા માટે સુસંગત છે.

૧૨૫. ઉપરોક્ત બાબતનું કાળજીપૂર્વકનું વાંચન દર્શાવે છે કે કલમ ૧૫ એ અદાલત દ્વારા અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં કરવામાં આવેલા હુકમનામા અથવા હુકમના સંબંધમાં અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં પસાર કરાયેલા સિંગલ બેંચના ચુકાદા સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલને બાકાત રાખે છે, જે હાઈકોર્ટની દેખરેખને આધીન છે. જેનો અર્થ એ થાય છે કે, લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ ત્રીજી અપીલ ચલાવવાપાત્ર રહેશે નહીં.

૧૨૬. વધુમાં, ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ હેઠળ તેના અપીલીય

અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ ચુકાદો અથવા હુકમ, અદાલતના લક્ષણો ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલના હુકમ સામે એકલ ન્યાયમૂર્તિનો હુકમ હોવાથી, કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૧૦૦એ ના આધારે બાકાત હોવાના કારણે, ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ તેની હેઠળ અપીલ ટકાવી રાખવા માટે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ ની યોગ્યતા ધરાવતો નથી.

૧૨૭. બાબતનું વધુ એક પાસું છે. ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ એ ટ્રેડ એન્ડ મરચેન્ડાઈઝ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ નું નિરસન કરીને, ટ્રેડ માર્ક્સ સંબંધિત કાયદામાં સુધારો કરવા માટે લાવવામાં આવ્યો છે. ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૧૦૯ માં તેમાં રહેલી પેટા-કલમ (૪) અને પેટા-કલમ (૫) ના આધારે હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલના બે તબક્કા પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા.

૧૨૮. વર્ષ ૧૯૯૯ માં મૂળ રૂપે ઘડવામાં આવેલા ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ માં એપેલેટ બોર્ડ સમક્ષ કલમ ૯૧ હેઠળ અપીલ કરવાની જોગવાઈ હતી. ટ્રિબ્યુનલ્સ રિફોર્મ્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ (૨૦૨૧ નો ૩૩) દ્વારા તારીખ ૦૪.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવે તે રીતે 'એપેલેટ બોર્ડ' ના સ્થાને 'હાઈકોર્ટ' મૂકવામાં આવ્યું છે.

૧૨૯. અગાઉના ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૧૦૯ અને ૨૦૨૧ ના અધિનિયમ ૩૩ દ્વારા સુધારેલા ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ ની

સરખામણી કરતાં, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે તારીખ ૦૪.૦૪.૨૦૨૧ થી, કલમ ૯૧ હેઠળની વૈધાનિક અપીલ હાઇકોર્ટ સમક્ષ થાય છે. જ્યારે અગાઉના ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૧૦૯ માં અપીલના બે તબક્કા પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા, એટલે કે હાઇકોર્ટના એકલ ન્યાયમૂર્તિના અપીલીય હુકમ સામે હાઇકોર્ટની બેંચ સમક્ષ વધુ અપીલ, ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ માત્ર એક જ અપીલ પૂરી પાડે છે. આમ, બીજી અપીલનું ફોરમ ધારાસભા દ્વારા છીનવી લેવામાં આવ્યું છે.

૧૩૦. ઉપરોક્ત બાબતના પ્રકાશમાં, ગ્લોરિયસ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં કલકત્તા હાઇકોર્ટના અભિપ્રાય સાથે અમે સંપૂર્ણપણે સહમત છીએ, જ્યારે તે કહે છે કે કાયદામાંથી કોઈ જોગવાઈ રદ કરવાને કાયદાકીય આશયની તપાસ કરતી વખતે યોગ્ય મહત્વ આપવું જોઈએ. તેના દ્વારા પૂછવામાં આવેલો પ્રશ્ન એ હતો કે “ઉત્તરાધિકારી કાયદાની વિચારણા કરતી વખતે સમાન વિચારણા કેમ ધ્યાને ન લેવી જોઈએ જ્યારે અગાઉના કાયદામાં અપીલ માટેની ચોક્કસ જોગવાઈ હતી તે ઉત્તરાધિકારી કાયદામાં નથી?”

૧૩૧. તેનો ઉત્તર આપતાં, એ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે ૧૯૯૯ ના અધિનિયમમાં ઘણા સુધારાઓ લાવીને ટ્રિબ્યુનલ્સ રિફોર્મ્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ ઘડવામાં આવ્યો હતો અને કલમ ૯૧ હેઠળ અપીલીય ફોરમમાં એક ફેરફાર ‘એપેલેટ બોર્ડ’ માંથી હાઇકોર્ટમાં કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે નોંધપાત્ર રીતે

અપીલના ફોરમના ફેરફાર સિવાય, કલમ ૯૧ નો અન્ય ભાગ અસ્પૃશ્ય રહ્યો હતો. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે એ પ્રસ્થાપિત કાયદો છે કે તેના માટે કોઈ જોગવાઈ વિના કોઈ અપીલ દાખલ કરી શકાતી નથી. એ પણ એટલું જ પ્રસ્થાપિત છે કે કોઈ ચોક્કસ કાયદો સામાન્ય અપીલીય જોગવાઈને સ્પષ્ટપણે તેમજ ગર્ભિત રીતે બાકાત રાખી શકે છે. અહીં, સીપીસી ની કલમ ૧૦૦એ ના અમલ દ્વારા બાકાતી સ્પષ્ટ છે અને વર્તમાન કાયદામાં બીજી અપીલીય જોગવાઈને બાકાત રાખવા દ્વારા ગર્ભિત છે જે પુરોગામી કાયદામાં હતી.

૧૩૨. કલકત્તા હાઈકોર્ટ, આમ, એ સિદ્ધાંત પર આગળ વધી છે કે ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ નું વિશેષ અધિનિયમ અગાઉના ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ થી અલગ પડીને હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલનું વધુ એક સ્તર ઘટાડીને લાવવામાં આવ્યું હતું. ઉત્તરાધિકારી અધિનિયમમાં, એટલે કે ૧૯૯૯ ના અધિનિયમમાં અપીલના એક સ્તરને બાકાત રાખવું એ હાઈકોર્ટની સિંગલ બેંચના અપીલીય હુકમ સામે બીજી અપીલ માટે ફોરમ પૂરું ન પાડવાનો ધારાસભાનો આશય સ્પષ્ટ કરે છે.

૧૩૩. આ એક એવું પાસું છે જેને, અમારા મતે, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલના રૂપમાં અપીલના બીજા સ્તરની ચલાવવાપાત્રતા અંગેની અપીલકર્તાની દલીલો સાથે કામ કરતી વખતે ધ્યાને લેવાનું રહે છે.

૧૩૪. ઉપરોક્ત કારણો સાથે, કલકત્તા હાઈકોર્ટ પ્રોમોશર્ટ એસએમ એસએ

(ઉપર મુજબ) ના કેસમાં દિલ્લી હાઇકોર્ટ દ્વારા લેવાયેલા અભિપ્રાય સાથે અસંમતિ દર્શાવી હતી.

૧૩૫. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ હેઠળ વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલની ચલાવવાપાત્રતાની બાબતમાં કાનૂની સ્થિતિ નીચે મુજબ તારવી શકાય છે :—

(એ) પ્રકરણ ૩ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ હેઠળ ટ્રેડમાર્કની નોંધણીની બાબતમાં ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે ટ્રેડ માર્ક્સના રજિસ્ટ્રાર અર્ધ-ન્યાયિક સત્તાનો ઉપયોગ કરે છે, અને કલમ ૧૨૭, ૧૨૮ અને કાયદા હેઠળ ઘડવામાં આવેલા સત્તાના ઉપયોગ માટેની પ્રક્રિયા નિર્ધારિત કરતા નિયમો, એટલે કે ટ્રેડ માર્ક્સ રુલ્સ, ૨૦૧૭ ને ધ્યાનમાં રાખીને, રજિસ્ટ્રાર 'અદાલતના લક્ષણો' ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલ તરીકે કાર્ય કરે છે, ભલે તે કડક અર્થમાં દીવાની ન્યાયિક અદાલત ન હોય.

(બી) સીપીસી ની કલમ ૧૦૦એ ની ભાષા એવું સૂચવતી નથી કે લેટર્સ પેટન્ટ હેઠળ અપીલના અધિકારની બાકાતી માત્ર કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર હેઠળ ઉદ્ભવતા મામલાઓ પૂરતી જ મર્યાદિત છે અને કોઈપણ વૈધાનિક અધિનિયમો હેઠળ નથી.

(સી) લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ, હાઇકોર્ટની દેખરેખને આધીન અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા હુકમનામા અથવા હુકમના સંબંધમાં

અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં પસાર કરાયેલો ચુકાદો ન હોય તેવા તેના મૂળ અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં હાઈકોર્ટના ચુકાદા અને હુકમ સામે ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ચલાવવાપાત્ર છે.

(ડી) ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ હેઠળ હાઈકોર્ટની સિંગલ બેંચ દ્વારા સત્તાનો ઉપયોગ એ અપીલીય અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં છે અને મૂળ અધિકારક્ષેત્રમાં નથી, કારણ કે ટ્રેડ માર્ક્સના રજિસ્ટ્રાર અદાલતના લક્ષણો ધરાવતી ટ્રિબ્યુનલ છે, અને તેથી, સીપીસી ની કલમ ૧૦૦એ હેઠળની બાકાતીને ધ્યાનમાં રાખીને, લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ચલાવવાપાત્ર રહેશે નહીં.

(ઈ) કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૧૦૦એ કોઈપણ હાઈકોર્ટ માટે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલને સ્પષ્ટપણે બાકાત રાખે છે, જ્યાં હાઈકોર્ટના એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા મૂળ અથવા અપીલીય હુકમનામા અથવા હુકમ સામેની કોઈપણ અપીલ સાંભળવામાં અને નક્કી કરવામાં આવે છે, તે શબ્દો સાથે કે, “આવા એકલ ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદા અને હુકમનામા સામે કોઈ વધુ અપીલ થઈ શકશે નહીં.” એકલ ન્યાયમૂર્તિના તેમના અપીલીય અધિકારક્ષેત્રમાં પસાર કરાયેલા હુકમ સામે ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલના રૂપમાં બીજી અપીલની ચોક્કસ બાકાતીને ધ્યાનમાં રાખીને, હાઈકોર્ટની સિંગલ બેંચ દ્વારા પસાર કરાયેલા ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ હેઠળની અપીલના હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળની લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ સ્પષ્ટપણે બાકાત રહેશે.

(એફ) એ હકીકત કે ધારાસભાએ ૧૯૯૯ ના અધિનિયમ હેઠળ અપીલો સાંભળવા માટે એપેલેટ બોર્ડની રચના કરતી વખતે સભાનપણે બીજી અપીલ માટેના ફોરમનો ત્યાગ કર્યો હતો, અને ત્યારબાદ, ટ્રિબ્યુનલ્સ રિફોર્મ્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ એ ૧૯૯૯ ના અધિનિયમમાં કલમ ૯૧ હેઠળ અપીલીય ફોરમ 'એપેલેટ બોર્ડ' માંથી હાઈકોર્ટમાં બદલવા સહિત ઘણા સુધારા કર્યા હોવા છતાં, અગાઉના ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮ માં ઉપલબ્ધ હતી તેવી હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલનું બીજું સ્તર પૂરું પાડવામાં આવ્યું ન હતું. વિશેષ કાયદા (ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯) હેઠળ અપીલના વધુ એક સ્તરને બાકાત રાખવા માટેનો કાયદાકીય આશય લેટર્સ પેટન્ટની સામાન્ય અપીલીય જોગવાઈઓ હેઠળ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલના સમાવેશને ટાળવા માટે ધ્યાનમાં લેવા જેવું એક સુસંગત પરિબળ છે.

૧૩૬. આમ, અમે ગ્લોરિયસ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ (ઉપર મુજબ) માં કલકત્તા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા નિર્ધારિત કાયદા સાથે સંપૂર્ણપણે સહમત છીએ કે વિશેષ કાયદામાં રહેલા સ્પષ્ટ કાયદાકીય આશયને લાંબી અર્થઘટન પ્રક્રિયા દ્વારા અને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ માટે જગ્યા બનાવતા હોવાનું વાંચીને તેને બાજુ પર રાખવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. કાયદા (ટીએમએમ એક્ટ, ૧૯૫૮) માંથી બીજી અપીલીય જોગવાઈ રદ કરવાને કાયદાકીય આશયની તપાસ કરતી વખતે યોગ્ય મહત્વ આપવું જોઈએ અને વર્તમાન કાયદા (ટીએમ એક્ટ, ૧૯૯૯) માં પુરોગામી કાયદામાં રહેલી બીજી અપીલીય જોગવાઈની બાકાતી

અને સીપીસી ની કલમ ૧૦૦એ ના અમલ દ્વારા સ્પષ્ટ બાકાતીને જોતાં, એવું ઠરાવવામાં આવે છે કે ૧૯૯૯ ના અધિનિયમની કલમ ૯૧ હેઠળ અપીલીય કાર્યવાહીમાં પસાર કરાયેલા સિંગલ બેંચના હુકમ સામે ઇન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ તરીકે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ આગળની અપીલ ચલાવવાપાત્ર રહેશે નહીં.

૧૩૭. ઉપરોક્ત કારણોસર, અમે પ્રોમોશર્ટ એસએમ એસએ (ઉપર મુજબ) માં દિલ્લી હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચના ચુકાદા અંગે કલકત્તા હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા તફાવત સાથે પણ સંપૂર્ણપણે સહમત છીએ.

૧૩૮. છેલ્લે, વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા રેઝિલિયન્ટ ઇનોવેશન્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં દિલ્લી હાઈકોર્ટના અન્ય નિર્ણયના સંબંધમાં, એટલું કહેવું પૂરતું છે કે સદર નિર્ણય હાલના કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં અલગ તારવી શકાય તેવો છે, કેમ કે, તે ૧૯૯૯ ના અધિનિયમની કલમ ૫૭ હેઠળના કેસમાંથી ઉદ્ભવે છે, જે રજિસ્ટ્રાર અથવા હાઈકોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી સુધારણા માટેની અરજીની વિચારણા કરે છે. ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૫૭ હેઠળની કાર્યવાહી હાઈકોર્ટ દ્વારા મૂળ કાર્યવાહી તરીકે ચલાવવામાં આવે છે અને અપીલીય કાર્યવાહી તરીકે નહીં. તેથી તે સંહિતાની કલમ ૧૦૦એ અને લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ ની જોગવાઈઓના દાયરાની બહાર રહેશે, અને તેથી, ત્યાં સિંગલ બેંચના ચુકાદા અથવા હુકમ સામેની લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ ચલાવવાપાત્ર રહેશે.

૧૩૯. ઉપરોક્ત બાબતો સાથે, ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૯૧ હેઠળની અપીલમાં હાઈકોર્ટના વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિના હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ હાલની લેટર્સ પેટન્ટ અપીલની ચલાવવાપાત્રતા અંગેના પ્રાથમિક વાંધાઓ આથી ગ્રાહ્ય રાખવામાં આવે છે.

૧૪૦. ઉપરોક્ત બાબતો સાથે, હાલની લેટર્સ પેટન્ટ અપીલો ચલાવવાપાત્ર ન હોવાને કારણે ફગાવી દેવામાં આવે છે. કોઈ સ્પષ્ટતાની જરૂર નથી કે અમે અપીલકર્તાના દાવાઓના ગુણદોષમાં પ્રવેશ્યા નથી, અને કોઈપણ આગળના પડકારમાં રજિસ્ટ્રાર અને હાઈકોર્ટના હુકમના ગુણદોષ પર પક્ષકારોના તમામ અધિકારો અને દલીલો ખુલ્લા રાખવામાં આવે છે.

૧૪૧. ફગાવી દેવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

બાકી રહેલી સિવિલ એપ્લિકેશનો, જો કોઈ હોય તો, ટકી શકશે નહીં અને તે મુજબ નિકાલ થયેલી ગણાશે.

(સુનિતા અગ્રવાલ, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ)

(ડી.એન. રે, ન્યાયમૂર્તિ)

નિજોચ બી. પિંક્ષઈ

This is an AI-Assisted Translation.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા

ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====